

**Çocuk Hikâye Kitaplarında Yansıtılan Şiddet:
Türkiye Cumhuriyeti'nde En Çok Satan 6 Adet
Resimli Hikâye Kitaplarındaki Şiddet Görsellerinin
İncelenmesi**

İrem Ateş

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne İletişim ve Medya
Çalışmaları Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Ağustos 2020
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin İletişim ve Medya Çalışmaları Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Senih Çavuşoğlu
İletişim Fakültesi Dekanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından İletişim ve Medya Çalışmaları Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Doç. Dr. Aysu Arsoy
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Doç. Dr. Aysu Arsoy

2. Doç. Dr. Metin Ersoy

3. Yrd. Doç. Dr. Gürkan Gökaşan

ÖZ

Hikâye kitapları, çocuk eğitiminde önemli bir yere sahip olan bir araçtır ve medyada yer alan iletişim araçlarından biri olan hikâye kitapları çocukların hayatında önemli bir rol üstlenmektedir. Çocuklar doğdukları andan itibaren medya ile ilişki içerisindeyler. Görsel ve yazılı araçların başında gelen bu hikâye kitapları, çocuk için örnek teşkil eder. Bu nedenle hikâye kitaplarının görsel ve yazılı mesajlarının incelenmesi çok önemlidir.

Bu araştırmada, Türkiye’de en çok satılan altı hikâye kitabını örnek olarak seçilmiştir. Seçilen kitaplardaki görsel içeriklerde, Ronald Barthes’in göstergebilim yaklaşımlarından yan anlam ve düz anlam kullanılmıştır ve 80 görselin çözümlemesi yapılmıştır. Bu çözümleme sonucunda, incelenen kitaplardaki şiddetin nedeni, türü, davranış şekilleri ve şiddet ile ilgili kullanılan sözcükler tespit edilmiş ve araştırmanın sonucunda incelenen 6 kitapta geçen ortak şiddet türü olarak psikolojik şiddet, şiddet nedeni olarak çaresizlik ve umutsuzluk, şiddet içeren davranışlar ise korkutma ve rahatsız edici davranışlar olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göstergebilim, Çocuk Kitapları, Korku, Şiddet

ABSTRACT

Story books are important tools in a child's education. Story books, one of the communication tools in the media, play an important role in the growing part of children's life. Children after they are born immediately build a relationship with story books. Story books come first in written and visual tools. That's why they need to be examined well.

In this research six of the most sold story books in Turkey are chosen to analyze. 80 visuals from chosen books have been examined with Ronald Barthes's semiotics approaches. In the analysis type of violence, attitudes and the words linked with the violence are detected. The result of research shows the common type of violence is psychological violence and the reason of the violence is desperation, hopelessness and the violent attitudes are intimidation and annoying other characters.

Keywords: Semiotics, Children's Books, Fear, Violence

TEŞEKKÜR

Bu alıŐma sűreci boyunca bana yol gűsteren, her zaman gűler yűzlű, sabırlı davranan ve daima moralimi yűksek tutmama sebep olan, araŐtırmalarımnda en dođru ve en faydalı bilgilere ulaŐmam için en iyi yolları gűsteren, sevgi dolu ve anlayıŐlı kıymetli hocam ve deđerli danıŐmanım Doç. Dr. Aysu ARSOY'a teŐekkűrű borç bilirim.

Ayrıca, tez sűreci boyunca deđerli yardımlarını aldıđım kıymetli hocalarım Doç. Dr. Metin ERSOY ve Yrd. Doç. Dr. Gűrkan GűKAŐAN deđerli katkıları için çok teŐekkűr ederim.

Bu gűnlere kavuŐmamı sađlayan kendi ayaklarımın űzerinde durmayı űđreten, bu hayattaki en bűyűk desteđim ve ūansım olan annem Hacer ATEŐ'e sonsuz teŐekkűrler.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR.....	v
TABLO LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
1 GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Motivasyonu.....	2
1.2 Araştırmanın Problemi	2
1.3 Araştırmanın Amacı	4
1.4 Araştırmanın Önemi.....	5
1.5 Araştırmanın Yöntemi.....	6
1.6 Araştırma Soruları	6
1.7 Evren ve Örneklem.....	6
1.8 Sınırlılıklar	8
2 LİTERATÜR ARAŞTIRMASI	9
2.1 Kuramsal Açıklama.....	9
2.1.1 Gösterge.....	9
2.1.2 Görsel Gösterge	10
2.1.3 Göstergelerin Anlamlandırılması	11
2.1.4 Göstergebilim	12
2.1.5 Sassure Göre Göstergebilim	13
2.1.6 Roland Barthes ve Göstergebilim.....	13
2.1.7 Ronald Barthes ve Düz Anlam – Yan Anlam.....	14

2.1.8 Göstergibilim ile Anlamlandırma Süreci	18
2.1.8.1 Düz Anlam - Yan anlam	18
2.1.8.2 Simge	19
2.1.8.3 Metafor (Eğretileme).....	19
2.1.8.4 Metonimi (Düzdeğişmece).....	20
2.1.8.5 Mitler.....	20
2.1.9 Çocuk Tanımı	21
2.1.9.1 Çocuklarda 3 ile 7 Yaş Aralığının Önemi.....	22
2.1.10 Çocuk Edebiyatı	23
2.1.11 Çocuk Kitapları.....	24
2.1.12 Çocuk ve Resim.....	25
2.1.13 Resimli Kitaplar.....	25
2.1.13.1 Hikâye	26
2.1.13.1.1 Resimli Hikâye Kitapları	27
2.1.14 Çatışma Çözme Becerileri	27
2.1.15 Temel Beceriler	29
2.1.16 Şiddetin Tanımı	30
2.1.16.1 Şiddet Kavramı.....	31
2.1.16.2 Şiddetin Sınıflandırılması	33
2.1.16.2.1 Fiziksel (Saldırgan) Şiddet	33
2.1.16.2.2 Kadına Yönelik Şiddet.....	33
2.1.16.2.3 Psikolojik (Duygusal) Şiddet.....	34
2.1.16.2.4 Ekonomik Şiddet	34
2.1.16.2.5 Cinsel Şiddet.....	34
2.1.16.2.6 Aile İçi Şiddet.....	35

2.1.17 Şiddet ve Çocuk.....	35
2.1.18 Şiddet ve Medya	36
3 YÖNTEM.....	39
3.1 Araştırma Modeli	39
3.2 İçerik Çözümlemesi.....	40
3.3 Araştırmanın Önemi	40
3.3.1 Çocuk Hikâye Kitaplarında Yer Alan Şiddet İçerikli Görsellerin İncelenmesinin Önemi	41
3.4 Araştırma Soruları	42
3.5 Verilerin Toplanması.....	42
3.6 Kitapta Kullanılan ve Kullanılmayan Görseller	42
3.7 Kitapların Künyesi, Kısa Tanımı ve Şiddet İçeren Görselleri	43
3.7.1 Geveze Leylek Çalçene	44
3.7.1.1 Geveze Leylek Çalçene Kitabındaki Şiddet İçeren Görsel İçerikler	45
3.7.2 Zürafanın Upuzuuun Derdi.....	45
3.7.2.1 Zürafanın Upuzuuun Derdi Kitabındaki Şiddet İçeren Görsel İçerikler	46
3.7.3 Eyvah Kalbim Kırıldı	46
3.7.3.1 Eyvah Kalbim Kırıldı Kitabındaki Şiddet İçeren Görsel İçerikler	47
3.7.4 Ormanın Yeni Komşuları	48
3.7.4.1 Ormanın Yeni Komşuları Kitabındaki Şiddet İçeren Görsel İçerikler	49
3.7.5 Üç Kedi Bir Dilek.....	49
3.7.5.1 Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Şiddet İçeren Görsel İçerikler	50

3.7.6 Üç Kedi Bir Canavar	50
3.7.6.1 Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Şiddet İçeren Görsel İçerikler.	52
4 ANALİZ.....	53
4.1 Yan Anlam – Düz Anlam ve Şiddet.....	53
4.1.1 Geveze Leylek Çalçene	53
4.1.2 Zürafanın Upuzuun Derdi.....	65
4.1.3 Eyvah Kalbim Kırıldı	71
4.1.4 Ormanın Yeni Komşuları	80
4.1.5 Üç Kedi Bir Dilek.....	87
4.1.6 Üç Kedi Bir Canavar	98
4.2 Bulgular	111
4.2.1 Resimli Çocuk Hikâye Kitaplarında İşlenen Şiddet Olaylarında Cinsiyet Ayrımcılığı İçeren Görseller ve İçerdiği Mesajlar	113
4.2.2 Araştırma Sorularının Cevapları.....	116
4.2.2.1 Resimli Çocuk Hikâye Kitaplarında, Korku ve Şiddet Göstergeleri	116
4.2.2.1.1 Geveze Leylek Çalçene	116
4.2.2.1.2 Zürafanın Upuuuzun Derdi.....	116
4.2.2.1.3 Eyvah Kalbim Kırıldı	117
4.2.2.1.4 Ormanın Yeni Komşuları	118
4.2.2.1.5 Üç Kedi Bir Dilek.....	119
4.2.2.1.6 Üç Kedi Bir Canavar	120
4.2.3 Resimli Çocuk Hikâye Kitaplarında, Korku ve Şiddet İçeren Göstergelerle Verilen Mesajlar.....	121
4.2.3.1 Geveze Leylek Çalçene.....	121

4.2.3.2 Zürafanın Upuuuzun Derdi	121
4.2.3.3 Eyvah Kalbim Kırıldı.....	121
4.2.3.4 Ormanın Yeni Komşuları.....	122
4.2.3.5 Üç Kedi Bir Dilek	122
4.2.3.6 Üç Kedi Bir Canavar	123
4.2.4 Resimli Çocuk Hikâye Kitaplarında Şiddet Olayları Çatışma/Sorun Çözme Yöntemi Olarak Ele Alınması.....	123
4.2.4.1 Geveze Leylek Çalçene.....	123
4.2.4.2 Zürafanın Upuzuuun Derdi	124
4.2.4.3 Eyvah Kalbim Kırıldı.....	124
4.2.4.4 Ormanın Yeni Komşuları.....	125
4.2.4.5 3 Kedi Bir Dilek	125
4.2.4.6 3 Kedi Bir Canavar	126
5 SONUÇ	127
5.1 Sonuç.....	127
5.2 Tartışma.....	128
5.3 Öneriler.....	130
KAYNAKLAR	131

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmada İncelenen Çocuk Hikâye Kitapları.....	7
Tablo 2: Kitaplarda Kullanılan ve Kullanılmayan Görsel Adetleri	43
Tablo 3: Şekil 7'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	53
Tablo 4: Şekil 8'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	54
Tablo 5: Şekil 9'un Göstergebilimsel Çözümlemesi	55
Tablo 6: Şekil 10'nun Göstergebilimsel Çözümlemesi	56
Tablo 7: Şekil 11'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	56
Tablo 8: Şekil 12'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	57
Tablo 9: Şekil 13'ün Göstergebilimsel Çözümlemesi	58
Tablo 10: Şekil 14'ün Göstergebilimsel Çözümlemesi	58
Tablo 11: Şekil 15'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	59
Tablo 12: Şekil 16'nın Göstergebilimsel Çözümlemesi	60
Tablo 13: Şekil 18'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	61
Tablo 14: Şekil 19'un Göstergebilimsel Çözümlemesi	61
Tablo 15: Şekil 20'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	62
Tablo 16: Şekil 21'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	63
Tablo 17: Geveze Leylek Çalçene Kitabındaki Göstergebilim Anlamlandırma Süreci	63
Tablo 18: Şekil 22'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	65
Tablo 19: Şekil 23'ün Göstergebilimsel Çözümlemesi	66
Tablo 20: Şekil 24'ün Göstergebilimsel Çözümlemesi	66
Tablo 21: Şekil 25'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	67
Tablo 22: Şekil 26'nın Göstergebilimsel Çözümlemesi	68

Tablo 23: Şekil 27'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	68
Tablo 24: Şekil 28'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	69
Tablo 25: Şekil 29'un Göstergebilimsel Çözümlemesi	70
Tablo 26: Zürafanın Upuzuuun Derdi Kitabındaki Göstergebilim Anlamlandırma Süreci.....	70
Tablo 27: Şekil 30'un Göstergebilimsel Çözümlemesi	71
Tablo 28: Şekil 31'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	72
Tablo 29: Şekil 32 ve 33'ün Göstergebilimsel Çözümlemesi.....	73
Tablo 30: Şekil 34'ün Göstergebilimsel Çözümlemesi	73
Tablo 31: Şekil 35'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	74
Tablo 32: Şekil 36'nın Göstergebilimsel Çözümlemesi	74
Tablo 33: Şekil 37'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	75
Tablo 34: Şekil 38'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	76
Tablo 35: Şekil 39'un Göstergebilimsel Çözümlemesi	76
Tablo 36: Şekil 40'ın Göstergebilimsel Çözümlemesi	77
Tablo 37: Şekil 41'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	78
Tablo 38: Eyvah Kalbim Kırıldı Kitabındaki Göstergebilim Anlamlandırma Süreci	79
Tablo 39: Şekil 42'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	80
Tablo 40: Şekil 43'ün Göstergebilimsel Çözümlemesi	81
Tablo 41: Şekil 44'ün Göstergebilimsel Çözümlemesi	82
Tablo 42: Şekil 45'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	83
Tablo 43: Şekil 46'nın Göstergebilimsel Çözümlemesi	84
Tablo 44: Şekil 47'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	85
Tablo 45: Şekil 48'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	86

Tablo 46: Ormanın Yeni Komşuları Kitabındaki Göstergebilim Anlamlandırma Süreci	86
Tablo 47: Şekil 49'un Göstergebilimsel Çözümlemesi	87
Tablo 48: Şekil 50'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	88
Tablo 49: Şekil 51'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	89
Tablo 50: Şekil 52'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	90
Tablo 51: Şekil 53 ve 54'ün Göstergebilimsel Çözümlemesi.....	91
Tablo 52: Şekil 55'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	91
Tablo 53: Şekil 56'nın Göstergebilimsel Çözümlemesi	92
Tablo 54: Şekil 57'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	93
Tablo 55: Şekil 58'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	94
Tablo 56: Şekil 59'un Göstergebilimsel Çözümlemesi	95
Tablo 57: Şekil 60'ın Göstergebilimsel Çözümlemesi	95
Tablo 58: Şekil 61'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	96
Tablo 59: Şekil 62'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	97
Tablo 60: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Göstergebilim Anlamlandırma Süreci.....	97
Tablo 61: Şekil 63'ün Göstergebilimsel Çözümlemesi	98
Tablo 62: Şekil 64'ün Göstergebilimsel Çözümlemesi	99
Tablo 63: Şekil 65'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	100
Tablo 64: Şekil 66'nın Göstergebilimsel Çözümlemesi	101
Tablo 65: Şekil 67'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi	101
Tablo 66:Şekil 68'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	102
Tablo 67: Şekil 69'un Göstergebilimsel Çözümlemesi	103
Tablo 68: Şekil 70'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	104
Tablo 69: Şekil 71'in Göstergebilimsel Çözümlemesi	105

Tablo 70: Şekil 72'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi	106
Tablo 71: Şekil 73'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi	106
Tablo 72: Şekil 74'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi	107
Tablo 73: Şekil 75'in Göstergibilimsel Çözümlemesi	108
Tablo 74: Şekil 76in Göstergibilimsel Çözümlemesi.....	109
Tablo 75: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Göstergibilim Anlamlandırma Süreci ..	110
Tablo 76: İncelenen Kitaplardaki Şiddetin Nedeni, Türü, Davranış Şekilleri ve Şiddet ile İlgili Kullanılan Sözcükler	111

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Çok Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019) - Kapak Resmi.....	44
Şekil 2: Dertli Zürafa (Oğultekin, 2019) - Kapak Resmi.....	45
Şekil 3: Mutsuz Küçük Kız (Yemenci, 2016) - Kapak Resmi.....	47
Şekil 4: İyilik Perisini Takip Eden Çocuklar (Akal, 2017) - Kapak Resmi.....	48
Şekil 5: Çatının Ardından Bakan Kedicikler (Şahinkanat, 2012).....	49
Şekil 6: Korkan Kedicikler (Şahinkanat, 2019).....	51
Şekil 7: Evine Gelen Leylek (Oğultekin, 2019, s.2).....	53
Şekil 8: Martılar ile Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019, s.3).....	54
Şekil 9: Güvercinler ile Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019, s.4).....	55
Şekil 10: Saksaganlar ile Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019, s.5).....	55
Şekil 11: Saksaganları İzleyen Leylek (Oğultekin, 2019, s.6).....	56
Şekil 12: Karıncalar ile Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019, s.7).....	57
Şekil 13: Uçuş Böceği ile Konuşan Leylek (Şahinkanat, 2019, s.8).....	57
Şekil 14: Bahçedeki Hayvanlarla ile Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019, ss.9-11)....	58
Şekil 15: Kurbağa ile Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019, ss.12-14).....	59
Şekil 16: Fareyi Tehtit Eden Leylek (Oğultekin, 2019, s.15).....	60
Şekil 17: Leylekten Kaçan Fare (Oğultekin, 2019, s.17).....	60
Şekil 18: Üzgün Bir Leylek (Oğultekin, 2019, s.18).....	61
Şekil 19: Havaalanına Giden Leylek (Oğultekin, 2019, ss.19-20).....	62
Şekil 20: Uçakta Yolculuk Yapan Leylek (Oğultekin, 2019, s.21).....	63
Şekil 21: Sohbet Eden Maymun ve Kus (Oğultekin, 2019, s.1).....	65
Şekil 22: Meraklı Maymun ve Kuş (Oğultekin, 2019, s.2).....	65
Şekil 23: Muz Yiyen Maymun (Oğultekin,2019, s.7).....	66

Şekil 24: Doktora Kontrole Giden Zürafa (Oğultekin, 2019, ss.9-11).....	67
Şekil 25: İğneden Korkan Zürafa ve Arkadaşları (Oğultekin, 2019, ss.12-14)	67
Şekil 26: Zürafanın Ağrısına Üzülen Arkadaşları (Oğultekin, 2019, ss.15-16).....	68
Şekil 27: Mutlu Zürafa Aşağı Düşen Hayvanlar (Oğultekin, 2019, ss.19-20).....	69
Şekil 28: Mutlu Zürafa ve Arkadaşları (Oğultekin, 2019, s.21)	69
Şekil 29: Üzgün Bir Kız (Yemenci, 2016, s.1)	71
Şekil 30: Yere Düşen Dondurma (Yemenci, 2016, s.4).....	71
Şekil 31: Balığa Bakan Mutsuz Kız (Yemenci, 2016, ss.5-6)	72
Şekil 32: Yatakta Uzanan Mutsuz Kız (Yemenci, 2016, s.7)	72
Şekil 33: Merdivende Kedi Seven Mutsuz Kız (Yemenci, 2016, s.8).....	73
Şekil 34: Çimlerde Uzanan Mutsuz Kız (Yemenci, 2016, s.13).....	74
Şekil 35: Yağmur Altında Kalan Mutsuz Kız (Yemenci, 2016, s.15)	74
Şekil 36: Pencereden Bakan Mutsuz Kız (Yemenci, 2016, s.17)	75
Şekil 37: Pencereden Bakan Mutlu Kız (Yemenci, 2016, s.19).....	76
Şekil 38: Deniz Kabuğunu Dinleyen Mutlu Kız (Yemenci, 2016, s.20)	76
Şekil 39: Merdiven Çıkan Kız (Yemenci, 2016, s.23).....	77
Şekil 40: Mutlu Bir Kız (Yemenci, 2016, s.25)	78
Şekil 41: El Ele Tutuşan Periler (Akal, 2017, s.3).....	80
Şekil 42: Perinin Korku Dolu Bakışları ve Ormana Zarar Veren Çocuklar (Akal, 2017, s.4).....	81
Şekil 43: Ormanda Uyuyan Bir Kız (Akal, 2017, s.6).....	82
Şekil 44: Dikenlerden Korkan Çocuk (Akal, 2017, s.9)	83
Şekil 45: Ormanın Verdiği Zarar (Akal, 2017, s.9)	84
Şekil 46: Çocuklara Kızan Peri (Akal, 2017, s.12).....	85
Şekil 47: Orman Perisinin Peşinde Yürüyen Cüceler (Akal, 2017, ss.14-15)	85

Şekil 48: Gökyüzüne Bakan Üç Kedi (Şahinkanat, 2012, ss.1-2)	87
Şekil 49: Arkadaşlarına Yıldızı İşaret Eden Kedi (Şahinkanat, 2012, ss.3-4)	88
Şekil 50: Üzgün Kedi (Şahinkanat, 2012, s.6)	89
Şekil 51: Çatıdan Düşen Kedi (Şahinkanat, 2012, s.7)	89
Şekil 52: Düşen Kediye Kurtaran İki Kedi (Şahinkanat, 2012, s.8)	90
Şekil 53: Bacanın Arkasında Fısıldaşan İki Kedi (Şahinkanat, 2012, s.10)	90
Şekil 54: Bekçiden Kaçan Kedi (Şahinkanat, 2012, s.11)	91
Şekil 55: Leylek ile Konuşan Kedi (Şahinkanat, 2012, s.12)	92
Şekil 56: Kediye Çatıdan Sarkıtan Leylek (Şahinkanat 2012, ss.15-16)	93
Şekil 57: Arkadaşına Yalandan Kayan Yıldız Yapmaya Çalışan Kediler (Şahinkanat, 2012, ss.17-18)	94
Şekil 58: Mutlu Bir Kedi (Şahinkanat, 2012, s.19)	94
Şekil 59: Arkadaşlarına Sarılan Kedi (Şahinkanat, 2012, s.21)	95
Şekil 60: İki Kedinin Arasına Yatan Kedi (Şahinkanat, 2012, s.23)	96
Şekil 61: Elele Tutuşup Kayan Yıldızın Bakan 2 Kedi (Şahinkanat, 2012, ss.25-26)	96
Şekil 62: Yukarı Bakan Üç Kedi (Şahinkanat, 2019, ss.1-2)	98
Şekil 63: Kar ile Oynayan Mutlu Kediler (Şahinkanat, 2019, s.3)	99
Şekil 64: Leğenle Karda Kayan Üç Kedi (Şahinkanat, 2019, ss.5-6)	99
Şekil 65: Üşüyen Üç Kedi (Şahinkanat, 2019, s.7)	100
Şekil 66: Üşüyen Üç Kedi (Şahinkanat, 2019, s.9)	101
Şekil 67: Suratına Kağıt Çarpan Kedi (Şahinkanat, 2019, ss.11) ve Kağıda Bakan Üç Kedi (Şahinkanat, 2019, s.12)	102
Şekil 68: Canavarlar ve İki Korkak Kedi (Şahinkanat, 2019, ss.15-16)	103
Şekil 69: Korkan İki Kedi (Şahinkanat, 2019, s.17)	104
Şekil 70: Köpeğe Sarılan Kedi (Şahinkanat, 2019, s.18)	105

Şekil 71: Yavru Köpeğe Bakan Kediler (Şahinkanat, 2019, ss. 19-20).....	105
Şekil 72: Köpeği Aralarına Alan Mutlu Kediler (Şahinkanat, 2019, ss. 21-22)	106
Şekil 73: Korkutucu Yazılar ve Korkan Üç Kedi ile Yavru Köpek (Şahinkanat, 2019, ss. 23-24).....	107
Şekil 74: Uyuyan Kediler ve Yavru Köpeğe Bakan Üzgün Köpek (Şahinkanat, 2019, ss. 25-26).....	108
Şekil 75: Köpeğin Yanında Uyuyan İki Kedi ve İki Yavru Köpek (Şahinkanat, 2019, ss. 27-28).....	109
Şekil 76: Birden Fazla Leyleğin Uçması (Şahinkanat, 2019, s. 1)	113

Bölüm 1

GİRİŞ

Çocuklar oyun oynarken hayatı ve insanları tanımakta ve bu oyunlarda hikâye kitabının önemli bir fonksiyonu olduğu söylenebilir. Hikâye kitapları çocukların hayal dünyasını zenginleştirir. Zihinsel ve duygusal gelişimine katkıda bulunur aynı zamanda kişiliklerinin gelişimini ve toplumsal kuralları öğrenip onlara uymalarını sağlar (Bulut ve Kuşdemir, 2013; Gönen, vd, 2014).

Nitelik, bir şeyin iyi veya kötü olma özelliği olarak tanımlanır. Ayrıca “bir şeyin nasıl olduğunu belirten, onu başka şeylerden ayıran özellik, vasıf, keyfiyet” diye de açıklanır (Oğuzkan, 1987). Nitelikli çocuk kitapları ise isim ve resim ile çocuğun ilgisini çekmeli, kapak içeriği yansıtmalı ve dayanıklı olmalı, noktalama işaretleri, satır aralıkları, harfler, dil, anlatım, konu kahramanlar dikkatle hazırlanmış olmalıdır. Kitap çocuğun gelişim düzeyine ve ilgisine göre sunulmalı en önemlisi kitap çocuğu eğlendirmelidir (Samur ve Çiftçi, 2019). Henüz küçük yaşta ilgi ve eğitimlerine yönelik kitapla tanışan çocuklar okumayı sever ve nitelikli metinler ile tanışarak sağlıklı ve nitelikli bireyler olarak yetişirler (Sever, 2010). Nitelikli çocuk hikâye kitapları çocukların okuma isteğinin artmasını ve kitap ile arasında sıkı bir bağ oluşmasını sağlar. Okul öncesi dönemden itibaren çocuklara nitelikli kitap seçimine önem verilmelidir (Kara, 2012). Çocuklara nitelikli kitap okuma alışkanlığı kazandırılmasında anne, baba ve eğitimcilere kısaca yetişkinlere önemli rol düşmektedir. Seçilen kitapların içeriği araştırmalı çocuğun yaşına ve gelişimine uygun olmalarına dikkat edilmelidir (Ataseven ve İnandı, 2000). Nitelikli hikâye kitaplar

çocuklarda düşünme, görsel algılama, problem çözme becerisini geliştirir. Kelime dağarcığının arttır, empati kurma becerisi sağlar ve neden sonuç ilişkisini öğrenmesine katkıda bulunur. Çocuğa sağlam bir eğitim verebilme olanağı çocuğun kitapla iyi ilişki kurmasına bağılıdır (Gönen, 1993).

Çocukların bilişsel, duygusal ve toplumsal gelişmelerine katkı getiren nitelikli kitapların yanında çocuksu ve güdümlü, anadili bilincinin gelişimini engelleyici ve okuma isteği uyandırmayan kitaplarında bulunabilmesinin sonucunu doğurmaktadır (Maltepe, 2009).

1.1 Çalışmanın Motivasyonu

Bu konunun seçilmesinin nedeni çalışmayı yapan araştırmacının mezun olduğu KKTC’de bulunan Doğu Akdeniz Üniversitesi’nde tüm akademik yıl boyunca yazılan makalelerin, sunumların ve araştırmaların çocuk ve medya üzerine yapılan araştırmalar olmasıdır. Bu araştırmalar yapılırken görsel medyanın çocuklara olan etkisi fark edilmiştir. Günümüzde şiddetin çok fazla artıp dikkat çekici hale gelmesi ve çocuk hikâye kitaplarının çocuğun gelişiminde büyük bir etkisi olduğu için tüm bunlar bir bütün haline getirilerek çocuk hikâye kitaplarında şiddet içerikli görseller incelenmiştir

1.2 Araştırmanın Problemi

Şiddet, yaşamın her alanında görülen ve günümüzde de giderek artan büyük bir toplumsal sorundur. Çocuklar toplum içinde veya ailelerinden gördükleri şiddetin yanında okudukları hikâyelerde de şiddete tanık olmaktadır. Çocuklar özellikle çocuk hikâyelerinde yer alan ve onların anlayabileceği tarzda görsellerle anlatılan şiddetlerden etkilenmektedirler. Çizgi filmlerde, dizi filmlerde ve çocuk hikâye kitaplarında yer alan kahramanların iyi veya kötü özelliklerin çocuğu iyiye ya da kötüye yönlendirildiği söylenilebilir.

Şiddet kavramıyla ilgili günümüze kadar birçok tanım yapılmıştır. Köknel (2000)'e göre şiddet “genel olarak, aşırı duygu durumunu, bir olgunun yoğunluğunu, sertliğini, kaba ve sert davranışı nitelendirirken, özel olarak ise saldırgan davranışları, kaba kuvveti; beden gücünün kötüye kullanılmasını yakan, yıkan, yok eden eylemleri; taşlı, sopalı, silahlı, saldırıları, bireye ve topluma zarar veren etkinlik” olarak tanımlanır (Köknel, 2000, s.5).

Şiddet genel olarak insana özgü olup fiziksel veya ruhsal olarak ortaya çıkan, olumsuz etki bırakan, yıkıcı bir olgudur (Büker ve Kıran, 1999). Fiziksel boyutunun yanında psikolojik ve sosyal açıdan da incelenip değerlendirilmektedir (Güz, 2007).

Şiddet olgusu özellikle medya içeriği bağlamında değerlendirildiğinde, üzerinde oldukça uzun zamandır tartışılan bir sorunsal olaydır. Bu durum şiddetin gerek izler kitle üzerindeki etkilerinin ölçülmesi gerekse izler kitlenin medya kullanım alışkanlıklarının incelenmesi ile kendini göstermektedir.

İletişim teknolojisinin gelişmesi kurgusal veya gerçek çok sayıda şiddet temelli medya içeriğinin geniş kitlelere yayılmasını kolaylaştırmıştır. Gerek geleneksel gerekse dijital medyada şiddet, neredeyse günlük hayatın bir parçası haline gelmiş sıradan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yazılı ve görsel medyada yer alan şiddet haberleri, diziler, kadın programları hatta çizgi filmlerde bile şiddet olayları yer almaktadır. Medyada yoğun bir biçimde yer alan şiddet olaylarının izleyicisi de oldukça fazladır. Şiddet kişi veya kişilerin içindeki dürtülerini ve arzularını harekete geçirerek topluma olumsuz örnek olur. Toplumu huzurdan uzak tutar, medya aracılığı ile şiddet katlanarak varlığını meşrulaştırır. Normalleştirir.

Kişiler şiddet olaylarına karşı duyarsızlaşır, gerçek hayatta işlenen cinayete medyada görmüşçesine duyarsız hale gelir. Gerçek savaş görüntülerine medyada gördüğü veya izlediği filmler gibi tepkisiz kalır.

Medya aracılığı ile şiddet kanıksanmış olur. Ayrıca, medyanın neden olduğu şiddetin normalleşmesi, kanıksanması, uygulanan şiddetten okuyucu veya izleyicinin haz alması da öğretilir.

1.3 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı örnek olarak alınan Türkiye Cumhuriyeti'nde en çok satılan 6 adet resimli hikâye kitabındaki şiddet içeren görsellerin incelenmesidir.

Çocuk hikâye kitapları çocuk yaşamında büyük bir yere sahiptir. Bu nedenle resimli hikâye kitaplarının yazılmasında ve resimlendirilmesine büyük bir titizlik ile önem gösterilmelidir.

Çocuklar büyürken içinde buldukları toplumdan ve medyadan büyük ölçüde etkilenmektedirler. Şiddet unsuru içeren her türlü medya içeriğinde, televizyon dizilerinden ve çocuk kitaplarındaki şiddet içerikli görüntüler, çocuklardaki şiddet dürtüsünü harekete geçirdiğini ve çocukların saldırgan davranışlarda bulunduğunu olumsuz medya etkisi olarak ortaya koymaktadır (Gönen, 1993). Çizgi filmler oyunlar hikâyeler gibi görsel uyarılar şiddet içermekte ve şiddeti sorun çözümlerinin bir yolu olarak göstermektedir. Bunları çocuklara göstermek, öğretmek şiddet ortamına zemin hazırlar (Tuğrul, 2006; Feyman, 2006). Bu nedenle çocukları şiddete yönelten, evde ve eğitim kurumlarında kullanılan hikâye kitaplarındaki şiddet içeren görsellerin çocukların davranış biçimlerine etkisi bu araştırmanın temel yapı taşıdır.

1.4 Araştırmanın Önemi

Çocuk kitaplarında yer alan şiddet öğelerinin çocuklarda olumsuz etkilere yol açabileceği bu nedenle ailelerin ve eğitimcilerin çocuk kitapları seçiminde bilinçli olmaları ve bu konuda oldukça duyarlı davranıp kitap seçimine büyük bir önem vermeleri gerektiğidir (Unutkan, 2001). Nitelikli kitaplarla tanışan çocuklar yetişkinlik dönemlerinde nitelikli birer insan olurlar duyarlı, empati sahibi olup, olumlu davranışlar sergilerler (Kızmaz, 2006).

Günümüzde gerek sosyal çevrede gerekse medyada (TV, çocuk kitapları) şiddet olaylarına fazlaca yer verilmektedir. Oldukça sık görülen bu şiddet olayları artık normalmiş gibi, yaşamın bir parçasıymış gibi algılanmasına sebep olmaktadır. Olumlu iyilik dolu davranışlarda bulunan kişiler günümüzde garip insanlar olarak görülmekte ve dışlanmaktadır. Şiddet ve korku dolu davranışlar ise normal olarak karşılanmaktadır. Çocuklar kitaplarda ve çizgi filmlerde yer alan şiddet ve korku içerikli davranışlar sergileyen ve kahraman olarak gösterilen karakterler ile kendisini özdeşirmekte olumsuz davranışlarda bulunmakta ve şiddete meyilli olmaktadır. Günümüzde oldukça artan şiddet olaylarının azalabilmesi ve önlenbilmesi, tanıştırılması geleceğin yetişkini olacak çocukların eğitiminde şiddet içermeyen ve şiddete özendirilmeyen görsel ve yazılı kitap ile tanıştırılmaları ve bu tür kitapları okunması sağlanmalıdır.

Şiddet içerikli görseller, (resimli hikâye kitapları, çizgi filmler, diziler, bilgisayar oyunları vb.) başta çocuklar ve gençler olmak üzere toplumun tün kesimine sunulmaktadır. Böylece insanlar gerçek hayatta olduğundan çok fazla şiddet olaylarına (kavga, hırsızlık, işkence, yalan söyleme vb.) medya içeriklerinde tanık olmaktadır.

Yapılan araştırmalar, uzun süre şiddet içeren medya ürünleri ile vakit geçiren çocuk ve gençlerin olumsuz etkilenecek, şiddeti içselleştirdiklerini göstermektedir.

Medyanın şiddeti öğretmesi neticesinde gerçek yaşamda tüm toplum şiddete karşı duyarsız olmaktadır.

Bu çalışmanın önemi, masum gibi görünen programlar, oyunlar ve hikâye kitaplarına dikkat çekmek, şiddeti olağanlaştıran medya içeriklerine, toplumun eleştirel bakmasına katkı sağlamaktır.

1.5 Araştırmanın Yöntemi

Göstergebilim öncülerinden biri olan Ronald Barthes'in yan anlam-düz anlam yaklaşımı kullanılarak Türkiye Cumhuriyeti'nde en çok satan 6 adet 3 ile 7 yaş arası çocuk hikâye kitabında yer alan şiddet unsuru içeren görsellerin göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak görsellerin analizi yapılmıştır.

1.6 Araştırma Soruları

Nitelikli çocuk hikâye kitaplarıyla erken yaşta tanışan çocuk, medyanın birçok kanalında olduğu gibi, bir medya aracı olarak hikâye kitaplarında da şiddet unsuru içeren içeriklerle karşılaşmaktadır. Bu amaçla, 3 ile 7 yaş arası çocuklar için uygun, TC'de en çok satan 6 hikâye kitabında yer alan korku ve şiddet içeren görsellerin incelenmesi amacıyla aşağıdaki araştırma sorularına cevap aramaktadır.

Araştırma Sorusu 1: Türkiye Cumhuriyeti'nde resimli çocuk hikâye kitaplarında, korku ve şiddet içeren görseller nelerdir?

Araştırma Sorusu 2: Türkiye Cumhuriyeti'nde resimli çocuk hikâye kitaplarında, korku ve şiddet içeren görsellerin verdiği mesajlar nelerdir?

Araştırma Sorusu 3: Türkiye Cumhuriyeti'nde resimli çocuk hikâye kitaplarında şiddet olayları çatışma/sorun çözme yöntemi olarak nasıl ele alınmalıdır?

1.7 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 3 ile 7 yaş arası çocuklar için tavsiye edilen, 6 çocuk hikâye kitabından oluşmaktadır. Tablo 1’de seçilen kitapların yazarları, yayın yılı, ve yayın evleri gösterilmektedir.

Tablo 1: Araştırmada İncelenen Çocuk Hikâye Kitapları

Kitap Adı	Yazar	Yılı	Yayınevi
Eyvah Kalbim Kırıldı	Elif Yemenici	2016	Rethaus Kids Yayınları
Ormanın Yeni Komşuları	Aytül Akal	2018	Uçan Balık Yayınları
Zürafanın Upuzun Derdi	Erdoğan Oğultekin	2019	Eksik Parça Yayınları
Geveze Leylek Çalçene	Erdoğan Oğultekin	2019	Eksik Parça Yayınları
Üç Kedi Bir Canavar	Sara Şahinkanat	2016	Yapı Kredi Yayınları
Üç Kedi Bir Dilek	Sara Şahinkanat	2016	Yapı Kredi Yayınları

Bu hikâye kitapları Türkiye Cumhuriyeti’nde 2019 yılında D&R kitap evi ve Nezih kitap evi internet sitelerinde en çok satan çocuk kitapları arasından seçilen 6 adet örnekleme bulunmaktadır.

Kitaplar ilk olarak 17 Eylül 2019 tarihinde internet ortamından araştırılıp tespit edilmiştir. D&R Kitap Evi resmi internet sitesi olan <https://www.dr.com.tr/> ve Nezih Kitap Evi resmi internet sitesi olan <https://www.nezih.com.tr/> adreslerinden, 2019 yılında en çok satan çocuk kitapları listelerine bakıldı.

İnternette tespit edilen kitaplar, daha sonra Türkiye’deki Brandium Alışveriş Merkezinde bulunan kitapçılara (D&R ve Nezih Kitap Evi) gidilip satış elemanına kitap isimleri söylenerek, en çok satan çocuk kitapları arasından 6 tanesi örnek seçilerek D&R Kitap Evi ve Nezih Kitap Evi kitapçılarından 20 Eylül 2019 tarihinde satın alınmıştır. Kitaplarda yer alan şiddet unsuru içeren görsellere belirlenerek yan anlam ve düz anlamlarına göre incelenmiştir.

1.8 Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2019 yılında D&R Kitap Evi ve Nezih Kitap Evi internet sitelerinde en çok satan 3 ile 7 yaş arası çocuklara yönelik, içerisinde şiddet unsuru olduğu gözlemlenen 6 adet hikâye kitabı ile sınırlıdır.

Bölüm 2

LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Bu bölümde, araştırmanın kavramsal çerçevesinden bahsedilmiştir. Kavramsal çerçeve kapsamında; gösterge, görsel gösterge, göstergebilim, çocuk, çocuk edebiyatı, çocuk kitapları, şiddet kavramı ve çocuk kitaplarındaki şiddet kavramı açıklanmıştır.

2.1 Kuramsal Açıklama

Bu çalışmada görsel göstergelerin anlamlandırılması üzerine bir inceleme yapılacağından göstergebilim ile ilgili kuramsal çerçeve burada anlatılacaktır.

2.1.1 Gösterge

Gösterge, herhangi bir anlamı gösteren bir işaret, iz veya bir belirtidir (Barthes, 2003). Anlamı olan her şey bir göstergedir. Kendi anlamı dışında bir şeyi tanımlayan, gösteren, bir şeye işaret eden veya bir şey düşündüren kelimeye, belirtiyeye, nesneye, gösterge adı verilebilir (Barthes, 2003). Barthes (2003)'a göre, zihnimizde canlanan her türlü simge, resim, sembol ve nesneden oluşan işaretlerin hepsi göstergedir (Barthes, 2003).

Gösterge yalnızca kelimelerde değil, sosyal yaşantımızda ve doğal yaşamda da karşımıza çıkar. Örneğin trafik ışıkları; Trafik ışıkları renkleri ile iletişim sağlar. Kırmızı ışıkta durmayı, yeşil ışıkta geçmeyi evrensel olarak kabul edilen kodlardır. Doğada ağaçların yapraklarının sararması sonbaharın belirtisi olduğunu gibi (Barthes, 1979).

Bazen gerçekleşen durum göstergenin oluşmasına sebep olur. Barthes (1979) bu gibi durumları kapsadığı üç durum şu şekilde açıklar:

- Gösterge vazifesini üstlenen şey (gösterge taşıyıcısı).
- Göstergenin varlığını gerçekleştiren şey (gösterilen).
- Göstergeyi yorumlayanlar üzerinde oluşturduğu etki (yorumlama).

Ayrıca göstergeler üç grupta gösterilir (Barthes, 1979). Bunlar sırasıyla:

1. Dil göstergesi: Söz veya yazıyla gerçekleştirilen eylemler.
2. Doğal gösterge: doğal güzellikler, güneşin batması veya ayın doğması gibi.
3. Sosyal gösterge: Trafik ışıkları

Olarak sıralanabilir.

İletişimde kullanılan göstergeler ise;

1. Dil göstergeleri: sözlü ve yazılı gerçekleştirilen her türlü davranışlar, eserler.
2. Dil dışı göstergeler: resim, fotoğraf, işaret, mimik vb.

Hayatın her alanında gösterge vardır. Birbirleri ile iletişim kurmak isteyen bireyler farklı şekildeki göstergelerden yararlanırlar. En kapsamlı şekliyle göstergeyi açıklar isek; herhangi bir nesneyi temsil edebilen ve çeşitli özellikleri taşıdığından, belirtilenin kendisi dışında herhangi bir obje, bir sembol ve varlık belirten ögedir.

2.1.2 Görsel Gösterge

Görsel gösterge beş duyu organından yararlanılarak bir nesneyi tanımak için dil dışı dünyayı ve göndermeleri algılamamıza, tanımamıza yarayan doğal araçlardır. Yani bir nesnenin ne olduğunu veya ne olmadığını, yapısını, özelliğini koklama, tatma, görme, duyma veya dokunma ile anlayabilmemizi sağlar. Bunların içerisinde en etkili olanı kuşkusuz görme eylemidir. Görme eylemi diğer duyu organlarımızın içerisinde en önemli olanıdır (Günay, 2002).

Görme eyleminden bahsederken, önemli bir konu olan görme ve bakma arasındaki farkı bilmek gerekir. Bakmak, geliş güzel ve anlık olarak bilinçsizce gerçekleşir. Görmek ise bakılan şeyi anlamak, dikkat ve anlamlandırma içerir (Güngör, 2013).

Yaşadığımız evrende çok sayıda gösterge bulunmaktadır. Bu göstergelere herkes bakar; bakılan şeyi görmek, göstergedeki gösterenin belirttiği gösterilene görmek ve bilimsel olarak ele almak göstergebilimcinin işidir. Göstergebilim, bir mağaza vitrinin önünde durup orada yer alan nesnelere incelemek, bir filmde yer alan semboller (büyücünün elindeki değnek, kahramanın taktığı pelerin vb.) bir kişiyle sohbet ederken o kişiyi tanımak için beden dilinin incelenmesi veya giydiği kıyafetin incelenmesi şeklindeki tüm görsel yaklaşımlar görsel göstergebilim inceleme alanına girer (Günay, 2002).

Görsel göstergebilim, görsel olan her şeyi anlam, anlamlandırma ve anlama şeklinde ele alır; görme ve görülen şeyin yorumlanmasının ilerisinde bunların bilimini yapar. Görsel gösterge, gösteren biçim ve gösterilen içerikten oluşur. Görsel göstergebilimden “dil dışı gösterge” diye de bahsedilebilir (Kıran, 2006, ss.53-59).

2.1.3 Göstergelerin Anlamlandırılması

“Anlam, konuşan kişinin niyetini işaretlere, cümlelere, sözcük ve sembolere aktarılmasıyla ortaya çıkar” (Searle, 2006, s.161). Bir anlamlama bilimi olan göstergenin temeli anlam, anlamın oluşumu ve anlamlama durumuna dayanmaktadır (Günay ve Parsa, 2012). Anlamlama, göstergebilimde çözümlenme, okuma ve anlatılan konuyu inceleyerek ima edilen anlamların düzenlenmesi ve üretilmesi konusunu inceler (Rıfat, 2018).

2.1.4 Göstergebilim

Gösterge, kendisi dışında bir şey ifade eden başka bir şeyi yansıtan obje simge olgu olarak tanımlanabilir. Buna dayanarak eski çağlardan beri çeşitli fikirler ve görüşler belirtilmiştir. Gösterge hakkındaki görüş ve fikirler orta çağda da devamlılığı olmuş ve gelişmeye devam etmiştir (Saussure, 1985).

Göstergeler kavramının, bağımsız bir bilim dalına dönüştürülerek çağdaş göstergebilim olarak doğması, A.B.D’li Charles Sanders Peirce, gösterge kavramını görüntüsel, belirti ve simge olarak sınıflandırmıştır. Avrupa’da ise Saussure dil bilimini göstergebilime bağlamış ve göstergebilimi toplumsal ruh bilimi olarak düşünmüştür. Pierce ve Saussure ile temeli atılan göstergebilim daha sonra bağımsız bir bilim haline gelmiştir (Rıfat, 2009).

Çağdaş göstergebilim XX. Yüzyılın başlarında dil ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır (Saussure, 1985). Saussure, ‘Genel Dilbilim Dersleri’ adlı eserinde “göstergebilimi, göstergelerin toplum yaşamı içindeki durumunu inceleyen bir bilim dalı” olarak belirtmiştir (Saussure, 1985, s.18). Göstergebilimi, göstergelerin ortaya çıkmasını, bunların yorumlanmasını, anlaşılmasını inceleyen bir bilim dalıdır. Buna göre işitsel, görsel, devinimsel dizgeler, toplumdaki sanat etkinlikleri, sosyal bir toplum içerisinde yaşamı düzenleyen kurallar göstergebilimin konuları içerisinde (Rıfat, 2009). Göstergebilim disiplinler arası bir bilim dalı olarak hem betimlemeli hem de açıklamalıdır. Göstergebilim; insanlar arasındaki iletişim süreci boyunca bütün kültürel verileri incelemiş ve dizgelerin okunabilmesi için çalışmalar yapmış ve ‘anlam’ oluşmasına yardımcı olan bir bilim dalı olmuştur (Barthes, 1979). “Anlam konusunda ‘bilimsel özellikli’ bir söylem olarak kendisini kurandille, kendisini oluşturan toplulukların anlamlı, kültürler ötesi ürünleriyle ve kendisinin incelenmesini

sağlayan koşulların temelini atan bilgi kurumsal postulatlarla kısmen bağlantılıdır”
(Bertrand, 2000, s.14)

2.1.5 Saussure Göre Göstergebilim

Saussure dilbiliminin en önemli isimlerinden biridir. Saussure’a göre dil, gösteren ve gösterilenden oluşan bir gösterge dizgesi olup, göstergebilim gösteren ve gösterilenin tümünün toplum içindeki yaşantımızı inceleyecek bir bilim dalıdır (Saussure, 1985).

Saussure dil olgusunun öncelikle ne olduğunu tespit edilmesini istemektir. Tespit edildikten sonra ise dil olgusunun tanımlanması gerektiğini savunmaktadır. Bunu yapabilmek için ise bir sistem ve yöntem geliştirir. Dil olgusunun dizgesel bir boyuta ait olduğunu ve sadece tarihsel olmadığını belirtir. Dilin sadece kendi başına incelendiğini ve bir nesne durumuna gelebileceğini belirler. Oluşan belirlemeler dilbiliminin temelini oluşturmuş olur (Barthes, 1979).

Saussure göre her sözcük bir göstergedir. Göstereni, ağızımızdan çıkan ses biriminin fiziksel hali; gösterileni ise sözcüğün kişide oluşturduğu kavram olarak belirtir.

2.1.6 Roland Barthes ve Göstergebilim

Ronald Barthes, çağdaş göstergebilimin önemli isimlerinden biridir. Popüler kültür çözümlemeleri üzerinde çalışan Ronald Barthes, yapısal çözümleme yöntemini geliştirmiştir (Vardar, 2001). Yapısal yaklaşım yöntemi anlam taşıyan çeşitli olguları içerir. Vardar (2001)’a göre, Barthes bütün bunları anlamlama (signification) kavramı aracılığıyla göstergebilime bağlar, göstergelerle ikincil gösterilenler ya da yan anlam gösterilenleri arasındaki bağıntılar üzerinde durur (Vardar, 2001).

Barthes (1979)'a göre gösterge, kendi anlamı dışında bir şeyi temsil eder. Temsil ettiği şeyin yerini alır. Bu, bir nesne, bir olgu. Biçim, simge vb. oluşturan sözcük işaret simge obje olarak tanımlanır (Barthes, 1979).

Ronald Barthes(1979), “Göstergebilim İlkeleri’ adlı eserinde ilkelerin tek amacını “dilbilime dayanarak çözümsel kavramlar ortaya koymak” (Barthes, 1979, s.1) olarak belirtir. Bu ilkeler şunlardır:

1. Dil ve Söz,
2. Gösteren ve Gösterilen,
3. Dizge ve Dizim ve
4. Düz anlam ve Yan anlam

Barthes (1979)'a göre; gösterge, gösterilen ile gösterilen arasındaki ilişkidir. Bu ilişki sonrasında ise anlamlama ortaya çıkar. Anlamlama ise düz anlam ve yan anlam olarak ele alınıp incelenir. Culler (2008)'a göre Barthes, “kendi göstergebilimini dilbilimin ‘çözülmesi’ ya da, daha açık bir şekilde, bilimsel bir dilbilim tarafından saf olmadığı gerekçesiyle bir kenara atılmış anlamlamanın tüm yönlerinin incelenmesi olarak betimler” (Culler, 2008, s.81).

2.1.7 Ronald Barthes ve Düz Anlam – Yan Anlam

Barthes (1979), anlamlandırmayı iki kavram olarak ele almıştır:

1. Düzanlam
2. Yan Anlam

Bu kavramlar, kuramsal çerçevenin anlamlandırılması konusu altında yorumlanmaktadır. Düz anlam göstergenin neyi temsil ettiğini, yan anlam ise göstergenin nasıl temsil edildiğini temsil etmektedir. Düz anlamların yanlış anlaşılma gibi bir durumu söz konusu değildir. Genel olarak evrenseldirler ve insanların zihinlerinde ortak paydada çözümlenirler. Ancak çeşitli iletişim dizgelerinde düz

anlamının yanı sıra, yan anlamlar bulunmaktadır. Bu yan anlamlar kùltürlere ve topluma bağlı olarak her insanın zihninde farklılıklar yaratarak çözümlene bilmektedir (Barthes, 1979).

Ronald Barthes (2017)'a göre yan anlamlar kùltürlere göre farklılık gösterebilir. Örneğin; renklerin farklı kùltürlerde, farklı anlamlarının olması gibi... (Barthes, 2017).

Kodlanan göstergelerin yorumlanması da kùltürler arasında farklı yorumlanabilir (Barthes, 2017). Örneğin; bir filmde kodlanan mesaj onu seyreden kişiler arasında farklı yorumlanabilir. Bu da kişilerin farklı bilgiye, eğitime sahip olmalarından kaynaklanabilir. Farklı bilgiye, kùltüre, hayat görüşüne sahip olan insanlar değişik şekilde yorum yapabilirler. Bu nedenle mesajın doğru algılanabilmesi için mesajın verileceği toplum kùltürünün çok iyi bilinmesi kodlamanın da bu kùltüre göre yapılması gerekmektedir.

Kalaman ve Bat (2014)'a göre "tüm kodlar tanımlanabilir bir toplumsal veya iletişimsel işlevi yerine getirmekle beraber bu kodlar medya ve iletişim kanallarıyla da aktarılabilmektedir" (Kalaman & Bat, 2014, s.130). Bu nedenle kodların toplumsal iletişim yöntemlerindeki önemi, göstergelerin oluşturulmasına yapmış olduğu katkı ile oldukça fazladır. Burada düzanlam fotoğraf makinesinin nesneyi üretmesi, yan anlam ise fotoğrafı çeken kişinin fotoğraf çekerken gerekli ayarlamaları (ışık, kadraj, ses gibi gerekli ayarlamaları yapmasıdır (Fiske, 2003). Ronald Barthes (2017)'a göre her çekilen fotoğraf birbirinden farklı olmakta ve bu da fotoğrafın zayıf yönünü belirtmektedir. Fotoğrafın kendisi duygusal bir tema değildir ona bakan kişi kendi bakış açısına göre hisseder (Barthes, 2017).

Ronald Barthes (2017), incelemelerinde mitlere de yer vermiştir. Her birini kendine özgü bir dillerinin olduğunu ve her birinin farklı bir yaşam içerdığını

belirtmiştir. Mitlerin kendi içinde gizli bir mesaj içerdiğini ve ideolojik bir unsur olduğunu belirtmiştir. Barthes (2017)'e göre mitlerin içerisinde bir ideoloji vardır (Barthes, 2017).

Günümüzde, iş hayatında yüksek mevkilerde daha çok erkekler bulunmaktadır. Yönetici konumunda kadınlar da mevcuttur fakat erkek sayısı daha fazladır. Bunun nedenini düz anlam ve yan anlam olarak açıklayabiliriz. Düz anlamda fiziksel olarak erkeğin daha güçlü olması yan anlamda eve ekmek getiren algısını yaratmaktadır. Bu durum, Ronald Barthes'ın 'mit' kavramı ile açıklanabilir. Mit'i basitçe toplumsal kanaat olarak adlandırıldığını bu durum Ronald Barthes'ın tanımına uygundur. Günümüzde mitler çok baskın değildir ancak hala etkisi devam etmektedir (Barthes, 1979). Ronald Barthes, kültür çözümlerini de incelerken göstergebilimi kullanmıştır. İncelediği olgularda anlamlama kavramını kullanmış ve göstergebilimle ilişkilendirmiştir. Yan anlam ve düz anlamlara önem vermiştir (Fiske, 2003). Ronald Barthes, burjuva toplumunu da incelemiş ve bunlarla ilgili eleştirilerde bulunmuştur. İdeolojiyi incelerken yan anlam gösterileni olarak tanımlamıştır. Ronald Barthes (2003)'a göre göstergeler iletişim alanında oldukça faydalıdır. Hem biçim hem de içerik açısından algıyı sağlayan bir unsurdur. Gösteren düz anlam, gösterilen ise yan anlamdır. Birinci anlam düz anlam ikinci anlam ise yan anlamdır. Birinci anlam (düz anlam) görünen ikinci anlam (yan anlam) duygu, mit, kültür gibi çağrışımları içerir. Düz anlam nesnel iken yan anlam ise ima edilen anlamdadır (Barthes, 2003). Barthes (2003)'a göre, göstergeler özel değerlerde içerir. Örneğin; askeri üniformanın düz anlamı bir düzeyi belirtirken yan anlamı ise saygı ve etkileyciliği belirtir. Düz anlamın ve yan anlamın birleşimiyle bir anlamlama ortaya çıkmaktadır.

Filmlerde ses ve görüntü ile düz anlam oluşur yan anlam ise birtakım kodlarla devreye girer. Örneğin V for Vendetta' filminde ki gül sembolü gibi; düz anlamı nesli

tüklenen bir gülün karakterin intikam aldığı her kişinin üzerine bırakması yan anlamı ise onların da artık o gül gibi yok olacağına anlamına gelmektedir. Filmlerde cezaevindeki suçluların tek tip kıyafet giymeleri devletin onlara ücretsiz kıyafet verdikleri, herhangi bir olay anında mahkûmların rahatlıkla fark edilmeleri düzenlemeler olur iken yan anlamı hepsinin aynı seviyede olup birbirinden üstün olmadığını, mahkûmların kişiliklerini ezmek ve askeri disiplin altına sokmak vb. (Barthes, 2003).

Barthes (1996)'a göre düz anlam bilinçli olarak kullanılır. Yan anlam ise bilinçaltında gerçekleşir ve çoğunlukla farkında olmadan kullanılır. Bu iki anlam çoğu zaman birbirinden çok fazla ayırt edilemediği için yanlış anlaşılma durumları söz konusu olabilir. Bu durum iletişimde yanlış anlaşılmalara sebep olabilirken kandırılmaya, yanlış işler yapılmasına ve sonuç olarak da zarar görülmesine neden olabilir (Barthes, 1996).

Göstergebilimde, herhangi bir hareketin, bir eylemin farklı anlamları olabilir. Örneğin; el öpme olayını incelersek, iki anlam içerir. Birincisi bir görgü kuralı olarak kabul edilebilir, ikincisi ise bir gücün kabulüdür. Buna örnek olarak çok zengin varlıklı yönetici çocukların yaşlarının küçük olmasına rağmen ellerinin öpülmesi gibi.

Siyasi partilerin oy almadan önceki süreçte gerçekleştirdiği eylemler vardır, bunların en başında halkın aklında yer eden en çok sevdiği müzik parçalarını melodisini aynı tutarak kendi amaçlarına yönelik olarak sözlerini değiştirmeleri. Bu örnekteki düz anlam melodinin güzelliği ve anımsattığı güzel duygu iken yan anlam sözlerin değişmesi ile aslında kendisinin diğer partilere nazaran daha güçlü olduğunu ve halk için daha yararlı olacağını belirterek dikkat çekip ilgilerini toplayarak kendini ön plana çıkartmak ve toplumda üstünlük sağlamak oy ile onaylarını alarak toplumda güç kazanmak.

Ronald Barthes (1979)'e göre gösterge, gösteren ve gösterilenin yanında çevre ile de bilgilendirilerek incelenmelidir. Ronald Barthes bunu emek ve ücret örneği ile açıklar:

Gösterilen: Emek;

Gösteren: Ücret;

Anlamlama ve değer ilişkidir.

Ronald Barthes (1979)'a göre insan dilinin eklemli bir yapı olmasından dolayı dil “bir bakıma gerçeği bölümleyen olgudur (örneğin renklerin kesintisiz tayfi sözcükler aracılığıyla bir dizi kesintili ögeye indirgenir)” (Barthes, 1979, s.58).

2.1.8 Göstergebilim ile Anlamlandırma Süreci

Göstergebilimin amacı anlam evrenini çözümlenmektedir. Anlamın açığa çıkarılması, anlamın oluşumu ve yaratılması gibi anlam ile ilgili tüm konular göstergebilim içerisinde yer alır.

2.1.8.1 Düz Anlam - Yan anlam

Düz anlam, herkes tarafından kabul gören bir anlamdır. Evrensel bir anlamdır. Yan anlam, görselin veya herhangi bir metnin gösterdiği içerisinde gizli kalmış olan ve bireylerin yorumları ile ortaya çıkan bir kavramdır. “Yan anlam içerisinde metaforik anlamlar da gizlidir” (Barthes, 2017, s.93). Örneğin; kırmızı bir gül. Bakıldığında çiçek olarak düz anlamı ifade eder. Fakat rengine baktığımız zaman kırmızı gül aşkı simgeler bu ise yan anlam ifade eder.

Düz anlam, herkes tarafından bilinen ve duyulduğu, gördüğü an kabul edilen ilk anlamdadır. Örnek olarak Barbie bebek ele alınınca ilk akla gelen oyuncak bir bebek olduğudur. Yan anlam ele alındığında ise güzellik anlamı taşır. Güzel olan genç kızlar için “Barbie bebek gibi” tabiri buradan çıkmıştır.

2.1.8.2 Simge

İletişimin temel yapı taşlarından olan simge sesten söze, hareketlerden jestlere ve mimiklere yansiyarak bir iletişim sistemi oluşturur. Simgeler ve iletişim birbirinden ayrılamaz (Güngör, 2013).

“Simgeler önceden öğrenilmiş, yazılı ve sözlü olarak kullanılan, uzlaşma sağlayan göstergelerdir”. Örneğin; rakam, bayrak gibi (Berger, 2012).

Simgelerden genel olarak ‘ezoterik semboller, bilinçaltı kökenli semboller ve evrensel semboller’ olarak bahsedilebilir. Yaşanılan toplumdan elde edilen kültür ile bir düşünce yapısı ve bir dünya görüşü oluşur. Bu elde edilen kültür sözsüz olarak kodlanır ve geri dönüş bekler. Kültürler arasındaki yanlış anlamalar bundan kaynaklanır. Kültürlere göre nesnelere farklı anlam yüklenebilir. Bu nedenle simgelerle iletişimde yanlış anlaşılmalara olacağından iletişim zordur. Mesajların doğru kodlanması hedef kitlenin doğru seçilmesi ve doğru kanallardan ulaşılması neticesinde etkili iletişim sağlanabilir. Kodlamanın, kanalın ve hedef kitlenin yanlış seçilmesi yanlış anlaşılmalara sebep vereceğinden iletişim kazası olabilir. Bu durumda kodlamayı yapan kaynak ve yanlış algılayan kitle zarar görebilir (Kartarı, 2006). Kaynakta meydana gelen kazaya örnek olarak doğruluğu sağlanmadan yapılan haberler neticesinde bir tezip yayımlanarak özür dilenmesi verilebilir.

2.1.8.3 Metafor (Eğretileme)

Metafor, bir fikri veya herhangi bir şeyi anlatırken gibi, benzer türü, kelimeleri kullanmadan benzeyen bir şey ile anlatmak maksadıyla kolay anlaşılması ve üslup güzelliği amacı ile sözcük veya sözcükler kullanmaktır (Aydın, 2004). Aydın ve Pehlivan (2010)’a göre, ‘Metafor, dilin sembolik amaçlı kullanımına bağlı olarak bir kavram veya durumu başka bir kavramla veya bir durumla kullanılması’ biçiminde tanımlanabilir (Aydın ve Pehlivan, 2010, ss.818-842). Metafor bir söz yerine gerçek

anlamı dışında farklı bir söz kullanılarak yapılır. Soyut bir kavram anlatılırken somut bir nesneden bahsedilebilir. Örneğin; zeytin dalının barışı çağrıştırması gibi (Berger, 1996).

2.1.8.4 Metonimi (Düzdeğişmece)

Erdem (2003)'e göre, metonimi “bir kavramın ilgili veya bağlantılı olduğu başka bir kavram vasıtasıyla anlatılması” şeklinde tanımlanabilir (Erdem, 2003, ss.262-279). Metonomi çok anlamlılık meydana gelmesine yol açar. Söz varlığını geliştiren ve genişleten bir etkidir (Melek, 2003).

Metonimi (düzdeğişmece), bir şeyin anlamını ifade etmek amacıyla ona ait başka bir şeyin vurgulanmasıdır (Temizyürek ve Ümran, 2014). Örneğin, şaha kalkmış at üzerindeki komutan metonomisi atı kontrol etmesidir.

Metonomi, birbirleri arasında bağlantı bulunan iki kavramdan birinin diğerinin yerine kullanılmasıdır. Bir bütünün parça ile temsil edilmesi bir metonomidir. Örneğin; duyulan ezan sesi İslam dinini, Mehmetçik kelimesi Türk ordusunu ifade eden birer metonomidir (Parsa ve Parsa, 2004).

2.1.8.5 Mitler

“Mit, toplumdaki bir gerçekliği veya doğanın görüntüsünü açıklayan, anlamlandıran öykülerdir” (Fiske, 2017, s.185). Örneğin: erkeğin aile reisi olup evin geçimini sağlaması görüşü en çok rastlanılan mitlerdendir. Mit, bir şeyin nasıl yaratıldığını ve var olduğunu gelecek dönemdeki insanlara ve toplumlara inanç sistemini simge veya göstergelerle açıklar (Tıgılı, 2012).

Fiske (2003)'in tanımına göre, mit bir kültürün, gerçekliğin ya da doğanın bazı görünümünü açıklamasını ya da anlamasını sağlayan bir öyküdür (Fiske, 2003, s.118; Gümüş, 2019). “İlkel mitler yaşam ve ölüm, insan ve tanrılar, iyi ve kötü hakkındadır.

Eğer yan anlam göstergenin ikinci düzeydeki anlamı ise, mitte de göstergenin ikinci düzeydeki anlamıdır” (Gümüş, 2019, s.24).

Mit, herhangi bir şeyin varoluşunu ve yaratılışını açıklayan ve oldukça karmaşık olan kültür gerçekleridir. İlkel mitler, iyi-kötü, insan-tanrı, ölüm-yaşam olaylarını anlatırken; günümüzdeki mitler, bilim, cinsiyet, aile, erilik-dişilik ve medya üzerine ağırlık vermektedir (Fiske, 2003).

Göstergebilimde mit göstergelerinin önemli bir yeri vardır. İnsanı baz alırsak giyim tarzı, yeme kültürü büyüklere saygı gösterilmesi gibi davranışlara mit adı verilir (Kalaman & Bat, 2014). Mit, bir mesaj ve anlamlama içerir ve bu mesaj gizli bir içimde yer alır. “Her mitin kendine özel bir dili vardır” (Kearney, 1986, ss.323-324).Barthes’ın mit kavramını incelerken, kapitalizmin mitlerin ideolojik söylemleri meşrulaştırmak için kullandığını belirtmiştir (Güngör, 2013). Kapitalizmde oluşturulan mitlerin kabul edilmesi amacı ile toplumda yapay gerçeklikler yaratılmakta ve inşa edilen mitler, kapitalizmin çıkarına yönelik olmaktadır. Bu da kapitalizmin gerçek yüzünü gizlemektedir (İnal, 2003). Mit, bir kültürde yaşanan değişimleri gelişmeleri açıklayan öyküler olarak da ifade edilebilir. Propaganda amaçlı üretilen mitler, ideolojik söylemlerde kullanılmaktadır. Nazilerin Yahudileri kötü olarak göstermesi buna bir örnektir (Fiske, 2017).

2.1.9 Çocuk Tanımı

“Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 3. maddesine göre çocuk, daha erken yaşta ergin kılınmış olsa bile 18 yaşını ikmal etmemiş olan kimsedir.” Türk hukuk sistemine göre çocukluğun başlangıcı kişiliğin kazanılmasına bağlanmıştır (Pembecioğlu, 1997, s.253).

Çocuklar, korunması gereken ve en iyi biçimde yetiştirilmesi gereken bir varlıktır. Çocuğun korunmasında ve yetiştirilmesinden birinci derecede sorumluluk,

onu dünyaya getiren ebeveynlerine aittir. Eğitim en iyi şekilde ailede alınır. Çocuğun kişiliğinin gelişmesinde özellikle aile üyeleri önemli rol oynar. Çocuklar birer bireydir. Onlar dikkate alınması ve önemsenmesi gereken birer varlıktır. Onların yetiştirmelerine özen göstererek toplumsal hayata katılmaları sağlanmalıdır. (Aydın, 2012).

“Çocuk, bebeklik çağı ve ergenlik çağı arasında olup gelişme döneminde bulunan insan” diye de tanımlanabilir. (Polat, 2001, s.62). Çocuk tanımı toplumlara göre farklılık göstermektedir. Her toplum çocuğa verdiği değer ile çocuğu tanımlamaktadır. Bazı toplumlarda çocuk üretimin bir parçasıdır. İş gücü olarak toplumun işlevsel öğelerinden biridir. Bazı toplumlarda ise çocuk, dışlanmakta toplumsal ve bireysel olarak değer verilmemektedir (Öcel, 2002).

Çocukluk döneminde birey genel olarak anne ve babaya bağlıdır. İyi bir aile ortamında yetişen yani duygusal, toplumsal iletişim ve etkileşimin iyi olduğu ailelerde çocuklar sağlam ve dengeli bir kişiliğe sahip olurlar. Çocuk ilk eğitimini aileden alır, ailenin tutum ve davranışları çocuğun gelişiminde önemli bir role sahiptir.

2.1.9.1 Çocuklarda 3 ile 7 Yaş Aralığının Önemi

Çocuklar, 3 yaşına kadar genelde ailelerin yanındadırlar. Uzmanlar, 3 yaş civarındaki çocukların artık tuvalet eğitimi almış ve biberondan süttten kesilmiş olmaları sebebiyle anaokuluna ve okul öncesi kurumlara gidebileceklerini belirtmektedirler (Salihoğlu, 2012).

3 ile 7 yaş arasındaki çocukların, dil gelişimi, konuşma becerisi ve kelime hazineleri zenginleşir, kendilerini ve çevrelerini keşfederler ve bu dönemde özgüvenlerini kazanırlar. Doğru yapılan uyarı ve yönlendirmeler çocuğun daha güvenli ve sosyal bir birey olarak yetişmesini sağlar (Maltepe, 2009). Okuma, yazmayı yeni öğrenen 3 ile 7 yaş aralığındaki çocuklar için daha çok resimli kitaplar tercih

edilir. Kitaplardaki harf ve kelimeleri okuyamayan çocuk görsellere bakarak da bir anlam geliştirmekte, konuyu anlamlandırabilmektedir. Bu nedenle gerek yazılı gerekse görsel medyada yer alan resimli hikâyeler, bu yaş aralığındaki çocukların eğitiminde, dil ve kişisel gelişimlerinde, sosyal birey olmalarında oldukça önemlidir (Işıtan, 2005).

2.1.10 Çocuk Edebiyatı

Henüz yetişkin olmayan ve eğitilmesi gereken, toplumumuzun en genç üyelerinin düşünce dünyasına seslenebilecek sözlü ve yazılı ürünlerin tümüne çocuk edebiyatı adı verilir (Ciravoğlu, 1997). Çocuk edebiyatında çocukların duygu ve düşüncelerine yönelik, onların eğitim, düşünce gelişimi, dil gelişimi ile ilgili gerek sözlü gerekse yazılı sanat eserleri yer alır.

Çocuk edebiyatının ve kitaplarının amacı öncelikle, çocuğa okuma sevgisini kazandırmaktır. Okuma alışkanlığı kazanan çocuk, duygu ve düşüncelerini daha rahatlıkla anlatır. Karşılaşacağı problemlerin çözümünü daha kolay sağlar. Çocuk edebiyatının amacı, çocuklara sosyalleşmeyi, kendine güven duygusunu, çevreye karşı duyarlı olmayı, gülmeyi, uyum içerisinde olmayı, oyun oynamayı, düşünmeyi öğretmektir (Karatay, 2007).

Çocukların büyümelerine eğitimlerine, duygu ve düşüncelerine, kabiliyet ve zevklerine, eğlenmelerine, hayatı öğrenmelerine katkıda bulunan gerek yazılı, gerekse sözlü eserler (kitap, film, eğlenceli oyunlar) çocuk edebiyatının içerisine girer (Yalçın & Aytaş, 2005). Çocuk edebiyat eserleri çocuğun yaşına ilgi alanına, anlama kabiliyetine ve çocuğun gelişim dönemine uygun olmalıdır. Çocuğa uygun olmalıdır. Bu özellikler dikkate alarak seçilen çocuk kitapları çocuğun edebiyat ile buluşmasında oldukça faydalı olur (Erkmen, 2017).

Çocuk ve edebiyat kavramları, çocuğun doğumu ile başlar. Çocuğun dünyaya gelmesi ile duyabileceği sesler çocuğu etkiler. İçerisinde yetiştiği aileden edindiği duyduğu sesler (konuşma, müzik, ninni vb,) neticesinde bu duyduğu seslere benzer sesler çıkarır. Zamanı geldiğinde de bunları kullanarak yetiştiği ortamdaki gibi konuşmaya başlar. İlk etapta ailesinden dinlediği ninni, hikâye, masal çocuğun karşılaştığı ilk edebiyat ürünleridir. Resimli hikâye kitaplarına başladığında dinlemiş olduğu bu hikâyelerin resimlerine bakarak bunları somut hale getirir (Bilgin, 2011).

Her çocuğun ilgi alanı, yeteneği, anlama kabiliyeti, zevki farklıdır. Bu farklılıklar dikkate alınarak seçilen çocuk hikâye kitaplarının çocuk gelişimine olumlu katkıları olur. Çocuğun kitapla ilişkisi genelde on bir aylıkken başlar (Bilgin, 2011). Önce resimli hikâye kitapları ve bu hikâyelerde yer alan resimler, öncelikle çocuğun ilgisini çeker. Bir yetişkin tarafından okunan metinleri çocuk resimlere bakarak ilişkilendirir. Bu tür resimli kitaplar, çocuğun gelişiminde, eğitiminde, sosyalleşmesinde oldukça faydalıdır. Çocuklara kitap okuma sevgisini ve kültürünü aşılar. Düşünen, yorumlayan, yaratan, yeni fikirler üreten, tartışan fikir sahibi olan birey olarak yetişmelerine olumlu yönde katkı sağlar (Bilgin, 2011).

2.1.11 Çocuk Kitapları

Çocuk kitabı öncelikle, çocuk bakış açısına uygun nitelikte olmalıdır. Çocuk bakış açısını bilen yazarın yazmış olduğu kitap çocukların ilgisini çeker ve iyi çocuk edebiyatı statüsüne girer. Çocuk kendisine hitap eden kitabı severek okur. Çocukluğu bilmeyen, edebiyatı iyi kavrayamayan kişilerin yazdığı ve resimlediği kitaplar, iyi olmayan kitaplar alanına girer. Çocuk bakış açısını bilmedikleri için ise bu kitaplar güler yüzlü değildir, çocuklara yararlı olmaz, onlara bağırma hırçınlık gibi olumsuz duyguları yüklerler (Şirin, 2007).

Çocuk kitaplarında yer alan konular, çocukların karşılaşacağı olaylar karşısında ‘neden’ ve ‘niçin’ sorularına daha kolay cevap vermelerini sağlar. Bu hikâye ve romanlarda gördükleri sorunların nasıl çözümlenebileceğini görerek hayat tecrübesi kazanırlar. Böylece buldukları topluma daha kolay uyum sağlarlar (Oğuzkan,1987).

2.1.12 Çocuk ve Resim

Çocuklar, resim yaparak hayal dünyalarını geliştirirler. Henüz konuşamayan konuşsa bile kendini tam olarak ifade edemeyen çocuklar, resim yaparak birçok şeyi anlatabilir ve iletişim kurabilirler. Çocuk resim ile kendisini ifade eder, çocuğun yaptığı resim onun iç dünyası ve gelişimi hakkında bilgi verir. Resim çocuğun kendini ifade etme biçimlerinden birisidir ve bu iletişim yolu en doğru ve en güvenilir olanıdır. Kelimelerin anlattığından daha çok şey anlatır. Çocuk, resim yaparken kendisi ile baş başa kalarak özgür bir şekilde duygusunu resimlere yansıtır. Bu da onun duygu ve düşüncelerini anlamasını sağlar (Makin, vd., 1996).

2.1.13 Resimli Kitaplar

‘Resimli Kitaplar’ resimlerin yazılardan daha fazla olduğu kitaplardır. Resimli kitapların çocukların gelişiminde büyük katkısı vardır. Bu kitapta gördükleri resimleri, çevrelerinin bir parçası olarak tanırlar. Resimli kitaplar, çocuklar tarafından çok sevilir ve çok talep edilirler (Gönen, 1986).

Resimli kitapla, diğer çocuk kitap türlerine göre daha kısadır. Genelde tek bir konu ve karakter barındırır. Kısa olduğu için karakter yeterince tamamlanmadığından dolayı genelde gerçek hayatta bilgi sahibi olduğu bir karakter anlatılır. Bu karakterler genelde konuşan hayvanlar ve insan kılığında bir varlık olabilmektedir (Norton vd., 2007).

Kitaplardaki resimler çocuğun dil, bilişsel, estetik, kişilik, sosyal ve ahlaki gelişimini desteklemekte ve çocuğun temel ihtiyaçlarından bazılarını karşılamaktadır (Güleç ve Gönen, 1997).

Hikâye kitapları çocukların, okumalarını geliştirir iken aynı zamanda öğrenme ve eğitimlerinde de oldukça önemli bir paya sahiptir. Çocuğun, ilgi, ihtiyaç ve yeteneğine uygun seçilen iyi özellikteki kitaplar hem dil öğrenmesini hem de bilgili olmasını sağlar. İletişimin ve eğitimin başlangıcı olan dinleme özellikle çocuk için hikâye kitapları, çocukların ileriki dönem ki yaşlarında yaşantılarına olumlu katkıları olur.

Resimli kitap kelimelerle resimlemelerin kitap formatında harmanlanarak düzenlenen bir çocuk edebiyatı türüdür. Gerçek bir resimli kitap hikâyeyi kelimeler ve resimlerin her ikisiyle birlikte anlatır (Cianciolo, 1997). Resimli kitaplarda yer alan resimler, kitapta yer alan metinleri açıklayan, olayların resimlere bakarak kolayca anlaşılabilmesini sağlayan, anlatılanları daha canlı ve kolay anlaşılabilmesini sağlama görevini yerine getirir. Kitaptaki resimlerin amacı, çocukların yer alan görseller ile anlatılan metinler arasında ilişkilerini sağlayabilmek, çocuk gözüyle daha kolay bağlantı kurabilmeyi ve anlayabilmeyi sağlamaktır (Güleç ve Gönen, 1997).

2.1.13.1 Hikâye

Gerçek veya gerçeğe uygun bir olayı anlatan, zaman, yer ve kişi belirterek anlatılan kısa yazılara hikâye denir. Hikâye kişi, yer, zaman, olay ve anlatım unsurlarından oluşur. Kısa oluşu genelde önemli bir olaya ve az sayıda karaktere yer vermesi ile romandan farklıdır (Gönen, 2005).

Resimli kitaplarda yer alan resimler, kitapta yer alan metinleri açıklayan, olayların resimlere bakarak kolayca anlaşılabilmesini sağlayan, anlatılanları daha canlı ve kolay anlaşılabilmesini sağlama görevini yerine getirir. Kitaptaki resimlerin amacı,

çocukların yer alan görseller ile anlatılan metinler arasında ilişkilerini sağlayabilmek, çocuk gözüyle daha kolay bağlantı kurabilmeyi ve anlayabilmeyi sağlamaktır (Güleç ve Gönen, 1997).

2.1.13.1.1 Resimli Hikâye Kitapları

Resimli hikâye kitapları, okuma bilen veya bilmeyen tüm çocukların yaşadığı dünya ile ilgili onlara bilgi veren kitaplardır. Bir başkası tarafından kendilerine okunsa bile çocuk yaşadığı dünya ile ilgili pek çok soruya bu resimler ile cevap bulabilir. Hikâyeyi dinlese de bu resimler onun için çok önemlidir. Resimli hikâye kitapları okumayı öğrenme döneminde çocukların okuma becerilerini geliştirmeye faydalı olur (Gönen, 1986).

Resimli hikâye kitapları, çocukların zihinsel gelişimine katkıda bulunur. Görsel-işitsel algı gelişir. Resimli hikâye kitapları ile başlayan okuma serüveni daha sonra çocuğun yaşına uygun olarak daha az resimli sonucunda da resimsiz hikâye kitaplarına yönelerek çocuğa kitap okuma alışkanlığı kazandırır (Gönen, 1991).

2.1.14 Çatışma Çözme Becerileri

Hayatın her döneminde yer alan kişisel iletişim, oldukça önemli olup farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Kişilerarası iletişim olumlu ve yapıcı olmasını yanında kimi zaman çatışma şeklinde de olmaktadır. İletişim psikososyal bir süreç olup, yaşam kalitesini belirler (Cüceloğlu,1991).

Çatışma, insanların farklı ilgilerinden, düşüncelerinden, inançlarından ve gereksinimlerinden kaynaklanan doğal anlaşmazlık olarak tanımlanmıştır (Bilgin, 2008). “Çatışma; fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik ihtiyaçların tatminine engel teşkil eden olaylardan ve sıkıntılardan doğan gerginliklerdir” (Bingöl, 1996, s.261).

Çatışma, bireylerin herhangi bir konu üzerinde anlaşamamaları neticesinde ortaya çıkar. Bu çatışmada bireylerin istek, gereksinim, dürtülerinin farklı olması etkili

olur. Ayrıca, bireylerin söylemlerinin farklı olması veya farklı yanlış anlaşılması da çatışma doğurur. Her bireyin kendine has farklı düşüncesi olduğundan dolayı çatışmaların olması kaçınılmazdır (Öner, 1999).

Çocuk edebiyat eserleri, çocuğun ileriki yaşamını etkileyecek tavır ve davranışları öğrenebileceği bir kaynak olduğundan dolayı çocuk edebiyat yazarları, kurguladıkları olaylarda çatışmaya yer vermektedirler. Bu çatışmaların ele alınış şekilleri, hayatlarında karşılaşılabilecekleri bazı olaylara karşı yaklaşımlarında önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum ise çocukların eğitilmesinden başka özgürleşerek bilgilendiren çatışma şekillerini gösteren eserlerin ortaya çıkmasını sağlar (Sartre, 1988).

Bir çocuk edebiyatı eserinde dengesi iyi kurulmuş bir çatışma, dinleyici veya okuyucunun ilgisini çeker. Bu ilgi çocuğun metin ile iletişimde sağlıklı bir rol oynar, eseri iyi anlar ve kendi sorularına yanıt bularak kendi iletişim ortamını yaratır (Dilidüzgün, 2005). Çocuk okura ait olan kitaplarda yer alan çatışma biçimlerinin çocuğun yaşına uygun olması gerekir.

Resimli çocuk hikâye kitaplarında iyi ve kötülerin arasındaki çatışmada iyiler galip gelmektedir. Bu durum çocuklara daima iyiliğin ve haklı olanın galip geleceği düşüncesini aşılama olup iyi, haklı, doğru kavramlarını öğretmektedir. Okulöncesi dönemi çocukları için hazırlanan hikâye kitaplarında dil ve anlatımın çocuğun yaşına uygun olmalıdır. Aksi takdirde çocuk üzerinde olumsuz etki yaratabilir (Karatay, 2007).

Yapılan araştırmalarda, ü resimli hikâye kitaplarında yer alan alay etme, lakap takma, küçümseme, eleştirme, tehdit etme, suçlama, emir verme, gözdağı verme, korkutma şeklindeki iletişim engelleri görülmüş olup; bu iletişim engelleri çocukta suçluluk, yetersiz hissetme, kendine güvenmeme, korku, aktif direnç şeklinde

zedelenmeye sebep olmaktadır (Kıran, 2008; Tanju Aslışen, 2017). Bu nedenle çatışmayı öğrenmenin yanında çatışmanın çözümünün de bilinmesi gerekmektedir. Çocukların, çatışmanın nasıl çıktığını öğrenmesinin yanında çatışmanın nasıl çözülebileceğini de bilmesi oldukça önemlidir.

2.1.15 Temel Beceriler

Literatürde, çatışma çözme sürecinin karmaşık becerilerden oluşmasına rağmen bu becerilerin kazandırılması ve geliştirilmesiyle çatışma çözme becerisinin başarılılabileceği belirlenmiştir (Taştan, 2004; Uysal, 2006; Jensen ve diğerleri, 2003; Johnson, 2001). Bu beceriler, kişinin sahip olduğu duygu ve düşüncelerin diğer kişilerin sahip olduğu duygu ve düşüncelerinden farklı olduğunu kavraması, karşısındaki kişileri etkin bir biçimde dinleme becerisinden oluşmaktadır. Bu süreçteki beceriler empati kurma, sorun çözme, olaylara eleştirel bakma ve beden dilini kullanma olarak ifade edilebilir.

Öner (2000)'e göre, ortaya çıkan çatışmaları başarılı bir şekilde çözümleyebilmek için temel iletişim becerilerinin bilinmesi ve kazanılması önemlidir (Öner, 2000). Etkili iletişim, dinleyen kişinin, konuşan kişiyi dikkatli bir şekilde dinlemesi; konuşmasındaki mesajı anlatan duygu ve düşüncelerini anlayabilmesi ve bunu da karşısındakine iletmesidir. Etkin dinleme becerisine sahip olmak, çatışma çözme ve iletişimde çok önemlidir (Öner, 2000).

Uysal (2006), Martin, Waltman & Greenwood çalışmasını örnek göstererek, yaşanan çatışmaları, sözel ve fiziksel saldırganlığa başvurmadan çözebilmek için gerekli beş temel beceriden söz etmişlerdir (Uysal, 2006). Bu temel beceriler:

1. Duyguları denetleme becerileri: bireyin kendisinin ve başkasının duygularını anlama becerisidir.

2. İletişim becerileri: bireyin kendi gereksinim ve duyularını başkalarına ifade edebilme becerisidir.

3. Sorun çözme becerileri: problemin ne olduğunu bilerek, tarafların karşılıklı olarak ortak bir çözüm bulma becerisidir.

4. Öfke kontrolü: öfke anında saldırganlığa geçmeyip makul ve ölçülü bir şekilde hareket etme becerisidir.

5. Girişkenliği uygun bir şekilde kullanabilme: Şiddet ve saldırganlığa başvurmadan kendini ortaya koyabilmedir.

Öğülmüş (2006)'e göre sorunların çözümünde etkili olan kişilerin sahip olduğu düşünce ve davranışlar şu şekilde sıralanır:

1. İyi niyet;
2. Sorunların birden fazla çözümü olduğuna inanma;
3. Bir tarafın kazanması, diğer tarafın kaybetmesini gerektirmez;
4. Sorunlara farklı bakış açılarıyla yaklaşma, etkin dinleyici olma;
5. Sorunlar üzerine odaklanma;
6. Duyguları dikkate alma.

2.1.16 Şiddetin Tanımı

Şiddet olgusu günümüz toplumlarının temel sorunlarından birini oluşturmaktadır. Yine buna paralel olarak şiddet sosyal bilimcilerin ve ruh bilimcilerin de temel araştırma konularından biri haline gelmiştir (Bayındır, 2010).

Şiddet, bir nesneye ya da kişiye doğru yönlendirilmiş, yönlendirilişi kişinin istemediği ve o kişiyi tahrik edici, yıpratıcı bir eylemi, kimi zaman da eylemden kaçınmayı veya eylemsizliği içermektedir. Bu bağlamda gerek fiziksel anlamdaki saldırılar gerek fiziksel olmayan kimi sözlü davranışlar, şiddet kapsamında değerlendirilebilir (Alem, 2008; Kaskun ve Öztunç, 2009). Netice olarak şiddeti,

insana fiziksel ve ruhsal açıdan zarar veren her türlü davranış olarak tanımlayabilir, mallara verilen zararları da şiddet içerisinde sayabiliriz. Şiddetle alakalı başka bir kavram olan “saldırganlık”, ise başka bir insana zarar vermeye, acı çektirmeye veya yaralamaya yönelik herhangi bir tür davranışa verilen addır (Adak, 2004, s.29).

Saldırganlık üzerine yapılan araştırmalarda, Freud (1998) saldırganlık, insanda var olan ölüm içgüdüsünün bir kısmının dışarıya yönelmesinden başka bir şey değildir diye ifade eder. Freud (1998)'un takipçilerinden Melanie Klein((1882-1960)'a göre ölüm içgüdüğü doğuştan gelen, birincil bir içgüdüdür ve yaşam içerisinde insan organizması üzerinde sürekli bir tehdit oluşturur (Freud, 1998). Ona göre içten gelen bu tehdit karşısında insan kendini korumak zorundadır ve bu tehditte karşı ilk kendini koruma tepkisi yansıtmadır; yansıtma yolu ile saldırganlık dış dünyada başka bir obje ve / veya kişiye yönlendirilir. Böylece insan kendine yönelmiş olan bu yıkıcılıktan kurtulur.

Freud'un takipçilerinden olan Hartmann (1884-1970) ve diğerleri ise, saldırganlığın doğuştan geldiğini kabul etmekle birlikte, ölüm içgüdüsünden kaynaklandığı görüşüne katılmazlar (Freud, 1998). Her ne kadar şiddet ile saldırganlık literatürde birbiri yerine ikame edilen kavramlar olarak kullanılmakta ise de; saldırganlık şiddetin üst başlığını oluşturmakta olup, şiddet saldırganlığın bir çeşit veya derecesini oluşturmaktadır (Freud, 1998).

Şiddet toplumun her kesiminde yer alır ancak en çok çocuklar ve kadınlar şiddete maruz kalmaktadırlar. Bunun nedeni fiziksel ve duygusal olarak çocukların ve kadınların daha hassas bir yapıda olmaları denilebilir (Arın, 1996).

2.1.16.1 Şiddet Kavramı

Şiddet olgusu, insanlık tarihi ile ortaya çıkmıştır ve hayatın her alanında kendini gösteren önemli bir sorundur. Hem bireysel hem de toplumsal boyutta

karşılaşılan şiddet ailede, iş yerinde, okulda, sokakta, medya gibi toplumun tüm alanlarında görülebilir. Şiddet özellikle son yıllarda, tüm dünyada büyük oranda artmıştır ve büyük oranda bir sorun haline gelmiştir.

Şiddet çok farklı biçimlerde görüldüğünden dolayı şiddet olgusunu tanımlamak zordur. Şiddet kavramı ile ilgili tanımlamaların birkaçını şu şekilde sıralayabiliriz: Şiddet (violence) genel olarak duygu yansıtma da aşırıya kaçma sert davranma ve sürekli bu durumda kalma; özelde ise şiddete yönelik saldırma çevreye zarar verme, etrafındaki varlıkları yok etme yakma yıkma, zarar verip faydasız hale getirmelidir (Köknel, 1996). Kısacası, çevresindeki kişilere ve varlıklara içinde bulunduğu topluma zarar verme şeklindeki tüm tepkilerdir.

Şiddet kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik, ahlaki ve ekonomik yönden zarar görmesine sebep olur. Aynı zamanda şiddete maruz kalan kişiye acı da verir. Bu sonuçlara sebep olan her türlü tutum ve davranışlar şiddettir (Doğan, 2000). İnam'a (2008) göre ise şiddeti beş başlık altında tanımlayabilmek mümkündür (Inam, 2008):

- **Kozmik Şiddet:** Doğada, evrende gördüğümüz varoluşun köklerinde bulunan şiddet.
- **Püskürten şiddet:** Bazı insanların içlerinde taşıdıkları şiddet unsuru onların zayıf noktasını oluşturur. Bu şiddet unsuru olumlu enerjiye (sevgi, sohbet, müzik vb.) dönüştürülmez ise şiddet dışarı püskürtülebilir.
- **Eğiten şiddet:** Amaç insanın eğitilerek kaba kuvvete yönlenmesini engellemektir.
- **Sindiren şiddet:** Korkutma, sindirme, kavga çıkartma şeklindeki bilinçli bir şiddettir. Savaş, terör vb.
- **Çıkarıcı Şiddet:** Şahsi menfaat veya zevk için yapılan bir şiddet türüdür. Hırsızlık, tecavüz vb.

2.1.16.2 Şiddetin Sınıflandırılması

Şiddeti “dar” ve “geniş” anlamda şiddet olarak sınıflandırabilmek mümkündür (Alem, 2008, s.149). “Dar” anlamda şiddet, literatürde fiziksel şiddeti ifade eder şekilde kullanılmaktadır (Alem, 2008, s.149). Fiziksel şiddet kişinin tenine yapılan şiddettir. Şiddete maruz kalan kişiye acı verir. Kişinin psikolojisini etkileyen şiddet ise “geniş” anlamda şiddet olup kişinin bedeninde iz bırakmasa da ruhunda olumsuz psikolojik etki yaratır (Alem, 2008, s.149).

2.1.16.2.1 Fiziksel (Saldırgan) Şiddet

Bir kişinin bir başka kişiye fiziksel olarak zor kullanması, yaralaması olarak ifade edilebilir. Fiziksel şiddet vurma, tekmeleme, fırlatma, yaralama şeklinde yapılan şiddeti içerir. Fiziksel şiddetin en ileri seviyesi öldürmedir (Nural vd. 2008).

Fiziksel (saldırgan) güç, korkutma, yıldırma, bastırma, yaptırım şeklinde gerçekleşir (Tel, 2002). Dayak atma, tokat atma, boğmaya çalışma, ısırma, tekme ve yumruk atma, saçını çekme, eşya fırlatma şeklinde bir saldırı sonucu fiziksel bir zarar verme oluşur. Fiziksel şiddet sonucunda fiziksel güce maruz kalan kişide yaralanma, ölüm, sakat kalma gibi fiziksel sorunlara yol açan durumlar meydana gelir (Kocacık, 2004). Fiziksel şiddete daha çok kadınlar ve çocuklar maruz kalmaktadır. Çünkü genelde erkekler, kadın ve çocuklardan fiziksel olarak daha güçlüdürler.

2.1.16.2.2 Kadına Yönelik Şiddet

Adından da anlaşılacağı gibi kadına yapılan bir şiddettir. Kadına fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik olarak yapılan şiddet çeşididir. Kadının acı çekmesine, özgürlüğünün kısıtlanmasına, baskı ve tehdit altında yaşamasına sebep olur (Yıldız, 2008).

2.1.16.2.3 Psikolojik (Duygusal) Şiddet

“Kişinin psikolojik durumunu olumsuz etkileyen, baskı ve tehdit altında olduğunu hissettiren şiddet türüdür” (Işıker, 2011, s.13).

Duygusal şiddeti uygulayan kişi karşı taraf üzerinde otorite kurarak, tehdit ederek, aşağılayarak, utandırarak, hakaret ederek, küçümseyerek, görmezden gelerek veya iletişime geçmeyerek otorite kurmaya çalışır, tehdit eder ve duygusal şiddete maruz kalan kişinin kendisini değersiz, çaresiz, huzursuz, yalnız, suçlu hissetmesine sebebiyet verir. Bu olumsuz durumlar sonucunda, duygusal şiddete uğrayan kişi de birçok psikolojik rahatsızlıklar ortaya çıkabilir. Bunlar stres, madde bağımlılığı, depresyon, intihar gibi psikolojik rahatsızlıklar olabilir (Erişkin, 2019).

Duygusal şiddet ile duygusal ihtiyaçların dikkate alınmaması ve göz ardı edilmesiyle oluşur. Sevgi, ilgi, şefkat, destek verme gibi duyguların verilmemesi, kesilmesi ile oluşur. Küçümseme, alay etme, aşağılama tarzı davranışlar da duygusal şiddet içerisine girer. Dil, din, ırk ayrımcılığı ve kültürel duyguların aşağılanması birer duygusal şiddettir (Ergil, 2001).

2.1.16.2.4 Ekonomik Şiddet

Yasal şiddetle beraber ortaya çıkmaktadır. Yüksek enflasyon oranları, işsizlik düzeyi ve yetersiz sosyal güvenlik olanakları ekonomik şiddet olarak değerlendirilmektedir. Zira düşük düzeydeki ücretler ve kronik enflasyon insanca bir yaşam sürülmesine tehdit oluşturması nedeniyle saldırganlığı artırmakta ve şiddete neden olmaktadır (Işıker, 2011).

2.1.16.2.5 Cinsel Şiddet

Kişinin kendi rızası olmadan cinsel olarak tehdit, temas, taciz ve tecavüze maruz kalınmasıdır. Bu sözlü olabileceği gibi kişinin bedenine dokunup tecavüz

şeklinde de gerçekleşir. Ayrıca, zorla fuhuş, zorla hamile bırakma, cinsel içerikli görüntüler almak tarzında da yapılabilir (Demir, Fidan ve Nam, 2014).

2.1.16.2.6 Aile İçi Şiddet

Aile tanımı, toplumun kültür yapısına göre değişiklik gösterebilir. Genel olarak aile, insanın doğduğu, büyüdüğü, hayata dair ilk adımlarını attığı, ilk bilgi edindiği yer olup anne baba ve çocuktan oluşur. Ailenin içerisine çoğu zaman büyükanne, büyükbaba gibi kan bağı olan kişilerin de katıldığı görülür (Yıldırım, 1998).

Aile içi şiddet, aile içerisindeki bir kişinin aile içerisindeki diğer bir kişiye fiziksel veya psikolojik olarak baskı uygulaması ve zarar vermesidir. Aile içerisinde şiddet toplumda her yaş grubunda, eğitim düzeyinde görülebilir. Bu aile içi şiddete maruz kalan çocuk korkar ve utanır. Kişisel gelişimi ve özgüveni sarsılır. Bu durum çocuğun gelişimini engeller çocukta kaygı sıkıntı gözlemlenir (Ünal, 2008).

Aile içerisinde şiddet genelde erkekler tarafından uygulanır. Şiddet uygulanan kişi fiziksel veya psikolojik olarak zarar görür. Özgürlüğü kısıtlanır (Stewart ve Robinson, 1998).

2.1.17 Şiddet ve Çocuk

Şiddet, toplumun her kesiminde görülmekte ve toplum içerisinde önemli bir sorun teşkil etmektedir. Günümüzde şiddet olayları oldukça fazladır ve her geçen gün artmaktadır. Şiddet, toplumda yaygınlaştıkça şiddete dahil olma yaşı da düşerek çocuklarda da şiddet olaylarının arttığı görülmüştür. Şiddet olayları çocukların psikolojilerini, fiziksel gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuklar şiddete aile içinde maruz kaldıkları gibi çevrelerinden de şiddet görebilirler. Ayrıca televizyon gibi kitle iletişim araçlarında yer alan şiddet olayları, çocukların şiddeti tanımalarına, nasıl uygulandığını öğrenmelerine olanak sağladığı yapılan araştırmalar ile saptanmıştır (Doğan, 2008). Şiddeti öğrenen çocuğun zaman içerisinde bu

öğrendiklerinden etkilenerek şiddete yönelip yönelmeyeceğinin durumu araştırılmaktadır.

Çocuklar toplumda, ailelerinde ya da medyada sunulan şiddete tanık olmakta ya da bizzat şiddete maruz kalmaktadır (Brown ve Bzostek 2003; Catron ve Allen, 2008). Şiddete maruz kalan çocuklar bu durumdan her yaşta etkilenirken, erken yaşlarda etkilenme ve uzun süreli sonuçları hakkında çok fazla şey bilinmemektedir (Doğan, 2008).

Çocuklara karşı yapılan şiddetin nedenleri genel olarak çocuğun gösterdiği davranışlar şekillendirir. Bu davranışlardan çoğu özellikle söz dinlememe ve saygısızlıktır (Vahip, 2002). Aynı zamanda çocuğun isteklerinin karşılanmaması durumunda, çocuğun gösterdiği asi davranışlar sonucunda çocuk şiddete maruz kalabilir ve sergilenen bu davranış ailede sevginin azalmasına ve iletişim kopukluğu gibi nedenler doğurur. Ailedeki bireylerin eğitiminin yeterli olmaması ve ekonomik açıdan yaşanan sıkıntı sonucunda çocuk açısından şiddet artar. Hem çocuk hem de eşler arasında şiddetin artmasının temel nedenlerinden biridir. Çocuğun ailesinden ayrı yetimhane vb. gibi yerlerde yetişmesi çocuğun psikolojisi açısından olumsuzdur ileride yetişkin olduklarında bu psikolojilerine yerleştiği için şiddeti doğuracaktır (Şahin & Beyazova, 2001).

2.1.18 Şiddet ve Medya

Son dönemlerde toplumda şiddet olayları oldukça artmıştır. Şiddet olaylarının artmasında medyanın etkisi olup olmadığı tartışılmaktadır. Medyanın insan davranışlarını etkilediği ve önemli bir rolü olduğu bilinmektedir. Medya, yayınları ile toplumu bilgilendirirken aktardığı mesajların içerisinde şiddet olgusu da vardır ve bu şiddet olgusunun dozunun ayarlandığını söylemek de mümkün değildir.

Şiddet ile ilgili yapılan araştırmalarda şiddet olaylarından en çok televizyonda bahsedildiği saptanmıştır (Erdoğan, 1990). Günümüzde her kanalda saldırganlık içeren programlar vardır. Her facia açık bir şekilde gösterilmektedir. Programlarda insanların birbirlerine saygısız davranmaları, hakaretler, özel yaşamlara saldırılar yer almaktadır. Gerilim, korku filmleri, çocukların seyrettiği çizgi filmler ve resimli hikâye kitapları şiddet içeren görüntüler ile doludur. Görsel olarak yaşananlar insanlar üzerinde etkili olabilmektedir (Newson, 1995).

Günümüz toplumunda artmakta olan şiddet olaylarında, medyanın etkisi araştırılmakta ve şiddet olaylarında medyanın payının ne olduğu konusunda önemli araştırmalar ve tartışmalar yapılmaktadır. Medyanın şiddet olaylarına olan etkisinin araştırılmasının sebebi, medyanın günlük yaşantımızda önemli bir yer tutması ve vazgeçilmez olması nedeniyledir. Özellikle televizyon gerek çocuklar gerekse yetişkinler için vazgeçilmez bir unsur olup boş zamanları değerlendirmede önemli bir araçtır. Televizyonun etkili olmasının sebebi kolayca ulaşılabilir olması ve herhangi bir eğitim düzeyine gereksinim duyulmamasıdır (Postman, 1994).

Görsel medya araçları özellikle televizyon şiddet örneklerini sunmakta, şiddeti model olarak gösterip poplerleştirmektedir. Toplumun büyük çoğunluğu özellikle çocuklar ve gençler gösterilen bu şiddet olaylarından etkilenmektedirler. Bombalama, cinayet, şiddet içeren tüm görüntüler insanların psikolojisini bozmakta, korku ve kaygı yaratmaktadır (Kara, 2011; Szen, 2008).

Şiddet olaylarının medyada sıklıkla yer alması ile zamanla bunun normal olarak karşılanmasına ve bu konuda duyarsızlaşmaya neden olmaktadır. Şiddetin normal olduğu duygusunu yaratmaktadır (Semerci, 2008).

Ayrıca, bilgisayarlardaki şiddet oyunlarında görülen her türlü şiddet görüntüleri oynayan kişinin bundan zevk almasına ve şiddetin nasıl uygulanacağını

öğrenmesine yol açar. Bu da şiddetin içselleştirilmesine sebep olur (Trend, 2008, s.53). Yapılan araştırmalar medyada yer alan şiddet öğelerinin, şiddeti tetiklediği ve şiddetin nasıl uygulanacağını öğrettiğini ortaya koymuştur (Palabıyıköğlu, 1997).

Bölüm 3

YÖNTEM

Bu bölümde, Türkiye Cumhuriyeti'nde en çok satılan 6 adet örnek olarak seçilen 3 ile 7 yaş arası resimli hikâye kitaplarının göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak, seçilen 6 kitapta geçen 80 görselin analizi yapılmıştır. Araştırmanın analizi yapılırken, göstergebilim öncülerinden biri olan Ronald Barthes'in yan anlam ve düz anlam yöntemi kullanılmıştır.

Bu yöntemin tercih edilmesinin sebebi 3 ile 7 yaş arası çocukların okudukları veya resimlere bakarak kendilerince zihinlerinde hikâye oluşturmaları, resimli hikâye kitaplarındaki görsellerin Ronald Barthes'in yan anlam düz anlam yaklaşımını kullanarak, görsellerin çözümlemesi yapılmış ve bu görsellerde kodlu/saklı diğer mesajların neler olabileceği tespit edilmiştir. Çocukların resimleri nasıl algılayabileceği anlatılmıştır.

Resme, bir düz anlamıyla bakılmış; bir de yan anlamıyla bakılmıştır. Bu yöntem kullanarak, resimli çocuk hikâye kitaplarında gösterilen şiddet ve korku içeren görseller tespit edilmiştir. Bunun sonucunda şiddet ve korku içeren görseller incelenmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Araştırma, betimsel nitel bir araştırma modeli kullanılarak yapılmıştır. Doküman incelemesi yoluyla veriler toplanmıştır. Toplanan verilerin analizi göstergebilim ve içerik çözümlemesi tekniği kullanılarak yapılmıştır.

Göstergebilim öncülerinden biri olan Ronald Barthes'in yan anlam-düz anlam yaklaşımı kullanılarak Türkiye Cumhuriyeti'n de en çok satan 6 adet 3 ile 7 yaş arası çocuk hikâye kitabında yer alan şiddet unsuru içeren görsellerin göstergebilimsel analiz yöntemi kullanılarak görsellerin analizi yapılmıştır.

3.2 İçerik Çözümlemesi

Aziz (1994), Holsti ve Stone'un içerik analizini "bir metinde özelleştirilmiş karakteristiklerin nesnel ve dizgeli olarak kimlikleştirilmesinden çıkarımlarda bulunma" olarak aktarır (Aziz, 1994, s.119).

Bu çalışmanın çözümlemesinde, Ronald Barthes'in yan anlam ve düz anlam yaklaşımı ele alındığı için çözümleme yapılırken içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemini kullanılarak 6 kitaptaki toplam 80 tane görselin analizi yapıldığında gösterge türü olarak görüntüsel gösterge tespit edildi. İçerik analizi metin türlerinden biri olan ikonik gösterge (görüntüsel gösterge) türü kullanılmıştır.

3.3 Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönem, çocuğun bilgiyi en hızlı aldığı dönemdir, çocuğun kişiliğinin temellerinin oluştuğu ve öğrenmeye son derece yatkın olduğu bu dönem oldukça önemlidir (Zembat, 2001; Unutkan, 2001).

Çocukluk döneminde kazanılan tüm davranış, öğreti ve beceriler çocuğun ileriki dönemdeki hayatına etki eder. Çocukluk dönemindeki ilk eğitim ailede başlar, okul, yaşamış olduğu çevre ve iş hayatı ile sürer (Zembat, 2001).

Aile, yakın çevre ve çocuk kitaplarında yer alan görsel ve yazısal olarak sunulan bilgiler çocuğun kişiliğini etkiler. Çocuk edebiyat ürünleri, çocukların hayal dünyalarının ve ana dillerinin gelişmesini sağlayan en önemli eğitim aracıdır. Bu nedenle çocuk kitaplarının nitelikli olması gerekir. Nitelikli olmayan çocuk kitapları çocuğun gelişimini olumsuz etkiler okuma isteğini azaltır ve engeller (Maltepe 2009).

Nitelikli olmayan çocuk kitapları çocuklarda antisosyal davranışlar ortaya çıkarır. Bu antisosyal davranışlar ilerisi için şiddet eylemlerinin olabileceğinin belirtisi olarak kabul edilir. Çocukluk döneminde görülen saldırganlık durumları ergenlik ve yetişkinlik döneminde görülecek antisosyal davranışlara zemin hazırlar.

Çocukluk döneminde görülen şiddet ailevi ve çevre faktörlerinden etkilenerek ortaya çıkmaktadır (Kızmaz, 2006).

Aileden, çevreden kendisine sunulan kitaplardan, görsel medyadan etkilenen çocuk, model aldığı bireylerden gördüğü olumsuz davranışlar neticesinde hırçın, bencil, saldırgan ve duygusal olarak doyumsuz bir birey olur.

Günümüzde gerek sosyal çevrede gerekse medyada (tv, çocuk kitapları) şiddet olaylarına fazlaca yer verilmektedir. Oldukça sık görülen bu şiddet olayları artık normalmiş gibi, yaşamın bir parçasıymış gibi algılanmasına sebep olmaktadır. Olumlu iyilik dolu davranışlarda bulunan kişiler günümüzde garip insanlar olarak görülmekte ve dışlanmaktadır. Şiddet ve korku dolu davranışlar ise normal olarak karşılanmaktadır. Çocuklar kitaplarda ve çizgi filmlerde yer alan şiddet ve korku içerikli davranışlar sergileyen ve kahraman olarak gösterilen karakterler ile kendisini özdeşirmekte olumsuz davranışlarda bulunmakta ve şiddete meyilli olmaktadır.

3.3.1 Çocuk Hikâye Kitaplarında Yer Alan Şiddet İçerikli Görsellerin İncelenmesinin Önemi

Çocuk kitaplarında yer alan şiddet öğelerinin çocuklarda olumsuz etkilere yol açabileceği bu nedenle ailelerin ve eğitimcilerin çocuk kitapları seçiminde bilinçli olmaları ve bu konuda oldukça duyarlı davranıp kitap seçimine büyük bir önem vermeleri gerektirir.

Nitelikli kitaplarla tanışan çocuklar yetişkinlik dönemlerinde nitelikli birer insan olurlar duyarlı, empati sahibi olup, olumlu davranışlar sergilerler.

Günümüzde oldukça artan şiddet olaylarının azalabilmesi ve önlenmesi, tanıştırılması geleceğin yetişkini olacak çocukların eğitiminde şiddet içermeyen ve şiddete özendirilmeyen görsel ve yazılı kitap ile tanıştırılmaları ve bu tür kitapları okunması sağlanmalıdır.

3.4 Araştırma Soruları

Türkiye Cumhuriyeti'nde en çok satan 6 çocuk hikâye kitabında yer alan şiddet unsuru içeren görsellerin incelenmesi amacıyla 6 adet uygun olan çocuk hikâye kitaplarının incelenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorular cevaplanacaktır:

Araştırma Sorusu 1: Türkiye Cumhuriyeti'nde resimli çocuk hikâye kitaplarında, korku ve şiddet görselleri nelerdir?

Araştırma Sorusu 2: Türkiye Cumhuriyeti'nde resimli çocuk hikâye kitaplarında, korku ve şiddet içeren görsellerin verdiği mesajlar nelerdir?

Araştırma Sorusu 3: Türkiye Cumhuriyeti'nde resimli çocuk hikâye kitaplarında şiddet olayları çatışma/sorun çözme yöntemi olarak nasıl ele alınmalıdır?

3.5 Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri öncelikle konu ile ilgili makale ve tezler incelenmiştir. Daha sonra Türkiye Cumhuriyeti'nde en çok satan 6 çocuk hikâye kitabı örnek alınarak resimli hikâye kitaplarındaki görseller Ronald Barthes'in yan anlam düz anlam teorisi kullanılarak incelenmiştir. Yazı ve görsellere göre şiddet öğeleri içerip içermediği belirlenmiştir.

3.6 Kitapta Kullanılan ve Kullanılmayan Görseller

Bu çalışma için seçilen evrendeki kitapların sayfa sayısı, kullanılan görsel sayısı tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Kitaplarda Kullanılan ve Kullanılmayan Görsel Adetleri

Kitap Adı	Sayfa Sayısı	Toplam Görsel Sayısı	Kullanılan Görseller	Kullanılmayan Görseller
Geveze Leylek Çalçene	21	21	19	2
Zürafanın Upuzuuun Derdi	21	21	14	7
Eyvah Kalbim Kırıldı	27	16	14	2
Ormanın Yeni Komşuları	14	10	6	4
3 Kedi Bir Dilek	26	21	18	3
3 Kedi Bir Canavar	30	30	24	6

Yukarıda gösterilen tablo 2’de kitaplardaki sayfa ve görsel sayıları gösterilmektedir. Analizde kullanılan ve kullanılmayan görsel sayıları da belirtilmiştir.

3.7 Kitapların Künyesi, Kısa Tanımı ve Şiddet İçeren Görselleri

Bu bölümde her kitabın kısa tanımı (özeti) ve şiddet içeren kısımları yazılmıştır. Tablo 2’deki inceleme için seçilen gösterilenin sınıflandırması görselin içeriğine bakarak seçilmiştir. Görsellerde önce şiddet içeriği taraması yapılmıştır. Roland Barthes’ın yan anlam düz anlam yaklaşımıyla da görsellerin içerikleri çözümlenmiştir.

3.7.1 Geveze Leylek alene

Geveze Leylek alene (Oğultekin, 2019) kitabı 21 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın her sayfasında 1 görsel kullanılmış, toplamda 21 tane görselden oluşmaktadır. Bu kitaptaki tüm görseller blm4deki analizlerde incelenmiştir.

şekil 1: Çok Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019) - Kapak Resmi

Kitapta bir leyleğin önüne gelen herkesle sohbet etme çabasını anlatıyor. Başından geçen bir anısı ya da bir fıkra anlatmak istiyor. Fakat anlattıklarının bir türlü sonunu getiremiyor. Bu yüzden anlatmak istediği martılar, güvercinler, saksaağanlar, karıncalar, uu böceği, kümesteki tüm tavuklar ve ördekler, kurbağa ne kadar dinlemek isteseler de bir türlü sonu gelmeyen anısı ya da başından geçen olayı dinlemekten kaçıyorlar. En sonunda bir fare yakalıyor ve onu eğer kendisini dinlemezse yiyeceğini söyler. Fakat farede bir şekilde kurtuluyor. Leyleğin tüm gevezeliğine karşı iyi niyetli dostları onu uçak ile bir sıcak ülkelere gönderirler. Ama Leylek uçakta da ne kadar konuşmaması için uyarsalar da konuşmaya devam eder. Kitapta Leyleğin ömrünün sürekli konuşarak geçtiği mesajı verilmektedir.

3.7.1.1 Geveze Leylek alene Kitabındaki Şiddet İçeren Görsel İçerikler

Leyleğin çok konuşması ve çevresindekileri rahatsız etmesi ve en sonunda bir fareyi kendisini dinlemeye zorlaması bir zorbalık işareti olarak ele alınmaktadır. Leylek ‘alene’ önüne gelen herkes ile sohbet etmek ister. Arkadaşları dinleseler de anlattıklarının bir türlü sonu gelmez bu yüzden dinlemekten vazgeçer ve bir bahane bularak oradan ayrılırlar.

Geveze leylek Çalçene’nin bir gün çalıların arasından bir fare görür. Fareyi yakalayarak eğer kendisini dinlemezse onu yiyeceğini söyleyerek tehdit eder. Zavallı fare çaresizce leyleği dinlemek zorunda kalır. Tarla faresi kaçmak için g eden leylekleri gösterir ve bu fırsattan yararlanıp kaar.

3.7.2 Zürafanın Upuzuunun Derdi

Zürafanın Upuzun Derdi (Tekin, 2019) kitabında da 21 sayfadan oluşmaktadır. Kitaptaki görsel sayısı 21, kullanılan görsel sayısı 14 kullanıldı.

Şekil 2: Dertli Zürafa (Oğultekin, 2019) - Kapak Resmi

Kitap bir maymunun kuşa muzlu pasta yediğini söylemesiyle başlar. Fakat asıl anlatılan hikâye bir zürafanın geçmeyen boyun ağrısıyla ilgilidir. Boynundaki ağrının geçmesi için arkadaşlarından yardım ister. Fakat onlarda çare bulamayınca hep beraber doktora giderler. Doktor muayene ettikten sonra iğne yapmaya karar verir, ama iğneyi görünce hem zürafa hem de arkadaşlar kaçarlar. Kitap sonunda şaşırtıcı bir durum olur. Kitabı yan çevirdiğinde zürafanın boyun ağrısı geçer. Zürafanın boynu eğik durmaktan ağrıdığı anlaşılır. Kitap yan çevrildiğinde boynun düz olur ve boyun ağrısı geçer. Ve hikâye maymunun kuşa muzlu pasta yediğini söylemesiyle biter.

3.7.2.1 Zürafanın Upuzuun Derdi Kitabındaki Şiddet İçeren Görsel İçerikler

Çocukları iğneden kokutuyor. Kitaptaki doktor Dodo (fare) aşı yapmak için iğne çıkarıyor. Ancak, bu iğne oldukça büyüktür. Bu oldukça büyük iğneyi gören zürafa ve arkadaşları korku içerisinde kaçıyorlar. İğne yalnızca zürafaya yapılacakken iğnenin büyüklüğünden dolayı diğer hayvanlarda korkuyorlar.

3.7.3 Eyvah Kalbim Kırıldı

Yemenice'nin 'Eyvah Kalbim Kırıldı' (Yemenice, 2016), adlı çocuk kitabında 27 sayfadan oluşmaktadır. Toplam 16 görselden 14 tanesi kullanılmış, 2 tanesi kullanılmamıştır.

Şekil 3: Mutsuz Küçük Kız (Yemenci, 2016) - Kapak Resmi

Küçük bir kızın arkadaşlar tarafından oyuna alınmaması ile başlar. Ve artık mutsuz olacağını düşünür.

Kitaptaki kahramanımız Kalben, arkadaşları ile oyun oynamak ister fakat, arkadaşları onu oyuna almazlar üstelik oyun oynarken attıkları top kaza ile Kalben'in dondurmasına çarpar ve dondurma yere düşer. Bu duruma çok üzülen Kalben bundan sonra hep mutsuz olur ve kendisini mutlu etmek için çaba harcasa da hiçbir şey işe yaramaz. Kalben'in kalbi hep kırık olur. Psikolojisi bozulur. Hikâyenin sonunda ise sadece bir yerde mutlu oluyor. Leyleğin kendisine verdiği hediye ile mutlu olunca anlıyor ki bir canlıyı gülümsetmek mutluluk göstergesidir.

Mutsuz olduğu zaman bir başkasının gülümsemesini sağlayarak mutlu olmak (Yan Anlam). Çocuğun arkadaşlarının arasına alınmadığı için mutsuz olması (Düz Anlam).

3.7.3.1 Eyvah Kalbim Kırıldı Kitabındaki Şiddet İçeren Görsel İçerikler

Çocukların psikolojilerini bozacak karamsarlık ve mutsuzluk içeren duyguları anlatılıyor.

Kalbenin hikâye boyunca görsellerde de görüldüğü üzere hep mutsuz olması. Ne yaparsa yapsın mutlu olamayacağını düşünmesi. Psikolojik şiddet vardır.

3.7.4 Ormanın Yeni Komşuları

‘Ormanın Yeni Komşuları’ (Akal, 2018) adlı çocuk kitabı 14 sayfadan oluşmaktadır, 10 tane görsel içermektedir. kitaptaki görsellerin 6 tanesi kullanılmıştır. 4 görsel kullanılmamıştır.

Şekil 4: İyilik Perisini Takip Eden Çocuklar (Akal, 2017) - Kapak Resmi

Orman perisinin doğayı koruması ve cücelerin ormana zarar vermesi anlatılıyor. Ormana yeni gelen cüceler oyun oynarken doğaya zarar veriyorlar. Orman perisi doğaya verilen bu zararları sürekli düzeltir. Ancak orman perisi bir gün çok yorulduğunda uykuya dalar ve günlerce uyanamaz. Orman perisi olmayınca da doğa küsüyor. Güzelliğini kaybediyor. Cüceler bu duruma üzülüyorlar, orman perisi uyandığı zaman tekrar ormanı düzeltiyor ve cüceler artık doğaya zarar vermiyor. Onu sevip koruyorlar.

Doğaya zarar verirsiniz doğa size küser ve zarar verir (Yan Anlam).

Çocukların/İnsanların doğaya zarar vermesi (Düz Anlam).

3.7.4.1 Ormanın Yeni Komşuları Kitabındaki Şiddet İçeren Görsel İçerikler

Çocukların, söz dinlemeyerek doğaya zarar vermeleri. Ağaçları kesmeleri, çiçekleri koparmaları ve bunun üzerine doğanın çiçekler yerine dikenler ve kurumuş otlar çıkarmaları, güneşin doğmaması gibi olaylar anlatılarak devam eder hikâye. Hem fiziksel hem de psikolojik şiddet vardır.

3.7.5 Üç Kedi Bir Dilek

26 sayfadan oluşan ‘3 Kedi bir Dilek’(Şahinkanat, 2016) adlı kitap 21 resim içermekte, 18 görsel kullanılıp 3 tanesi de kullanılmamıştır.

Şekil 5: Çatının Ardından Bakan Kedicikler (Şahinkanat, 2012)

Üç kedi birlikte gökyüzünü izlemektedir. İçlerinden bir tanesi “kayan yıldız görünce dilekler gerçekleşir” Demesi üzerine kedilerden bir tanesi günlerce yemek

yemeden hiçbir şey yapmadan kayan bir yıldız görmek ve dilek tutmak için gökyüzünü sürekli izler. Onun bu durumuna üzülen arkadaşları kayan bir yıldız görünüşü oluşturarak onun dilek tutmasına yardımcı oluyorlar. Arkadaşları onu bu şekilde kandırdıkları için pişman oluyorlar. Bu esnada gökyüzünde bir yıldız kaydığını görüyorlar ve kandırdıkları arkadaşlarının dileğinin gerçekleşmesini bu kez onlar diliyorlar. Üç kedi böylece bir dilek tutmuş oluyorlar.

Birine iyilik yapmak bile olsa kandırmak, kandırmadan dolayı vicdan azabı duyup kendi mutsuzluğumuza sebep olabileceği (Yan Anlam).

Arkadaşının üzülmemesi için, onu kandırarak dileğini gerçekleştirmeye çalışmak (Düz Anlam).

3.7.5.1 Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Şiddet İçeren Görsel İçerikler

Çocuklara, yalan söylemek ve kandırmanın yaşadıkları bazı sorunlarına çözüm olduğu.

Arkadaşının durumuna üzülen iki kendi kayan yıldızı beklemekten vazgeçmeleri için kayan bir yıldız yapma çabalarını anlatıyor. Bu planı gerçekleştirirken yalan söylüyor, hırsızlık yapıyorlar. Arkadaşı leylekten yardım istediklerinde ise karşılıklı olmalı mesajını veriyor. Söylenen “bana bir hediye ver bende karşılığında sana yardım edeyim” dir.

3.7.6 Üç Kedi Bir Canavar

‘Üç Kedi Bir Canavar’ (Şahinkanat, 2016) adlı çocuk kitabı 30 sayfadan oluşmaktadır. Toplamda 30 görsel bulunmaktadır. Bu görsellerden 24’ü kullanıldı 6 tanesine de yer verilmemiştir.

Şekil 6: Korkan Kedicikler (Şahinkanat, 2019)

Üç kedinin gün boyu dışarıda kar ile oynadıktan sonra akşam olup karanlıkta eve dönerken, birinin yüzüne çarpan kâğıt parçasında “canavara yaklaşmayın” yazısını görmeleri üzerine yaşadıkları korku anlatılıyor. Aslında canavar diye bir şey olmadığını bilmelerine rağmen en ufak bir sestem dahi korkup her şeyi canavar zannediyorlar. Gördükleri bir karartıdan üçü de korkuyor. Ancak içlerinden biri cesaret ile sakince karartıya yaklaşıyor ve bir süre sonra kucağında yavru bir köpek ile dönüyor. Bu yavru köpeği yanlarına alıp ısıttıklarında, duydukları korkunç sesi canavar sesi zannedip bayılıyorlar. Ayıldıklarında ise o uluyan sesin başka bir yavru köpekten olduğunu görüyorlar ve bu minik köpeğin adını canavar koyuyorlar. Bu iki köpeği de çok seviyorlar.

Canavar diye bir varlığın olmadığını bilmesine rağmen bu sözcüğün korkunç, ürkütücü bir varlığı temsil etmesi – mittik durum- (Yan Anlam).

Canavar kelimesinin çocuklar üzerinde yarattığı korku ve endişe (Düz Anlam).

3.7.6.1 Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Şiddet İçeren Görsel İçerikler

Şiddet, çocuklar üzerinde, korku yaratır ve onları canavarın varlığına inandırmaya teşvik eder.

Canavar diye bir şeyin olduğunu empoze eder, bir mit yaratır.

Bölüm 4

ANALİZ

Bu bölümde, Ronald Barthes'in yan anlam – düz anlam teorisi kullanılarak, Türkiye Cumhuriyeti'nde en çok satan 6 kitap yan anlam ve düz anlamları tespit edilerek görsellerin analizi yapılmıştır.

4.1 Yan Anlam – Düz Anlam ve Şiddet

4.1.1 Geveze Leylek Çalçene

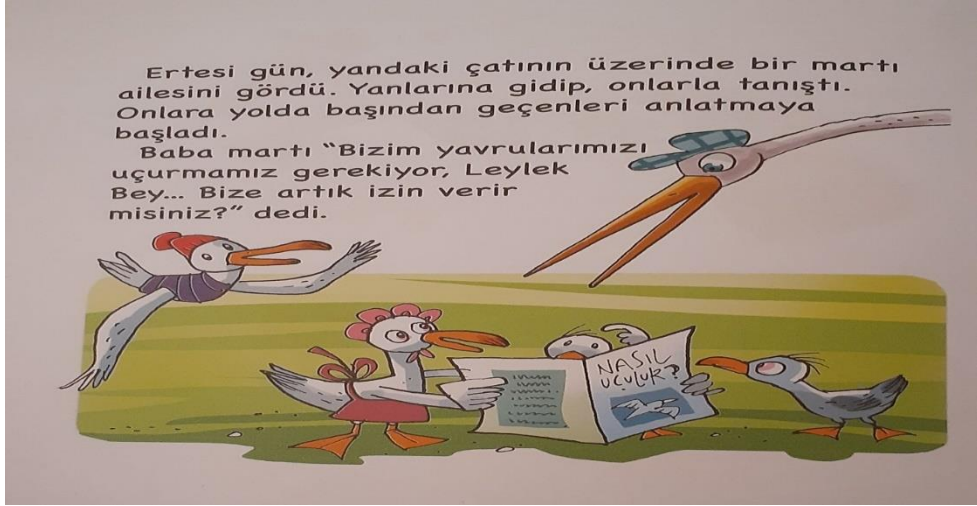

Şekil 7: Evine Gelen Leylek (Oğultekin, 2019, s.2)

Tablo 3: Şekil 7'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Baca	Leyleğin evi
Görüntüsel	Valiz	Leyleğin göç etmesi
Görüntüsel	Göç	Yolculuk
Görüntüsel	Ağaçlar	Baharın gelişi
Görüntüsel	Gökyüzünün rengi ve leyleklerin gelişi	Havanın sıcaklığı

Havaların ısınması ile leyleklerin gelmesi ve bacaya yuva yapmaları resmedilmiştir. Gökyüzünün açık mavi olup ağaçların yeşermesi ve yuvanın bacanın üzerinde olması havanın sıcak olduğunun göstermesidir. Leyleklerin sıcak ülkelere göç etmesini ve soba yanmadığı için bacalara yuva yaptıklarını anlatıyor.

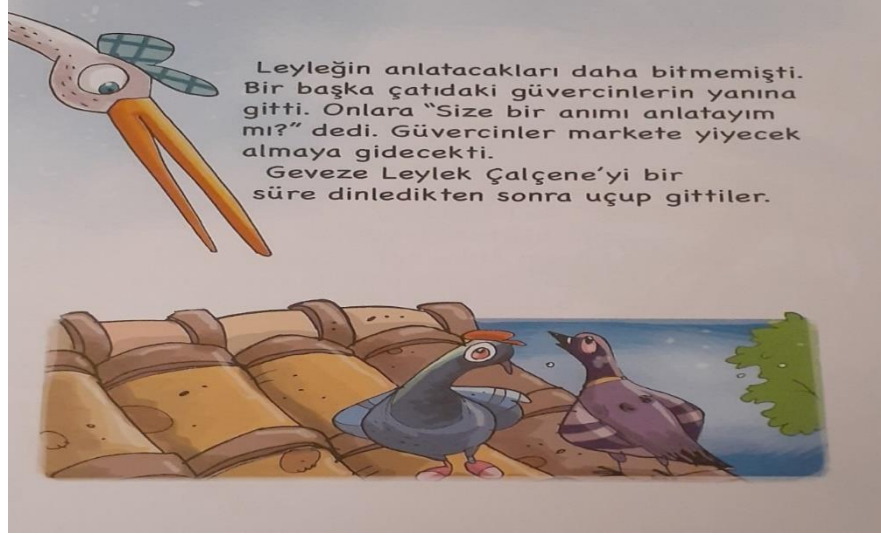

Şekil 8: Martılar ile Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019, s.3)

Tablo 4: Şekil 8'in Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Leyleğin ağzının açık olması	Çok konuşması
Görüntüsel	Erkek ördek	Koruyucu
Görüntüsel	Dişi ördek	Annelik görevi
Görüntüsel	Kitap	Okuyarak öğrenme

Erkek ördeğin dışardan aileye girmeye çalışan kişiyi engellemesi aileyi koruması, dişi ördeğin ise çocuklarının yanında olup onlarla ilgilenip eğitmesi resmedilmiştir. Aile yaşantısını anlatırken erkeğin koruyucu olması, kadının ise çocukları ile ilgilenip onları eğitmesi gerektiği mesajını veriyor. Aynı zamanda, aile, kadın erkek rolleri ve stereotipine dair mit yaratılmış oluyor.

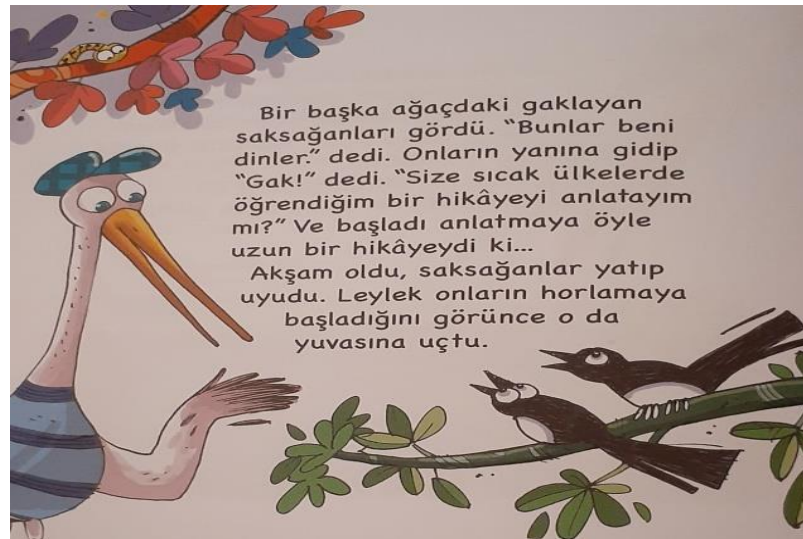

Şekil 9: Güvercinler ile Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019, s.4)

Tablo 5: Şekil 9'un Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Çatı	Kuşların mekanı
Görüntüsel	Leyleğin ağzının açık olması	Çok konuşması
Görüntüsel	Güvercinler	Dinlemekten sıkılma

Leyleğin çok konuşması sonucunda güvercinler sıkılmış ve bir süre sonra uçup gitmişlerdir. Çok fazla konuşmanın etrafımızdaki insanları rahatsız edeceğini anlatmaktadır.

Şekil 10: Saksakağanlar ile Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019, s.5)

Tablo 6: Şekil 10'nun Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Ağaç dalı	Saksağanların mekanı
Görüntüsel	Leyleğin ağzının açık olması	Çok konuşması
Görüntüsel	Daldaki yılan	Ormanlık alan

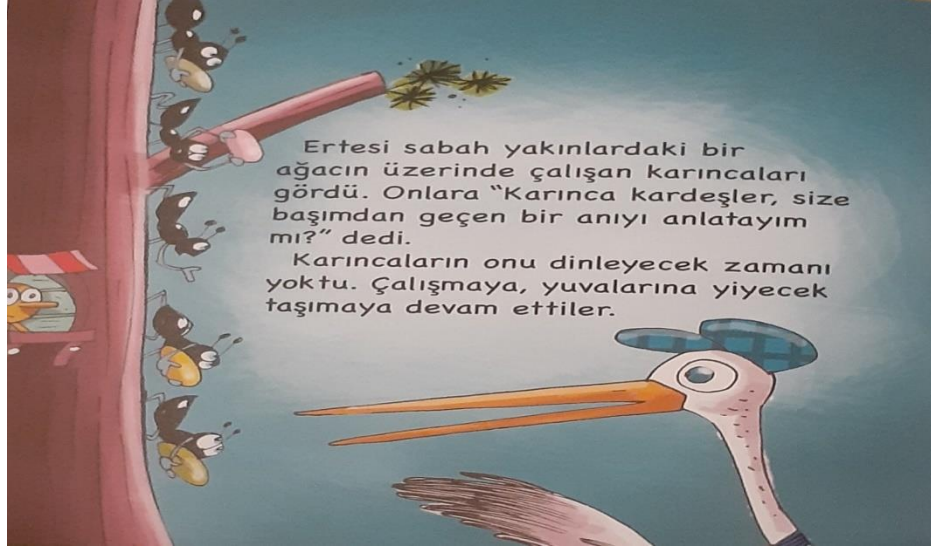

Şekil 11: Saksagaanlari İzleyen Leylek (Oğultekin, 2019, s.6)

Tablo 7: Şekil 11'in Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Gösterge Türü	Gece lambası	Yatak odası
Görüntüsel	Ateş böceği	Işık
Görüntüsel	Leylek	Meraklı
Görüntüsel	Ay ve yıldız	Gece
Görüntüsel	Saksağanların gözlerinin kapalı olması ve z harfi	Uyku

Gündüz konuştuğu saksagaanlara anlattıklarına gecede devam etmek istemesini anlatıyor. Onlar uyurken habersizce başını içeri uzatıyor ve onları izliyor. Gece olunca insanlar evlerine çekilince dinlenmeye ihtiyaçları vardır. Rahatsız edilmemelidirler.

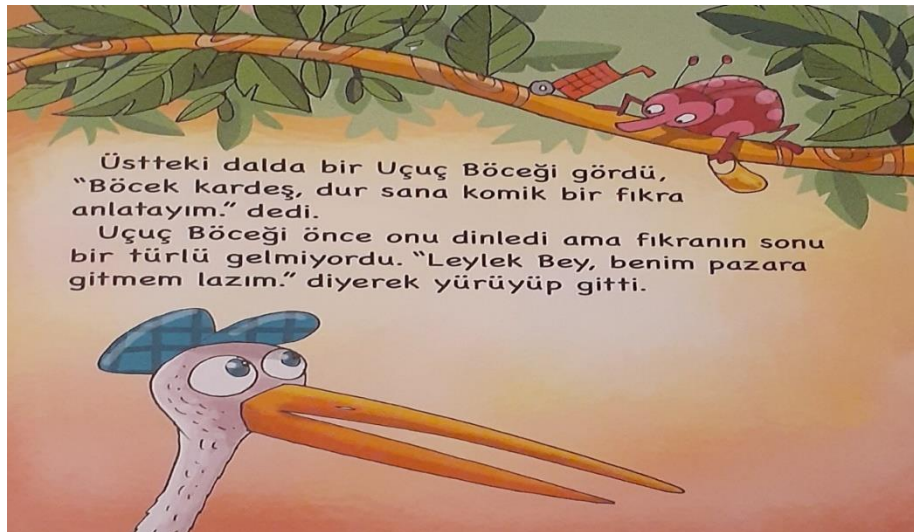

Şekil 12: Karıncalar ile Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019, s.7)

Tablo 8: Şekil 12'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Leyleğin ağzının açık olması	Çok konuşması
Görüntüsel	Karıncalar	Çalışkanlık

Çalışan karıncaların yanına gidip onlarla konuşmak istemiş ama karıncalar çalışmaya devam ederek onu dinlememişlerdir. Burada karıncaların çalışkan olduğu miti ve leyleğin ise yalnızca konuştuğu, tembel olduğu, şeklinde bir 'önyargı' oluşturulmuştur.

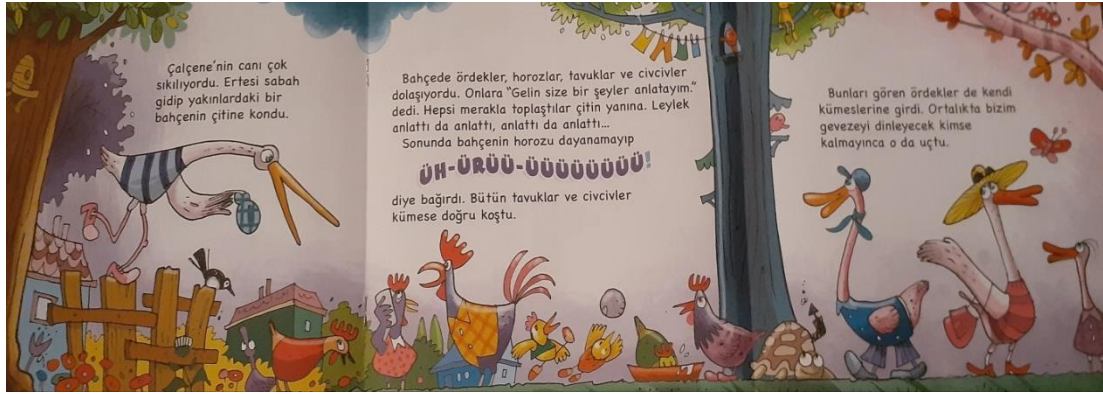

Şekil 13: Uçuş Böceği ile Konuşan Leylek (Şahinkanat, 2019, s.8)

Tablo 9: Şekil 13'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Leyleğin ağzının açık olması	Çok konuşması
Görüntüsel	Pazar çantası	Meşgul olması
Görüntüsel	Uçuşböceği	Sıkılmış olması

Uçuş böceğini işi var iken (alışverişe gitmesi) leyleğin onu meşgul etmesi bunun üzerinede uğur böceğinin bir süre sonra leyleğin anlatması bitmeden oradan ayrılması anlatılmıştır. İşli olan insanların meşgul edilmemesi gerektiği belirtilmiştir.

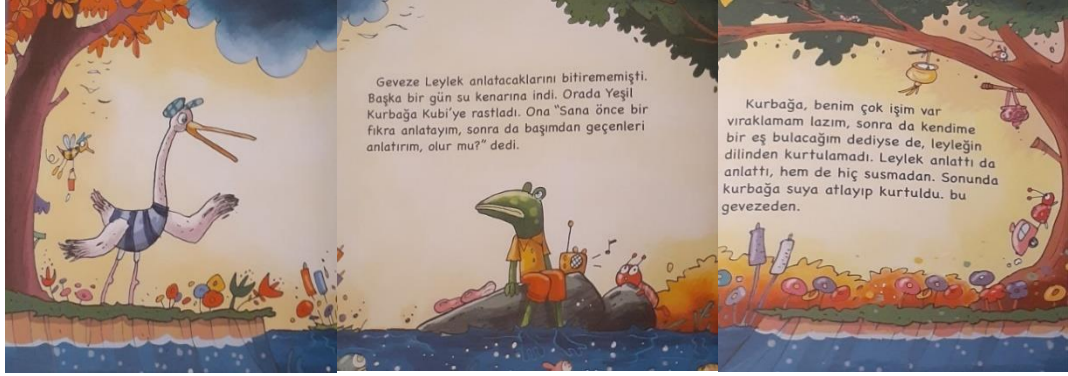
Şekil 14: Bahçedeki Hayvanlarla İle Konuşan Leylek (Oğultekin, 2019, ss.9-11)

Tablo 10: Şekil 14'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Bahçe	Birliktelik, huzur ve mutluluk
Görüntüsel	Leyleğin ağzının açık olması	Çok konuşması
Görüntüsel	Kaplumbağa	Evi sırtında
Görüntüsel	Karınca	Çalışkanlık
Görüntüsel	Çamaşırlar	Temizlik
Görüntüsel	Horozun bakışları	Sinirlenme ve kızgın
Görüntüsel	Horozun ötüşünü belirten harfler	Uyarı
Görüntüsel	Horoz	Yönetici

Bahçelerinde, huzur içerisinde ve mutlulukla dolaşan oyun oynayan çalışan dinlenen hayvanlar leyleğin konuşmasını dinlerken konuşmanın uzun sürmesi üzerine, horozun öterek diğer hayvanları uyarması ve bütün hayvanların kümese koşmaları

anlatıyor. Horoz burada yönetici konumundadır. Her toplulukta bir yönetici olmalıdır mesajını veriyor.

Şekil 15: Kurbağa ile Konuşan Lylek (Oğultekin, 2019, ss.12-14)

Tablo 11: Şekil 15'in Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Su kenarı	Kurbağanın evi
Görüntüsel	Lyleğin ağzının açık olması	Çok konuşması
Görüntüsel	Radyo	Eğlence ve dinlenme
Görüntüsel	Balıklar	Suda yaşamaları
Görüntüsel	Karınca	Çalışkanlık
Görüntüsel	Ağaçlar, çiçekler su kenarı, gökyüzündeki bulut ve renklerin canlılığı	Ormanın güzelliği

Lyleğin kurbağayı görüp onunla konuşmak istemesi ancak kurbağanın sıklığı suya atlayıp oradan uzaklaşmak istemesi. Buradaki mesaj çok konuşmak sıkıcıdır.

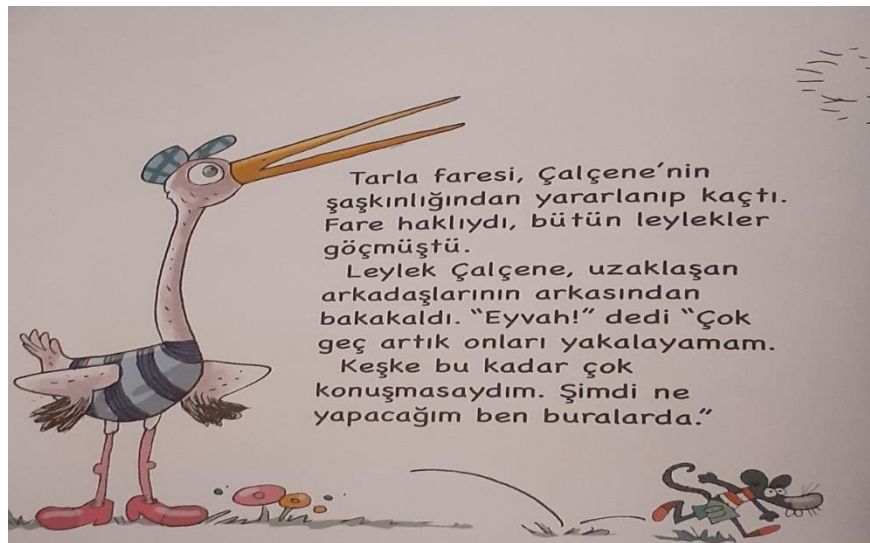

Şekil 16: Fareyi Tehtit Eden Leylek (Oğultekin, 2019, s.15)

Tablo 12: Şekil 16'nın Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Çalılar	Farenin yaşam alanı
Görüntüsel	Leyleğin bakışları	Tehdit
Görüntüsel	Farenin bakışları	Korku
Görüntüsel	Sırtından tutması	Korkutma
Görüntüsel	Karınca ve uçuç böceğinin yüz ifadeleri	Ürkmek

Anlatacaklarının tamamını kimse dinlemediği için fareyi gözüne kestirip kendisini dinlemesi için tehdit eden leylek resmedilmiştir. Korkutma ve tehdit ile yaptırım konusu işlenmiştir.

Şekil 17: Leylekten Kaçan Fare (Oğultekin, 2019, s.17)

Tablo 13: Şekil 17'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Arkadaşlarının uzaklaşması	Pişmanlık
Görüntüsel	Leyleğin bakışı	Şaşkınlık
Görüntüsel	Farenin kaçması	Fırsattan yararlanma

Çok konuştuğundan dolayı arkadaşlarından uzaklaşan ve yaptığından pişman olan leylek ve onun bu çaresizliğinden faydalanıp kurtulmak için kaçan fare resmedilmiştir. Geri dönüşü olmayan hatadan bahsediliyor.

Şekil 18: Üzgün Bir Leylek (Oğultekin, 2019, s.18)

Tablo 14: Şekil 18'in Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Baca	Leyleğin evi
Görüntüsel	Ay ve yıldızlar	Gece
Görüntüsel	Leyleğin boynunun bükük olması	Üzüntü ve çaresizlik

Arkadaşlarının gitmesiyle leyleğin yalnız kalıp üzülmesi ve korkması resmedilmiştir. Yapılan hatalar yalnız kalmaya ve üzüntüye sebep olabilir mesajı verilmektedir.

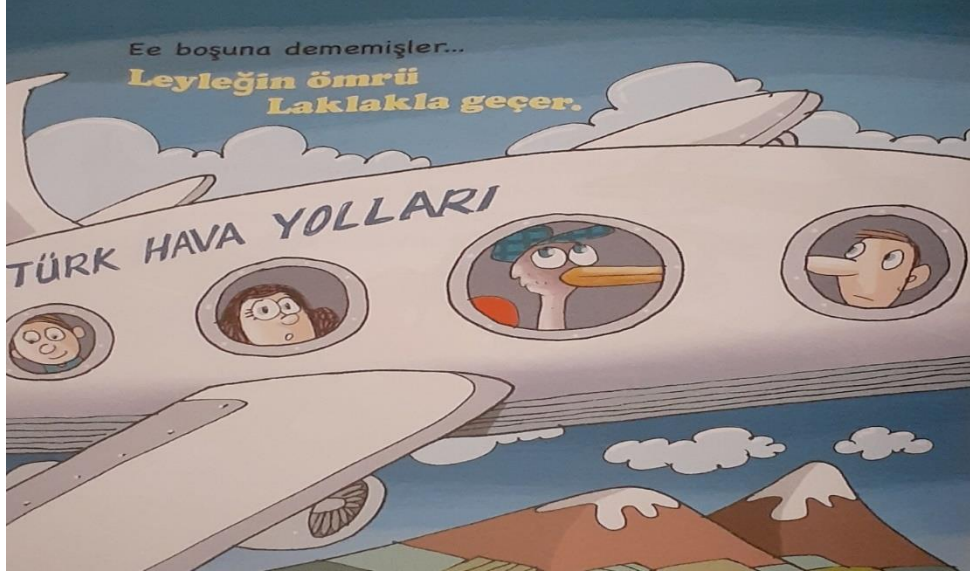

Şekil 19: Havaalanına Giden Leylek (Oğultekin, 2019, ss.19-20)

Tablo 15: Şekil 19'un Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Bavul, tabela biletler, araba ve yol	Yolculuk
Görüntüsel	Uçak	Uzun yolculuk
Görüntüsel	Kule ve bina	Havaalanı
Görüntüsel	Şöförün gülümsemesi	Yardım etmenin mutluluğu

Kasabalıların yardımı ile biletini alıp mutluluk içerisinde hava alanına giden leylek ve ona yardım ettiği için mutlu olan kasabalı anlatılmıştır. İsteğine kavuşmanın ve yardım etmenin mutluluk getireceği, yardımlaşma mesajı verilmiştir.

Şekil 20: Uçakta Yolculuk Yapan Leylek (Oğultekin, 2019, s.21)

Tablo 16: Şekil 20'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Uçağa binmesi	Leyleğin gidişi
Görüntüsel	Dağlar ve bulutlar	Uçağın gökyüzünde olduğu
Görüntüsel	Uçak üzerindeki yazı	reklam
Görüntüsel	Deyim	doğruluk

Hayvanlarında insanlar gibi uçak içerisinde yolculuk edebileceği resmedilmiştir. Ayrıca hikâyede geçen deyim 'geveze' leylekler hakkında olumsuz bir ön yargının oluşmasına neden olmuştur.

Tablo 17: Geveze Leylek Çalçene Kitabındaki Göstergibilim Anlamlandırma Süreci

Metefor	Simge	Metonomi	Mit
Çalçene: çok konuşma	Başörtüsü: kadının dini sembol	Leyleğin boynunun aşağı doğru eğilmesi: yalnızlık ve korku	Sıcak ülkelere göç eden leylekler. Havaların ısınması ile leyleklerin sıcak ülkelere göç etmesi anlatılmaktadır.
Gak: leyleğin ötüşü, çıkardığı ses	Valiz ve Uçak: yolculuk		
Üh-ürüü-üüüüüüü!:	Baca ve üzerindeki otlar: Leyleğin evi		

Horozun

ötüşü,

sinirlenme

Laklak: çok Çatıdaki anten: televizyon

konuşma

Mutfak önlüğü: ev işi yapan kadın

Taç: kadın olduğu

Şapka: Erkek

Kitap okuma: Öğrenme

Z harfi: Uyku

Ay ve yıldızlar: Gece

Karınca: Çalışkanlık

Ensedan tutup kaldırma:

Hareketsiz bırakma, korkutma

Lamba içerisindeki ateş böceği: ışık

Kaplumbağanın üzerindeki baca resmi: Kaplumbağanın evinin üzerinde olduğunu belirtiyor.

Radyonun yanındaki nota işareti: Müzik dinleme

Leylek olduğunu belirten

çizgiler: Göç eden leylekler

Farenin arkasındaki eğri

çizgiler: farenin koşması

Şiddet Gösterilen Bölüm:

Geveze leylek Çalçene'nin bir gün çalıların arasından bir fare görür. Fareyi yakalayarak “eğer beni dinlemez isen seni bir lokmada yutarım” der. Zavallı fare çaresizce leyleği dinlemek zorunda kalmış. Sonunda “leylek bey artık havalar soğuyor. Kış geliyor. Sizde arkadaşlarınızla beraber sıcak ülkelere göç edebilirsiniz” der fare. Tarla faresi leyleğin şaşkınlığından yararlanıp kaçmayı başarır. Çalçene yalnız ve terk edilmiş. Üzgün kalmıştır.

Bu görselde: Zorunluluk, kaba davranış işlenmiştir. Şiddet içeren görselde tehdit ön plandadır. Sindiren- eğiten ve püskürten şiddet çeşitleri vardır.

4.1.2 Zürafanın Upuzuun Derdi

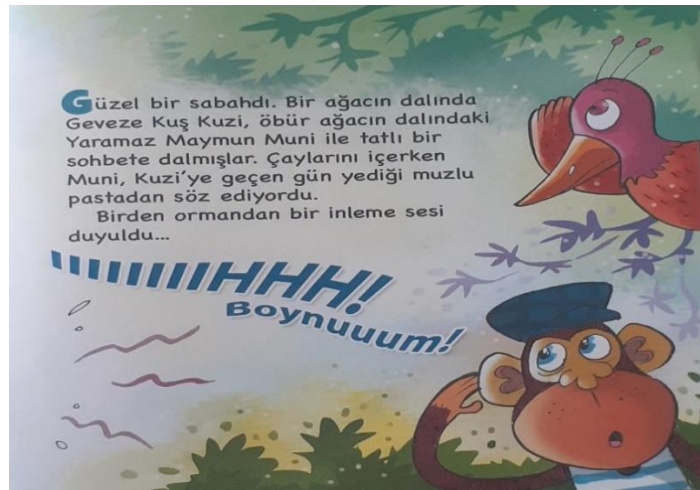

Şekil 21: Sohbet Eden Maymun ve Kus (Oğultekin, 2019, s.1)

Tablo 18: Şekil 21'in Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görsel gösterge	Ormandaki ağaçta oturan hayvanlar	Sohbet
Görüntüsel	Bardaktaki çaylar	birliktelik

Ormanda yaşayan hayvanların birlikte mutlu oldukları ve paylaşımında buldukları anlatılıyor.

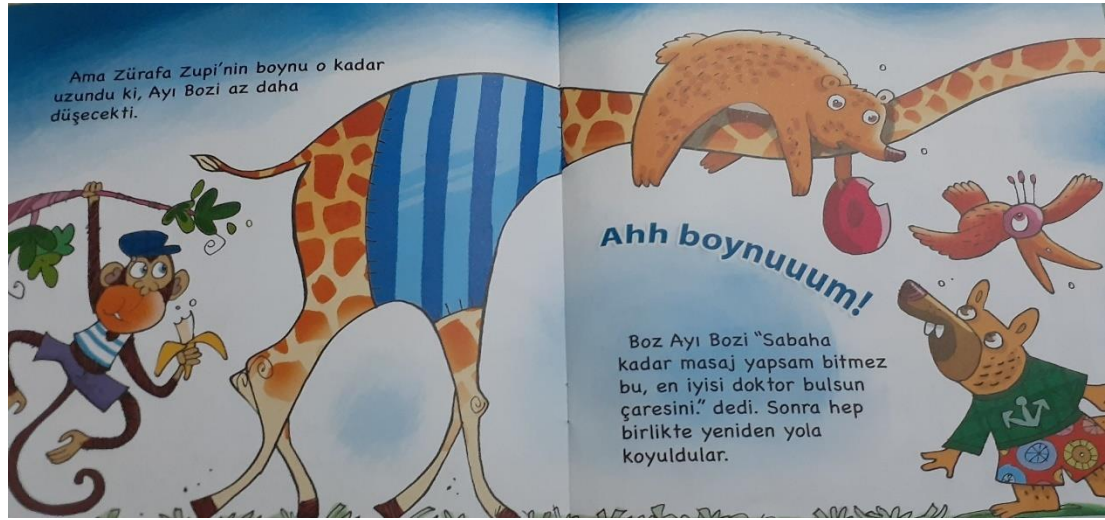

Şekil 22: Meraklı Maymun ve Kuş (Oğultekin, 2019, s.2)

Tablo 19: Şekil 22'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Ellerini kulaklarına koymaları	Bir ses duyup merak etme
Görüntüsel	Zürafanın boynunu öne doğru uzatması ve boyun etrafındaki yıldızlar	Ağrı - sızı
Görüntüsel	Zürafanın üzgün bakışı ve diğer hayvanların telaşı	Yol gösterip yardımcı olmaları

Hayvanların farklı bir ses duyduklarında duyarlı olup ilgilenmeleri. Aksi bir durumda birbirlerine yardımcı olmaya çalışmaları.

Şekil 23: Muz Yiyen Maymun (Oğultekin,2019, s.7)

Tablo 20: Şekil 23'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Maymunun muz yemesi	Arkadaşının ağrısına fazla önem vermemesi

Başkalarına yardım ederken kendi hayatını devam ettirmenin de gerekli olduğunu anlatıyor.

Şekil 24: Doktora Kontrole Giden Zürafa (Oğultekin, 2019, ss.9-11)

Tablo 21: Şekil 24'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Beyaz önlük ve stretoskop	Doktora gittiğinin belli olması
Görüntüsel	İlaç ve sağlık ile ilgili eşyaların olması	Doctor odası olduğunu göstermesi
Görüntüsel	Hastanın yanında yer alan hayvanlar	Zor durumda arkadaşların yalnız bırakılmaması

Arkadaşının bir sıkıntısı olduğu zaman ona yardımcı olunması gerektiğinin anlatıyor.

Şekil 25: İğneden Korkan Zürafa ve Arkadaşları (Oğultekin, 2019, ss.12-14)

Tablo 22: Şekil 25'in Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Doktorun elindeki büyük iğne ve hayvanların kaçışması	İğnenin can acıtmasını anlatır

İğnenin can acıtabileceği, doktorun her zaman çare olamayacağı mesajı veriliyor.

Şekil 26: Zürafanın Ağrısına Üzülen Arkadaşları (Oğultekin, 2019, ss.15-16)

Tablo 23: Şekil 26'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Hasta olan zürafanın ve arkadaşlarının ağlaması	Acısını paylaşılması

Birinin bir derdi var ise onun o acısı paylaşılabilir ve destek olunabilir. Bireyler zor durumda birbirine yardım ederse bu zorluklar daha kolay atlatılabilir.

Şekil 27: Mutlu Zürafa Aşağı Düşen Hayvanlar (Oğultekin, 2019, ss.19-20)

Tablo 24: Şekil 27'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Hastalığın geçmesi ile bütün hayvanların mutlu olması	Mutluluğu paylaşma

Ortada bir sorun var ise bu sorunun kalkması herkesi mutlu etmektedir.

Şekil 28: Mutlu Zürafa ve Arkadaşları (Oğultekin, 2019, s.21)

Tablo 25: Şekil 28'in Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	İlk sayfanın sonda da yer alması	Acılar geçicidir hayat devam eder.

Acıların geçip sorunların ortadan kalkması ile hayat kaldığı yerden devam eder.

Tablo 26: Zürafanın Upuzuuun Derdi Kitabındaki Göstergebilim Anlamlandırma Süreci

Metafor	Simge	Metonomi
Upuzun dert: Çok fazla ağrı, bitmeyecek gibi	Zürafanın boynunun etrafındaki yıldızlar: Ağrının varlığı Beyaz önlük: doktor İğne: Tedavi Iıııııhhhh! Sözcüğü: İnleme sesi Oofff!: Ağrı, sıkıntı Hım sözcüğü: Düşünme Hayvanların gözlerinin etrafındaki damlacıklar: Ağlama Kalp işareti: Mutluluk, neşe	Maymunun elini kulağına dayaması: Dinleme

Şiddet Gösterilen Bölüm:

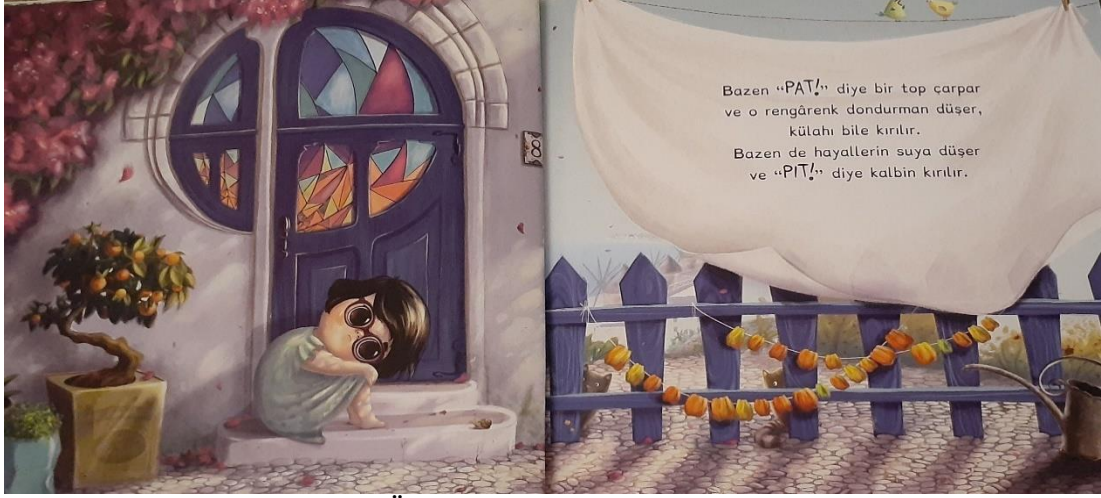
Boyun ağrısından kurtulmak için çareyi doktorda arayan zürafa ve arkadaşları, doktor farenin yanına gelir. Fare zürafayı kontrol ettikten sonra ilacın iğne olduğunu söyler. Arkadaşları çok sevinir çünkü zürafanın boyun ağrısı geçecektir. Fakat farenin iğneyi çıkarması ile zürafa ve arkadaşlarının korkup kaçması bir olur.

Bu görselde anlatılan:

Çocuklara iğnenin korkutucu ve kötü bir şey olduğunu anlatır.

Psikolojik şiddet vardır.

4.1.3 Eyvah Kalbim Kırıldı

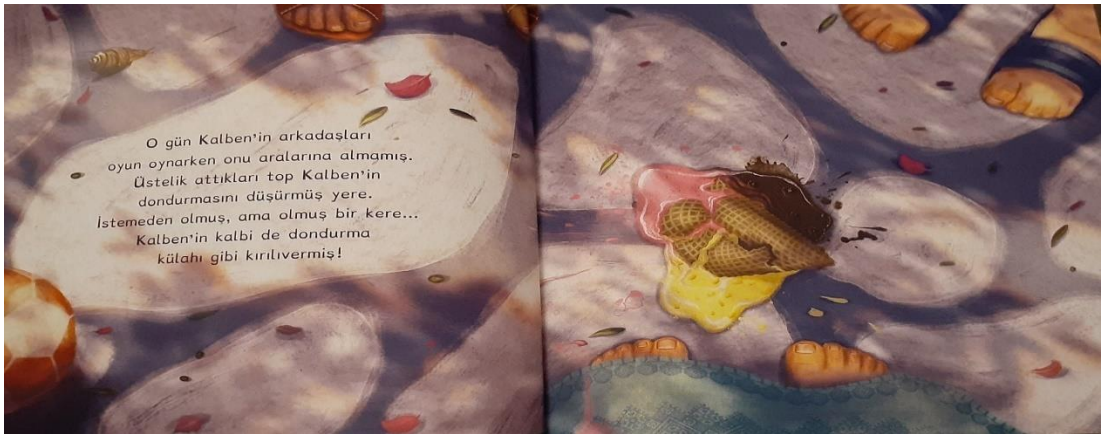

Şekil 29: Üzgün Bir Kız (Yemenci, 2016, s.1)

Tablo 27: Şekil 29'un Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Güzel bir evin önünde tek başına oturmuş üzgün bir kız	Yalnızlık ve üzüntü

Çok güzel bir kapı ve etrafında yer alan çok güzel çiçekler var iken küçük kızın yalnız ve mutsuz bir şekilde oturması resmedilmiştir. Mutsuz olduğumuzda etrafımızda yer alan güzellikleri göremeyiz

Şekil 30: Yere Düşen Dondurma (Yemenci, 2016, s.4)

Tablo 28: Şekil 30'un Göstergelimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Yere düşen dondurma	Üzüntü
Görüntüsel	Renklerin soluk olması	Can sıkıntısı ve bıkkınlık
Görüntüsel	Etrafa serpiştirilmiş küçük yapraklar	Bunalım ve bitiş
Görüntüsel	Salyangoz	Zamanın geçmediği

Dondurmanın yere düşmesiyle yaşanan üzüntüyü anlatıyor. Çocukların genellikle dondurmayı çok sevdikleri, dondurmayı yere düşürmesinden dolayı yaşadığı üzüntü resmedilmiştir.

Şekil 31: Balığa Bakan Mutsuz Kız (Yemenci, 2016, ss.5-6)

Şekil 32: Yatakta Uzanan Mutsuz Kız (Yemenci, 2016, s.7)

Tablo 29: Şekil 31 ve 32'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Üzgün kızın akvaryuma bakması	Kendini balık gibi yalnız hissetmesi
Görüntüsel	Yatakta yatan kız	Mutsuz ve düşünceli

Yalnız kalıp, üzgün olunduğu zaman çaresizlik içerisinde konuşacak birilerinin aranması ve farkına varmadan etraftaki tüm varlıkları farkına varmadan incelendiği anlatılmaktadır.

Şekil 33: Merdivende Kedi Seven Mutsuz Kız (Yemenci, 2016, s.8)

Tablo 30: Şekil 33'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Merdivende yüzünde üzgün bir ifade ile oturup kedileri seven kız	Mutsuzluk ve hüzn
Görüntüsel	Kaktüs	Dikenlerinin acı vermesi

Yalnız kaldığı zaman hayvanların iyi birer dost olunacağı mesajını veriyor. Ayrıca kaktüsün yer alması tıpkı dikenlerin can yakması gibi kızında yalnızlıktan canını yandığı anlamını vermektedir.

Şekil 34: Çimlerde Uzanan Mutsuz Kız (Yemenci, 2016, s.13)

Tablo 31: Şekil 34'ün Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Çok güzel bir doğa ortamındaki mutsuz kız	Yalnızlık

Şekil 35: Yağmur Altında Kalan Mutsuz Kız (Yemenci, 2016, s.15)

Tablo 32: Şekil 35'in Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Gökkuşağının altındaki mutsuz kız	Yalnızlık, hüznün ve çaresizlik

Yalnız ve mutsuz olduğunda etraftaki güzelliklerin bu yalnızlığı ve üzüntüyü gidermeye yetmediği anlatılıyor.

Şekil 36: Pencereden Bakan Mutsuz Kız (Yemenci, 2016, s.17)

Tablo 33: Şekil 36'nın Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Pencereden bakan kız	Lyalnızlık
Görüntüsel	Duvara resmedilen el ele tutuşmuş kız ve erkek resimleri	Arkadaşlık
Görüntüsel	Zeytin ağacı	Dostluk ve barış
Görüntüsel	Duvara çizilen güneş	Aydınlık günler
Görüntüsel	Duvara çizilen kuşlar	Özgürlük ve birlikte olma

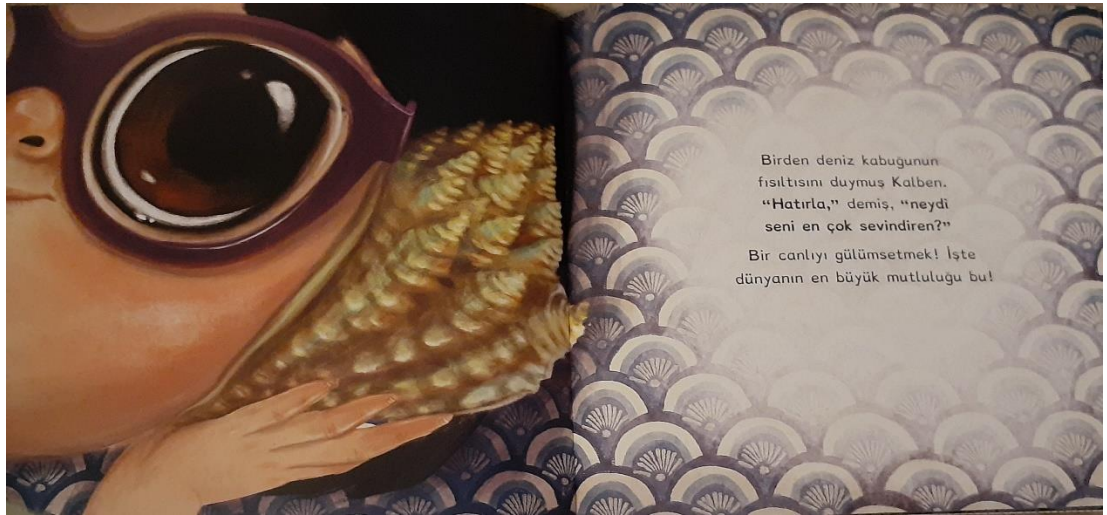
Çizilen resimlerden üzgün olan kızın elele tutuşabileceği arkadaşları olması istediği anlaşılmaktadır. Zeytin ağacı, arkadaşlarla dostluk ve barış içerisinde olunması gerektiği; güneş ve kuşlar ise günlerin aydınlık, parlak, özgür ve dostlar ile birlikte geçirilmesi gerektiği mesajını vermektedir.

Şekil 37: Pencereden Bakan Mutlu Kız (Yemenci, 2016, s.19)

Tablo 34: Şekil 37'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Leylek ayakları	Leyleğin ziyarete gelişi
Görüntüsel	Kızın yüzünün gülmesi	Mutluluk

Şekil 38: Deniz Kabuğunu Dinleyen Mutlu Kız (Yemenci, 2016, s.20)

Tablo 35: Şekil 38'in Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Deniz kabuğu	Hediye

Kızın kulağında tuttuğu deniz kabuğu ve yüzünün gülümseme ve kulağında tuttuğu deniz kabuğu leyleğin ona hediye getirdiğini belirtmektedir. Leyleğin kendisine hediye getirmesi onu mutlu etmiştir. Mutlu olmak için bir canlıyı gülümsetmenin önemli olduğu vurgulanmıştır.

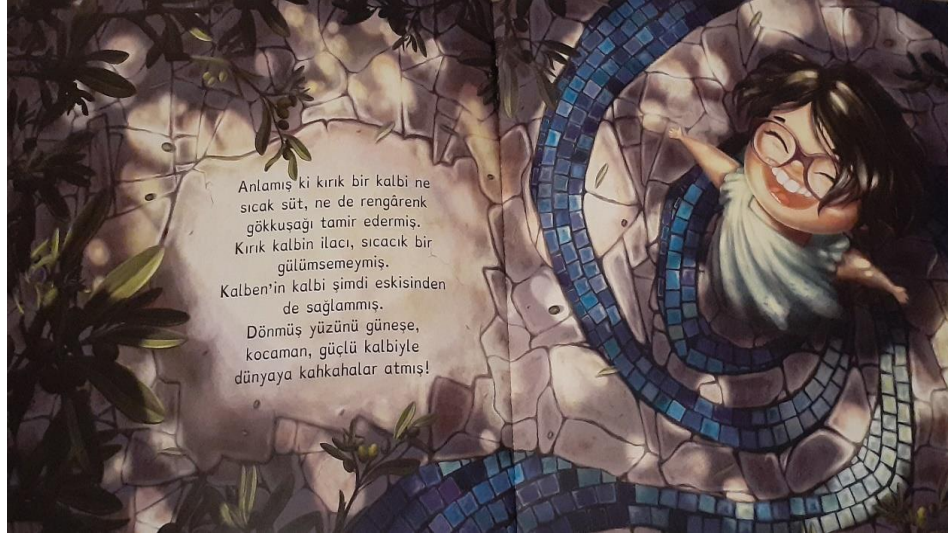

Şekil 39: Merdiven Çıkan Kız (Yemenci, 2016, s.23)

Tablo 36: Şekil 39'un Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Koşan kız	Heyecanlı
Görüntüsel	Lamba	İçine ışık doğması
Görüntüsel	Canlı renkler	Neşe ve heyecan

Mutsuz kız, hediye alınca sevildiğini hissediyor, gülümsüyor ve mutlu oluyor. Bir başkasını gülümsetmenin mutluluk kağınağı olduğunu keşfederek kendisinde bir başkasına hediye vermek istiyor.

Şekil 40: Mutlu Bir Kız (Yemenci, 2016, s.25)

Tablo 37: Şekil 40'ın Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Kahkaha atmak	Mutlu olmak
Görüntüsel	Zeytin dalları	Barış dostluk

Sıcacık bir gülümsemenin mutluluk dolu kahkahalara sebep olmasını anlatıyor.

Gülümsemek kırık kalpleri onarır mesajını veriyor.

Tablo 38: Eyvah Kalbim Kırıldı Kitabındaki Göstergebilim Anlamlandırma Süreci

Metefor	Simge	Metonomi	Mit
Pat: kuvvetli, taş gibi	Renklerin soluk olması: sıkıntı, çekingenlik ve uyumsuzluk	Kalbi tamir etmek: üzüntü içerisinde olmak	Yere düşen dondurma: Üzüntü
Pıt: sessizce, incinmiş gibi	Top: oyun oynama		
Tıngır mıngır: yavaş ilerleyen	Salyangoz: zamanın çok yavaş geçmesi		
Kırık kalp: Üzüntü	Yağmur damlaları: yağmurun yağması		
Kalbin yumuşaklık kapması: Kendini iyi hissetme	Duvara çizilmiş M harfleri: kuşlar		
Şıp şıp: Damlama sesi	El ele tutuşmuş çocuk resmi: sevgi		
Pır pr sözcüğü: Heyecan	Zeytin ağacı: Barış, dostluk		
Sıcak gülümseme: içtenlik	Deniz: huzur		
Kocaman ve güçlü kalp: Sevgi dolu, başarılı			

Şiddet Gösterilen Bölüm:

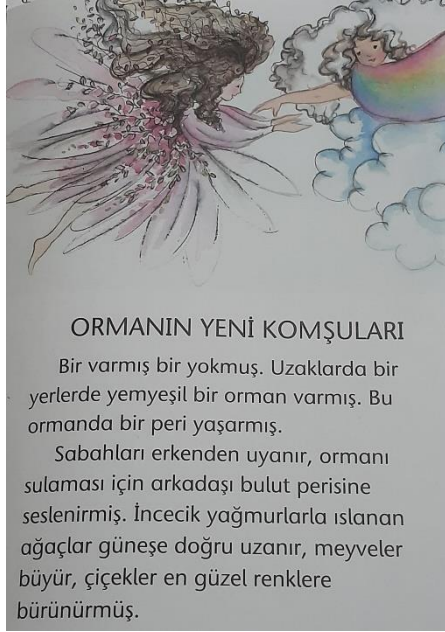
Kalben'i arkadaşlarını oyun oynar iken aralarına almamaları (Dışlanma). Arkadaşlarının oynadıkları topun dondurmasına vurup yere düştükten sonra Kalben'in, tamamen umutsuz ve karamsar olması. Ne yaparsa yapsın balıklar ile konuşsa da, havadaki toz tanelerini sayıp salyangozun yürüyüşünü izlese de, ılık bir süt içip çimlerde yuvarlansa da, gökkuşağının büyüleyici güzelliğini izlese bile kalp kırıklığı geçmez.

Burada:

Çocuklara karamsarlık en ufak bir sorunda kendini kötü hissetmeyi gösterir.

Psikolojik şiddet.

4.1.4 Ormanın Yeni Komşuları

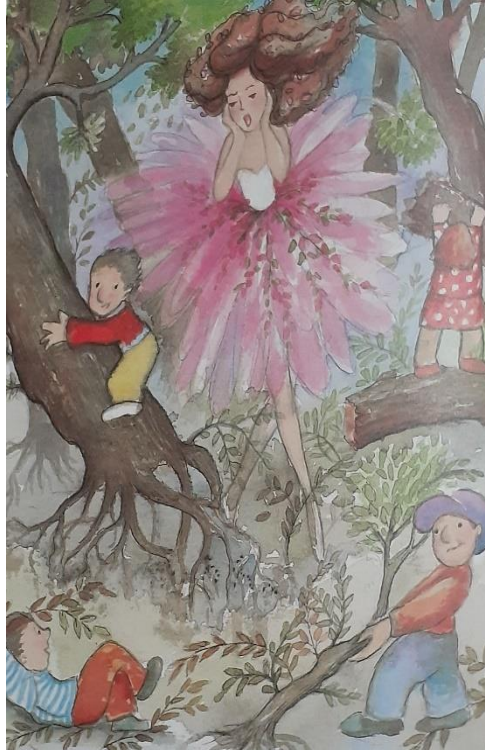

Şekil 41: El Ele Tutuşan Periler (Akal, 2017, s.3)

Tablo 39: Şekil 41'in Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Periler	Güzellik
Görüntüsel	Eller	Yardımlaşma
Görüntüsel	Gülümseme	Mutluluk
Görüntüsel	Bulutların beyaz olması	Ortamın temizliği

Perilerin ellerini birbirlerine sevgiyle uzatmaları ve ten renklerinin açık tonda olması ve perilerin mutlulukla gülümsemeleri yaşanan ortamın temiz, huzurlu ve mutluluk dolu olduğunu göstermektedir. Kadın mitlerinden biri olan peri gibi de burada yine periyi kadın cinsiyetinde temsil edilmesinden gözlemlenmektedir. Ayrıca açık tenli oluşu da ırkçı bir temsilyet olarak adlandırılabilir ve açık tenin üstün ırkı peri formundaki bir mit ile tekrar edilmektedir.

Şekil 42: Perinin Korku Dolu Bakışları ve Ormana Zarar Veren Çocuklar (Akal, 2017, s.4)

Tablo 40: Şekil 42'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Çocukların eğlenmesi	Ormana zarar vermeleri
Görüntüsel	Perinin surat ifadesi	Kızgınlık ve şaşkınlık

Çocukların eğlenmek amaçlı ormana gidip burada ağaçlara zarar vermelerinin oyun oynama olarak algılanması anlatılıyor. Çocuklar ağaçlara zarar verirken bunun ormana zarar verme olduğunu bilmeyip eğleniyorlar. Perinin surat ifadesinden çocukların bu yaptıkları davranışın doğru olmadığı perinin surat ifadesinden anlaşılır.

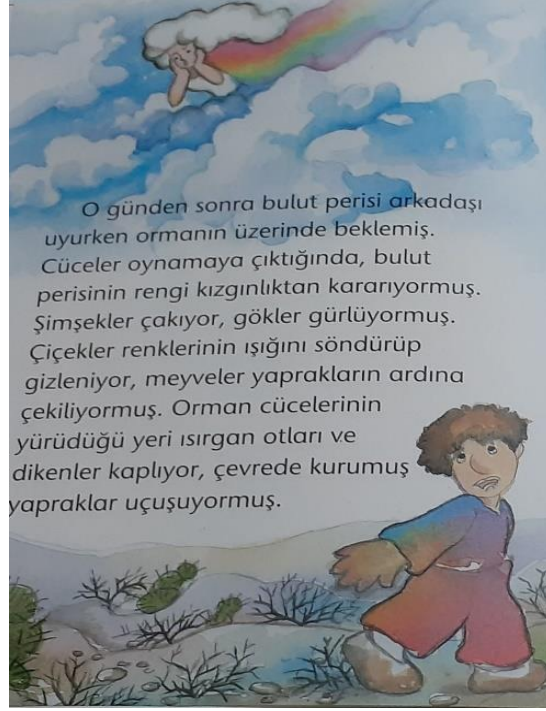

Şekil 43: Ormanda Uyuyan Bir Kız (Akal, 2017, s.6)

Tablo 41: Şekil 43'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Güzel bir orman	Huzur
Görüntüsel	Perinin uyuması	Ormanın verdiği huzur ve sakinlik

Orman yeşillikler içerisinde tertemiz ve huzur veren bir görüntüye sahip burada toz pembe elbisesi ve bakımlı güzel saçları ile uyuyan peri insanların ormanda huzur, sakinlik ve mutluluk dolu olabileceğinin işaretidir.

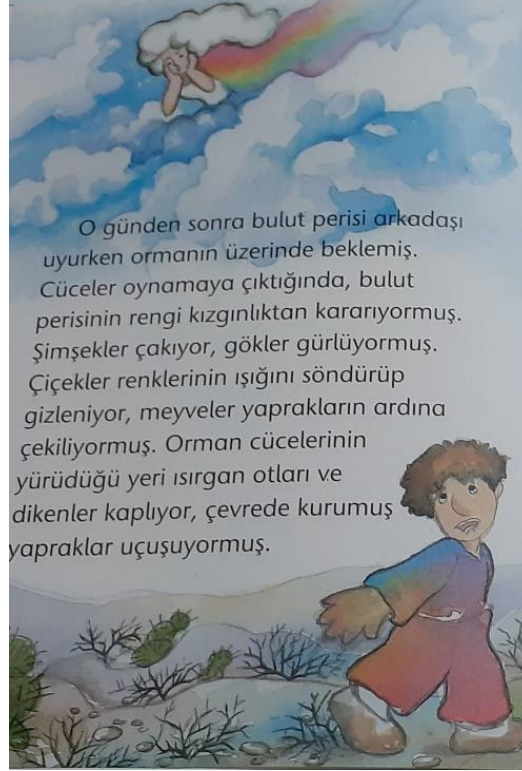
O günden sonra bulut perisi arkadaşı uyurken ormanın üzerinde beklemiş. Cüceler oynamaya çıktığında, bulut perisinin rengi kızgınlıktan kararıyormuş. Şimşekler çakıyor, gökler gürleyormuş. Çiçekler renklerinin ışığını söndürüp gizleniyor, meyveler yaprakların ardına çekiliyormuş. Orman cücelerinin yürüdüğü yeri ısırgan otları ve dikenler kaplıyor, çevrede kurumuş yapraklar uçuşuyormuş.

Şekil 44: Dikenlerden Korkan Çocuk (Akal, 2017, s.9)

Tablo 42: Şekil 44'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Bulut perisinin bakışları	Kızgın ve şaşkın
Görüntüsel	Çocuğun bakışları	Endişeli ve korkmuş
Görüntüsel	Dikenler ve kurumuş yapraklar	Ormana verilen zarar

Ormanların yok edilmesi ile yeryüzünün kötü bir görünüm kazanacağı, şiddetli yağmurların sonucunda yeryüzünün zarar göreceği anlatılıyor.

Şekil 45: Ormanın Verdiği Zarar (Akal, 2017, s.9)

Tablo 43: Şekil 45'in Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Çocukların oynamaları	oyun Bilinçsiz eğlenme
Görüntüsel	Gökyüzündeki perisinin bakışları	bulut Çocukların yaptığı yanlış olduğu

Eğlenirken etrafa zarar verilmesi sonucunda ağaçlar dolayısı ile de ormanlar yok olur.

Şekil 46: Çocuklara Kızan Peri (Akal, 2017, s.12)

Tablo 44: Şekil 46'nın Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Perinin bakışları	Kızgın
Görüntüsel	Çocuklar	Şaşkın, üzgün ve şikayetçi

Ormanların yok edilmesi ile çocukların oyun alanlarının kalmayacağı bu durumda çocukların üzülmeye yol açması anlatılıyor. İnsan merkezli bu göstergede ormanın yok olması oyun alanlarından mahrum olacak çocuk olarak resmedilişi, çocukların ormanlar yok olursa başka canlıların yaşam alanlarından ve doğal yaşamın, habitatın tahribatına gönderme yapan güçlü bir işarete yer vermez.

Şekil 47: Orman Perisinin Peşinde Yürüyen Cüceler (Akal, 2017, ss.14-15)

Tablo 45: Şekil 47'nin Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Perinin tohum saçması	Ağaç dikilmesi
Görüntüsel	Çocukların bakışları	Endişeli ve bekleyiş içerisinde

Yeryüzünde çiçeklerin ekilmesi ve ağaçların dikilmesi ile yeryüzünün güzelleşeceği kötü olan alanların ağaç dikimi ile orman haline getirilerek doğanın korunacağı anlatılmaktadır. Ağaçların, bitkilerin doğa üstü bir durum gibi periler tarafından ekiliyor olması, doğal yaşam hakkında bir mit yaratılmasına ve doğayı korumak gerektiği mesajı yerine bunu periler gibi mitolojik bir karakterlerin bir iş olarak tarif edilmesi, ormanı doğal olmayan, doğaüstü bir yermiş gibi mitleştirmektedir.

Tablo 46: Ormanın Yeni Komşuları Kitabındaki Göstergebilim Anlamlandırma Süreci

Metafor	Sembol	Metonomi
Toprağın altüst olması: mahfolmuş, kazılmış gibi	İki kişinin ellerini birbirine uzatması: dostluk, birliktelik, sevgi	Perinin elleri ile yüzünü tutması: Şaşkınlık, kızgınlık
Çiçeklerin gizlenmesi ve meyvelerin yaprakların altına çekilmesi: güzelliğini yitirip çürümesi gibi	Güvercin: Barış, güzellik	Ellerini göğüsleri üzerinde birleştirip kaşların çatılması: kızgın

Şiddet İçeren Görsel:

Ormana yeni gelen orman cücelerinin ormana zarar vermeleri (ağaçları söküp, çiçekleri koparmaları). Bulut perisinin kızgınlığı üzerine doğanın cücelere küsüp, zarar vermesi ve Ccüceleri korkutması (gök gürlemesi, şimşek çakması ve cücelerin yürüdüğü her yerde dikenli otların oluşması).

Burada:

Çocukları söz dinlemedikleri zaman böyle korkutulacaklarını anlatır. Fiziki olarak diğerlerinden farklı olan ‘cüce’lerin de ötekileştirilmesi de söz konusudur. Psikolojik şiddet.

4.1.5 Üç Kedi Bir Dilek

Şekil 48: Gökyüzüne Bakan Üç Kedi (Şahinkanat, 2012, ss.1-2)

Tablo 47: Şekil 48’in Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Gökyüzündeki yıldızlar	Gece
Görüntüsel	Kediler ve çatı	Kediler çatıda yaşar
Görüntüsel	Çatıdaki balık kılçıkları	Kediler balık yer

Kedilerin geceleyin çatıya çıkıp gökyüzüne bakarak yıldızları izlerler.

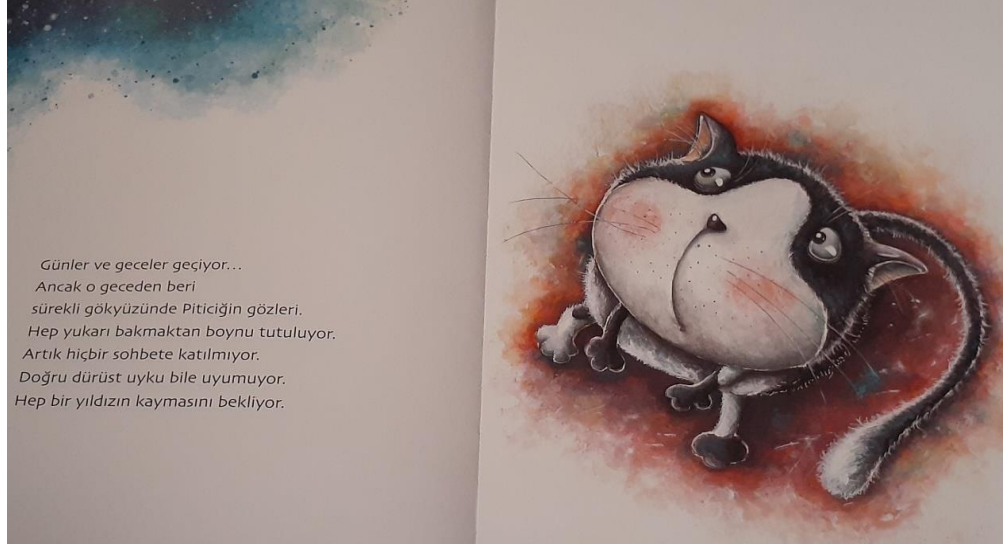

Şekil 49: Arkadaşlarına Yıldızı İşaret Eden Kedi (Şahinkanat, 2012, ss.3-4)

Tablo 48: Şekil 49'un Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Ay ve yıldızlar	Gece
Görüntüsel	Konuşan kedi	Öğretici
Görüntüsel	Siyah kedinin bakışları	Merak

Kedi kayan bir yıldız görüldüğü zaman dileklerin gerçekleşeceğini anlatırken, siyah kedinin şaşkınlık ve merak ile onu dikkatli ve heyecanla dinlemesi anlatılıyor. Gökyüzünde kayan bir yıldız görülmesi anında tutulan dileklerin kabul olacağı mitini bir mesaj olarak veriyor. Bu bir batıl inanç yeniden üretilen bir mit olarak çocuklara aşıllanıyor.

Şekil 50: Üzgün Kedi (Şahinkanat, 2012, s.6)

Tablo 49: Şekil 50'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Siyah bir kedinin bakışları	Meraklı ve bekleyiş içerisinde

Arkadaşının söylediğine inanarak endişe ve merakla kayan yıldızı bekliyor. Yıldızı görmediği için dileğinin gerçekleşmeyeceğini düşünüp üzüyor. Dileğinin gerçekleşmesi için hiçbir çaba sarf etmeden mucizevi bir olay gerçekleşmesini bekliyor.

Şekil 51: Çatıdan Düşen Kedi (Şahinkanat, 2012, s.7)

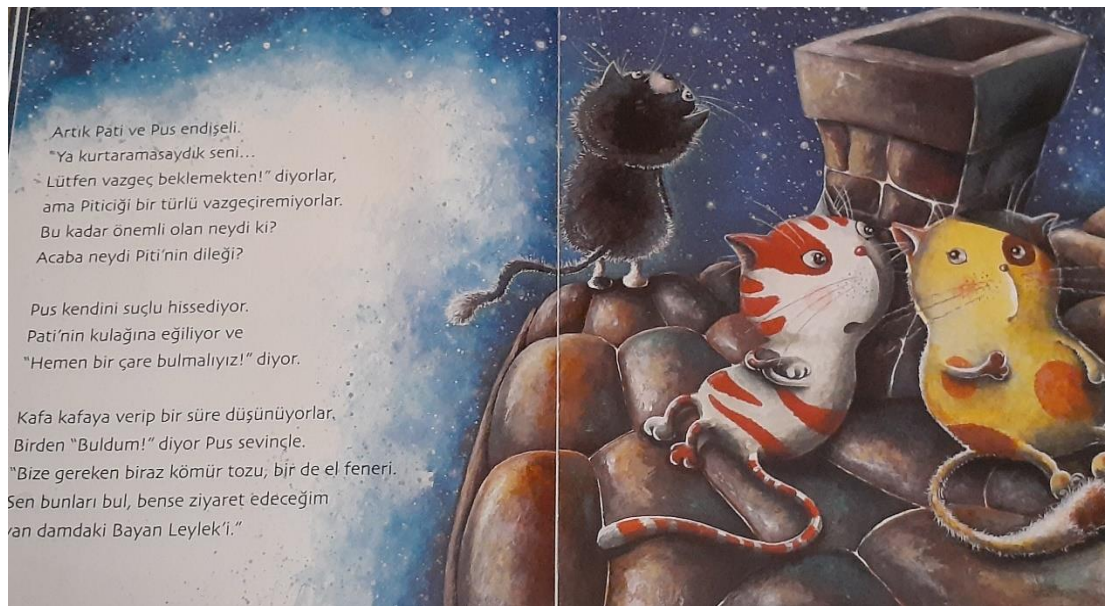
Tablo 50: Şekil 51'in Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Kedinin düşmesi	Dikkatsizlik
Görüntüsel	Düşen kediyi tutma	Yardım severlik

Şekil 52: Düşen Kediyi Kurtaran İki Kedi (Şahinkanat, 2012, s.8)

Tehlikeli işler yapma sonucunda başına kazalar gelebileceğini ve bazı zor durumlarda arkadaşlara yardım etme gerektiği anlatılıyor.

Şekil 53: Bacanın Arkasında Fısıldaşan İki Kedi (Şahinkanat, 2012, s.10)

Tablo 51: Şekil 52 ve 53'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Siyah kedinin gökyüzüne bakması	Bekleyiş ve merak
Görüntüsel	İki kedinin konuşması	Çözüm bulma

Arkadaşının umutsuz bekleyişi için bir araya gelerek çözüm bulmaya çalışmaları anlatılıyor. Duyarlı olma konusu işlenmiştir.

Şekil 54: Bekçiden Kaçan Kedi (Şahinkanat, 2012, s.11)

Tablo 52: Şekil 54'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Kaçan kedi	Suçlu
Görüntüsel	Çalışan kedi	Arkadaşa yardım

Arkadaşına yardım etmek için çalışmak ve gerektiğinde amacına ulaşmak için kendini tehlikeye atmak anlatılmıştır.

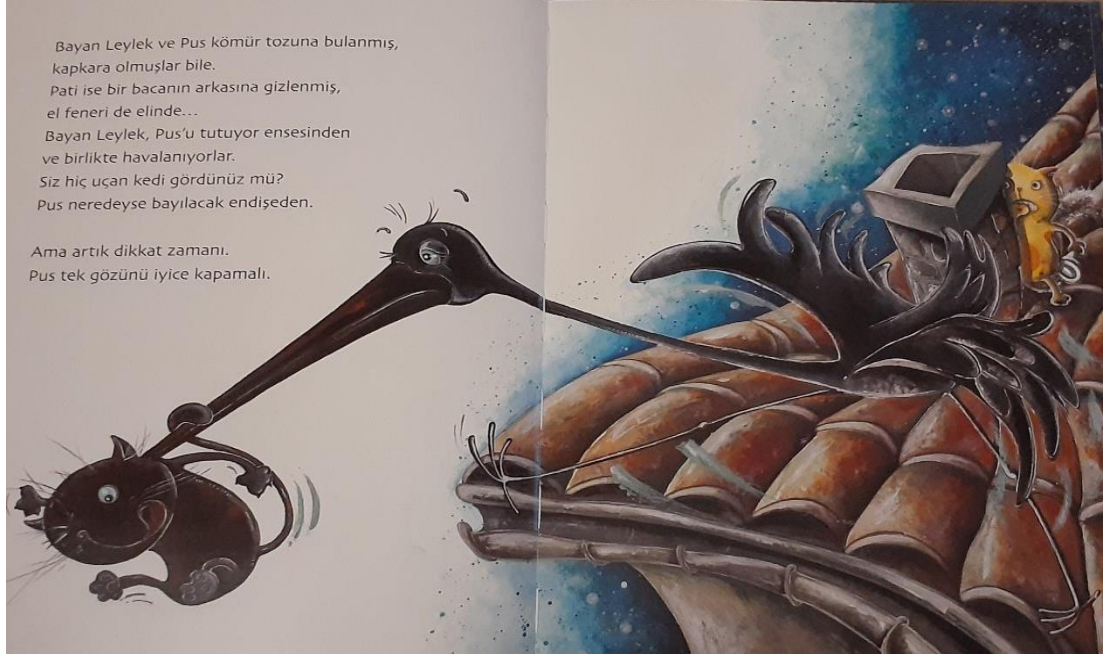

Şekil 55: Leylek ile Konuşan Kedi (Şahinkanat, 2012, s.12)

Tablo 53: Şekil 55'in Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Leylek	Yardım sever ve çıkarıcı
Görüntüsel	Kedi	hediyeye

Leyleğin yardım karşılığında bir hediye istemesi ve kedinin ona hediye vermesi anlatılıyor. Kedi ve leylek arasında bir çıkar ilişkisi vardır.

Şekil 56: Kediye Çatıdan Sarkıtan Leylek (Şahinkanat 2012, ss.15-16)

Tablo 54: Şekil 56'nın Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Leylek	Yardım için siyaha boyanıyor.
Görüntüsel	Siyaha boyanmış tek gözü açık kedi	Yardımseverlik ve korku
Görüntüsel	Bacanın arkasındaki kedi	Merak ve endişe

Kayan yıldız görmek isteyen arkadaşına yardım etmek için planlarını uygulamaya koymaları ve bunu yaparken tehlikenin farkına varıp korku ve endişe içerisinde olmaları resmedilmiştir. Aynı zamanda arkadaşlarına yardım etme de anlatılmıştır.

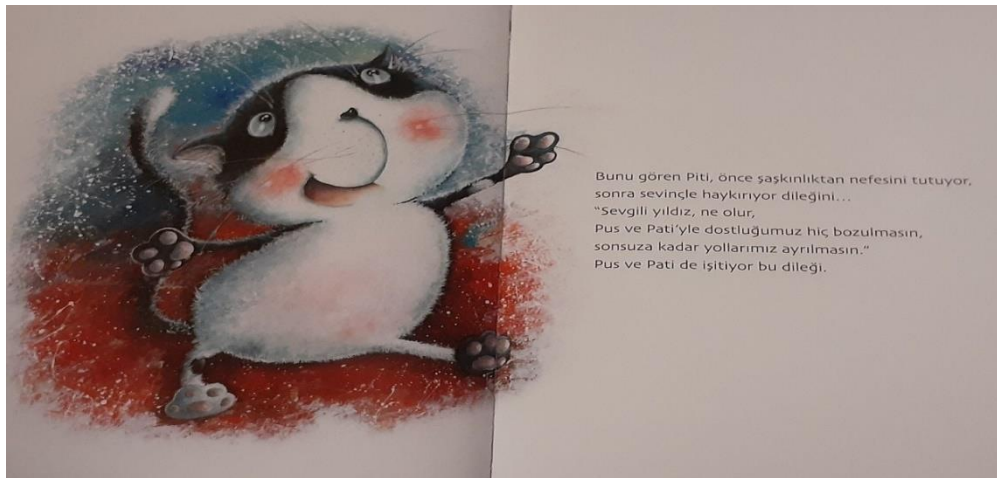

Şekil 57: Arkadaşına Yalandan Kayan Yıldız Yapmaya Çalışan Kediler (Şahinkanat, 2012, ss.17-18)

Tablo 55: Şekil 57'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Gökyüzünde siyaha boyanmış kedi ve leylek	Yardımseverlik
Görüntüsel	Siyah kedi	Mutlu ve heyecanlı
Görüntüsel	Sarı kedi	yardımseverlik
Görüntüsel	Gökyüzündeki ışık	Kayan yıldız

Arkadaşını mutlu etmek için gerekirse onu kandırabileceğini anlatıyor.

Şekil 58: Mutlu Bir Kedi (Şahinkanat, 2012, s.19)

Tablo 56: Şekil 58'in Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Siyah kedi	Mutlu ve heyecanlı

Kayan bir yıldız gördüğünü sandığı için mutlu ve heyecanlı olan kedi.

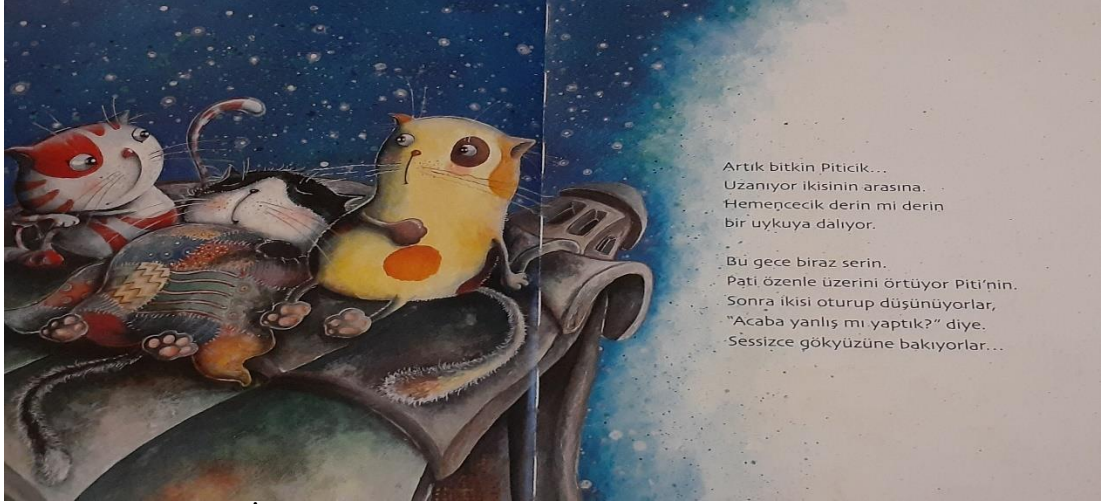

Şekil 59: Arkadaşlarına Sarılan Kedi (Şahinkanat, 2012, s.21)

Tablo 57: Şekil 59'un Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Arkadaşlarına sarılmış siyah kedi	Sevinci paylaşma
Görüntüsel	Arkadaşına üzülen kedi	Pişmanlık

Hayalinin gerçekleştiğini sanıp sevinen ve bu sevinci arkadaşlarına sarılarak paylaşan siyah kedi; ona bu mutluluğu yaratan kedilerin ise arkadaşını kandırdığı için üzülmeleri. Burada kandırılarak yaratılan sahte bir mutluluktan dolayı duyulan üzüntü resmedilmiştir.

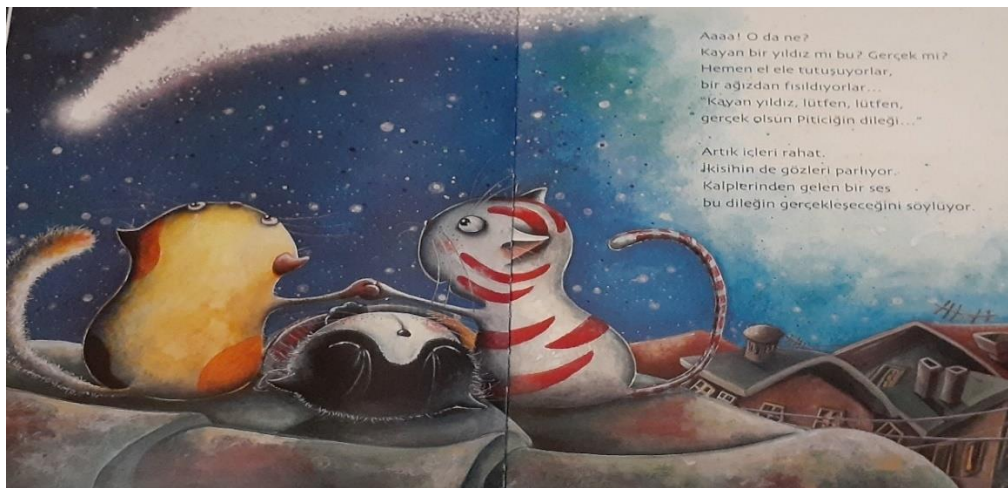

Şekil 60: İki Kedinin Arasına Yatan Kedi (Şahinkanat, 2012, s.23)

Tablo 58: Şekil 60'ın Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Uyuyan kedi	Mutlu kedi
Görüntüsel	Uyanık olan kediler	Endişeli ve huzursuz

Hayalinin gerçekleştiğini sanan siyah kedi huzur içerisinde uyurken onu kandıran diğer kedilerin huzursuz olmaları; Arkadaşları iyi niyetle bile olsa kandırma ve aldatmanın doğru olmadığı mesajını veriyor.

Şekil 61: Elele Tutuşup Kayan Yıldızın Bakın 2 Kedi (Şahinkanat, 2012, ss.25-26)

Tablo 59: Şekil 61'in Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Kayan yıldız	Dilek
Görüntüsel	İki kedinin el ele tutuşması	dayanışma
Görüntüsel	Siyah kedinin huzur.	uyuması

İyi niyetle yapılmış bile olsa arkadaşını kandırdığı için rahatsız olan iki kedinin gerçek kuyruklu yıldızı görünce mutlu olup elele tutuşmaları dayanışmayı anlatıyor. Arkadaşının dileğinin gerçekleşeceğine olan inancının yerine geldiğine mutlu oluyorlar. Arkadaşı için endişelenip onun için en güzelini dilemek mesajını veriyor.

Tablo 60: Üç Kedi Bir Dilek Kitabındaki Göstergebilim Anlamlandırma Süreci

Metefor	Simge	Metonomi
Hain fırtına: boğacakmış, yıkacakmış gibi esen fırtına	Beyaz noktaların çokluğu ve kar taneleri: kar yağışı	Karlı merdivendeki kürek: Karın temizlenmesi
Uuuu...: Uğuldamak, rahatsız edici ses gibi	Kardanadam: habercisi	Elini ağzına götürmek ve gözleri açma: Korku
Çat çat...: kırılır gibi	Karda leğen: kaymak	Ağızda küçük dilin gözükp gözlerin açılması: çok fazla korkmak
Süt kokusu: Bebek gibi	Sivri dişler, kocaman gözlerve salyanın akması: canavar	Korkuyla birbirine sarılma: Destek alma
Auuuuu!/: korku, canavar sesi gibi		
Kalbin küt küt atması: çok korkmak		
Şıp diye bayılmak: bir anda bayılmak		
Baş tacı: çok sevmek		

Şiddet Gösterilen Bölüm:

Sırf arkadaşını mutlu etmek istemeleri için onu kandırmaları. Çocuklara ‘iyilik için bile olsa yalan söylenebilir’ mesajını vermesi. Kandırmanın kötü bir şey olmadığını aşılar. Hikâyenin sonu mutlu biter. Fakat gerçek hayat bu şekilde değildir. Çocukların bu farkı ayırt etmesi çok zordur.

Bu yüzden çocuklara yalan söylemenin ve arkadaşlarının iyilik için bile olsa kandırmalarının kötü bir şey olmadığını söyler.

4.1.6 Üç Kedi Bir Canavar

Şekil 62: Yukarı Bakan Üç Kedi (Şahinkanat, 2019, ss.1-2)

Tablo 61: Şekil 62'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Karın yağması	Kışın habercisi
Görüntüsel	Atkılar	Havanın soğuk olması
Görüntüsel	Kedilerin bakışları	Şaşkın ve meraklı

Üç kedinin şaşkın bakışlarından gökyüzünden düşen beyaz noktacıkların ne olduğunu merak ettiklerinin anlatılması.

Dayanamıyor, yuvarlanıyorlar karda...
Kardan kedi yapıyorlar.

Şekil 63: Kar ile Oynayan Mutlu Kediler (Şahinkanat, 2019, s.3)

Tablo 62: Şekil 63'ün Göstergelimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Karda yuvarlanan kediler	Eğlenceli
Görüntüsel	Kardan kedi yapmaları	Kardanadam
Görüntüsel	Kartopu oynamaları	eğlence

Kar yağdığı zaman karda yuvarlanmanın, kaymanın, kardan adam yapmanın ve kartopu oynamanın eğlenceli olacağını anlatıyor.

Sonraki eğlence, leğenden kızak yapmak,
Bir o yokuştan, bir bu yokuştan kaymak.
Ama bu kızığın ne kornası var ne de freni,
Biliyorlar artık, hızlı gitmenin keyfini.

Şekil 64: Leğenle Karda Kayan Üç Kedi (Şahinkanat, 2019, ss.5-6)

Tablo 63: Şekil 64'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Karda oynayan çocuklar	Eğlence
Görüntüsel	Leğen	Kayak
Görüntüsel	Kalın giysiler	Havanın soğukluğu
Görüntüsel	Yerlerin bembeyaz olması	Karın kalınlığı
Görüntüsel	Evlerin pencerelerindeki karlar	Karın çok yağdığı
Görüntüsel	Hayvanlar ve insanların bir arada olması	Herkesin karı sevmesi
Görüntüsel	Çatıdan sarkan buzlar	Havanın soğukluğu

Kar yağışının beraberinde eğlenceyi de getirmesi anlatılmaktadır. Kar yağdığında hava soğuk olur, kalın giyinilir özellikle çocuklar kar yağdığında gerek kayarak gerekse kartopu oynayarak eğlenirler. Kar ile oynamak eğlencelidir mesajını veriyor.

Eyvah! Zaman hızla akıp geçmiş.
Nasıl da kararmış hava!
Üstelik yaklaşıyor hain bir fırtına.
Kafadarlar şimdi evlerinden çokook uzakta.

Şekil 65: Üşüyen Üç Kedi (Şahinkanat, 2019, s.7)

Tablo 64: Şekil 65'in Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Leğen	Kedilerin evi
Görüntüsel	Kedilerin bakışları	Korku ve endişe
Görüntüsel	Kuşlar	Yuvalarında durmaları

Eğlenceye dalıp zamanın nasıl geçtiğini anlamayan ve hava kararınca da korkan, endişelenen ve sığınacak yer arayan kediler. Eğlenceye dalıp kendimizi tehlikeye atmamalıyız mesajını veriyor.

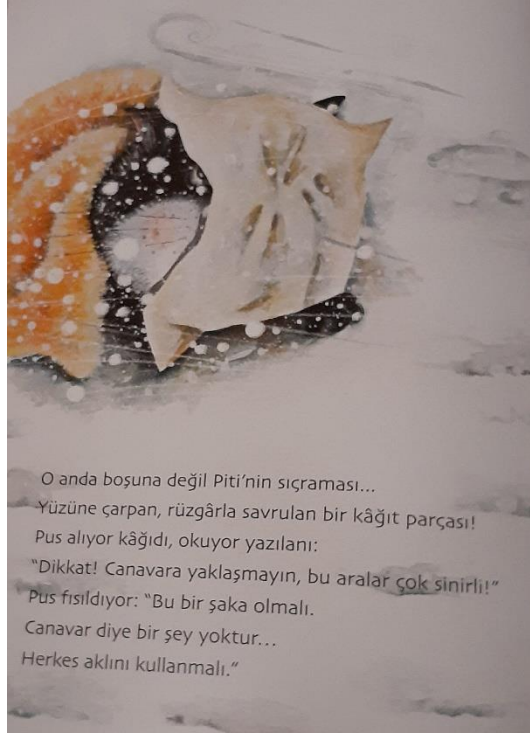

Şekil 66: Üşüyen Üç Kedi (Şahinkanat, 2019, s.9)

Tablo 65: Şekil 66'nın Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Kedilerin bakışları	Korku
Görüntüsel	Üstlerindeki örtü	Havanın soğukluğu
Görüntüsel	Kartanelerinin çok olması	Kar fırtınası
Görüntüsel	Yuvasındaki fare	Havanın kötü olması

Kar fırtınasından dolayı kuytu bir yere gidip, üzerlerini örterek fırtınadan korunmaya çalışmaları anlatılıyor. Kar çok yağdığında dışarı çıkmamız gerektiği mesajını veriyor.

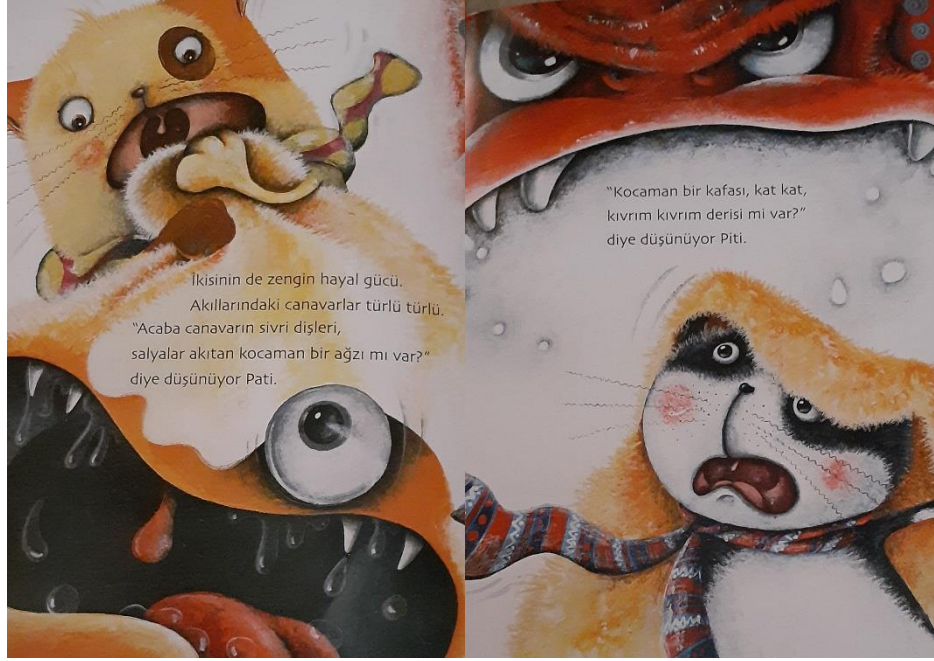

Şekil 67: Suratına Kağıt Çarpan Kedi (Şahinkanat, 2019, ss.11) ve Kağıda Bakan Üç Kedi (Şahinkanat, 2019, s.12)

Tablo 66: Şekil 67'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Surata çarpan kağıt	Gerginlik
Görüntüsel	Canavar yazısı	Korku ve panik yaratma
Görüntüsel	Kedilerin bakışları	Inanmama

Korkutmak için canavar diye bir varlığın olduğuna inandırmak isteniyor.

Şekil 68: Canavarlar ve İki Korkak Kedi (Şahinkanat, 2019, ss.15-16)

Tablo 67: Şekil 68'in Göstergebilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Kedilerin bakışları	Korku
Görüntüsel	Kedilerin ağızlarının açık ve küçük dillerinin gözükmesi	Şaşkınlık ve korku
Görüntüsel	Kedilerin elini ağzına götürmesi	Korkması
Görüntüsel	Salya	Pisliklerin olması
Görüntüsel	Canavarların gözleri	Ürkütücü ve korkunç
Görüntüsel	Canavarın dili	Yutulma yenme korkusu
Görüntüsel	Canavarın ağzının büyüklüğü	Yutulma yenme korkusu
Görüntüsel	Canavarın kafasının büyüklüğü	Ürkütücü korkunç
Görüntüsel	Sivri dişler	Issızılma korkusu

Canavar, korkunç ve ürkütücü bir şekilde resmedilmiştir. Kırmızı ve siyah renk kullanılarak dikkat çekici ve ürkütücü olarak ele alınan canavar, göz ağız diş ve kocaman cüssesi ile oldukça korkunç bir varlık olarak anlatılmaya çalışılmıştır. Canavarı hayalinde bu şekilde canlandıran kediler çok korkmuş ve üzerlerini örterek

bir şekilde korunmaya çalışmışlardır. Canavar var ise bunu korkunç ve ürkütücü olacağını anlatıyor.

Şekil 69: Korkan İki Kedi (Şahinkanat, 2019, s.17)

Tablo 68: Şekil 69'un Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Kedilerin bakışları	Korku
Görüntüsel	Kedilerin birbirine sarılması	dayanışma
Görüntüsel	örtü	Korunma ve havanın soğuk olması

Bir tehlike anında veya korktuğumuz zaman yanımızdaki arkadaşımızdan destek alabiliriz. Birbirlerine sarılmaları birbirlerine hem güvenmeleri hemde birbirine destek olmaları dayanışmayı anlatıyor.

Şekil 70: Köpeğe Sarılan Kedi (Şahinkanat, 2019, s.18)

Tablo 69: Şekil 70'in Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Kedinin gülümsemesi	Mutlu olması
Görüntüsel	Beyaz noktaların çok olması	Karın çok yağdığı
Görüntüsel	Kucağındaki köpek	Hayvan sevgisi

Bu görselde hayvan sevgisi aşılacaktır.

Şekil 71: Yavru Köpeğe Bakan Kediler (Şahinkanat, 2019, ss. 19-20)

Tablo 70: Şekil 71'in Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Kedilerin köpeğe bakışları	Meraklı olmaları
Görüntüsel	Köpeğin kedilerin yanına getirilmesi	Yardım severlik
Görüntüsel	Yavru köpek	Yalnız, yardıma muhtaç

Soğukta minicik bir köpeğin kar yağışı altında, tek başına olması hayvanların ilgisini çeker. Çok küçük olduğu için onu yanlarına alıp ısıtmak isterler. Zor koşullar altında olunsada yardıma muhtaç olan birisine el uzatılıp yardım edilmeli vurgulanmaktadır.

Şekil 72: Köpeği Aralarına Alan Mutlu Kediler (Şahinkanat, 2019, ss. 21-22)

Tablo 71: Şekil 72'nin Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	3 kedinin bakışları	mutluluk
Görüntüsel	Kedilerin köpeği sevmesi	Hayvan sevgisi
Görüntüsel	Köpeğin bakışları	Minnet duygusu
Görüntüsel	Köpeği aralarına almaları	Yardımseverlik, sevgi

Üç kedinin bir araya gelerek ısınan yavru köpeği sevmeleri ve yavru köpeğin onlara minnet dolu bakışları, yapılan iyiliğin mutluluğa neden olduğunu gösteriyor.

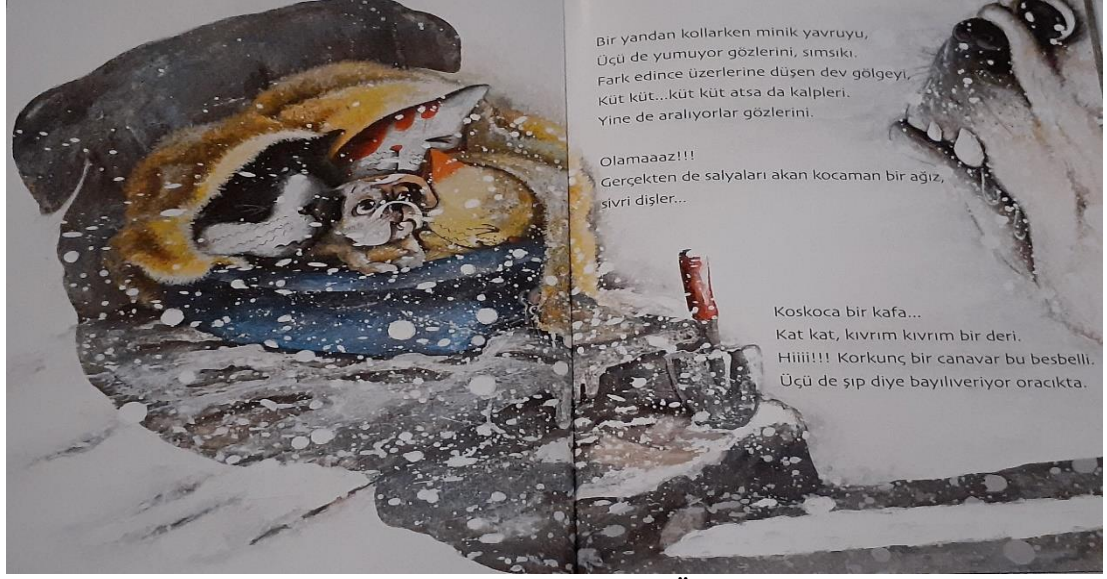

Şekil 73: Korkutucu Yazılar ve Korkan Üç Kedi İle Yavru Köpek (Şahinkanat, 2019, ss. 23-24)

Tablo 72: Şekil 73'ün Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Kedilerin bakışları	Korku
Görüntüsel	Üzerlerini örtmeleri	Korunma
Görüntüsel	Köpeğin gülümsemesi	beklenti
Görüntüsel	Büyük yazılar	Canavarın varlığı

Duyulan ve ne olduğu bilinmeyen seslerin canavardan kaynaklandığını sanarak korku ile birbirlerine sarılıp destek olmaları; yavru köpeğin ise sesi tanıdığı için korkmayıp gülümsemesi anlatılıyor. Bilmediğimiz şeylerin bizi korkutacağı mesajını veriyor.

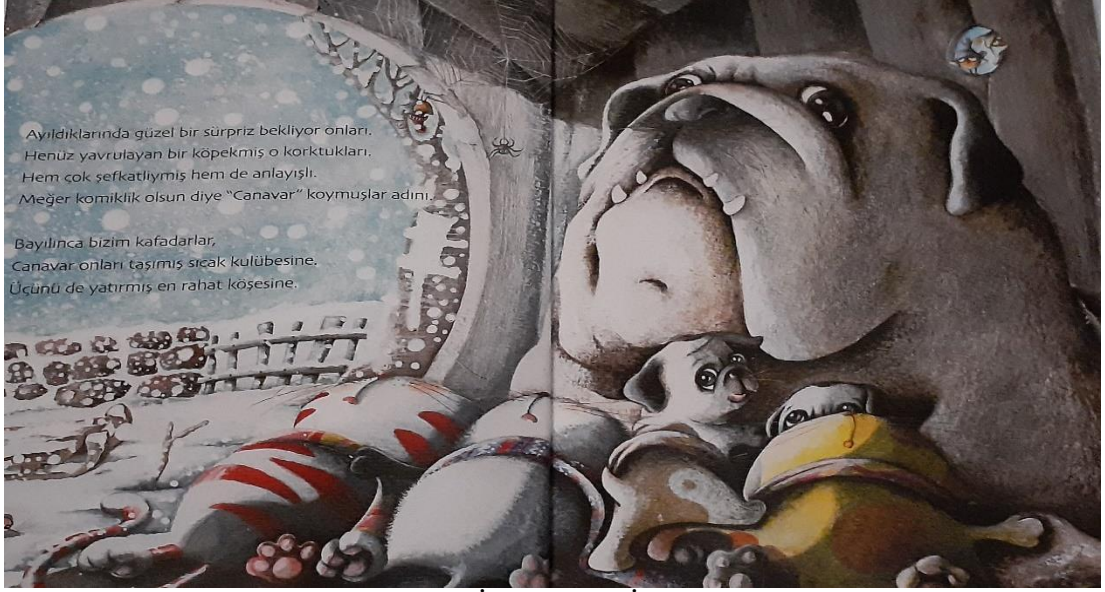

Şekil 74: Uyuyan Kediler ve Yavru Köpeğe Bakan Üzgün Köpek (Şahinkanat, 2019, ss. 25-26)

Tablo 73: Şekil 74'ün Göstergelimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Sığınılan yerin etrafındaki karanlık	Zor durumda olma
Görüntüsel	Gözlerinin kapanması	korku
Görüntüsel	Yavru köpeğin gözleri açık ve gülümsemesi	Mutlu olması
Görüntüsel	Kürek	Kar yağışının çok olması
Görüntüsel	Büyük bir köpek	Canavar
Görüntüsel	Sivri dişler ve büyük ağız	korku
Görüntüsel	Köpeğin gözleri	Kızgınlık

Korkunç ve aynı hayal ettikleri gibi korkunç bir görüntüye rastlamaları üzerine korkudan bayılmaları. Korkulan şeyin var olduğunu sanıp hiçbirşey yapamamalarını çaresizlik durumunu anlatıyor.

Şekil 75: Köpeğin Yanında Uyuyan İki Kedi ve İki Yavru Köpek (Şahinkanat, 2019, ss. 27-28)

Tablo 74: Şekil 75'in Göstergibilimsel Çözümlemesi

Gösterge Türü	Gösterge	Gösterilen
Görüntüsel	Köpeklerin gülümsemesi	Mutlu olmaları
Görüntüsel	Kedilerin köpeğin yanında uyumaları	Yardımseverlik ve koruma
Görüntüsel	Giydikleri kıyafetler	Havanın soğuk olması

Yavrusuna yardım eden kedilerin üşümemesi için onu yuvasına taşır. Korunmaya muhtaç birine yardım etmemiz gerektiğini aşıyor. Kedi-köpek, düşman mitine vurgu yaparak, yardım etmenin düşmanlığı yok ettiği mesajı veriyor.

Tablo 75: Üç Kedi Bir Canavar Kitabındaki Göstergibilim Anlamlandırma Süreci

Metafor	Simge	Metonomi	Mit
Pırıl pırıl: ı ışık gibi parlayan	Çatıdaki balık kılıçıkları: Kedilerin yemek yemesi	Birbirine sarılmak: Sevgi dostluk	Kayan yıldız görülmesiyle dilek tutulduğunda dileğin gerçekleşmesi
Derin düşünce: çok fazla düşünmek Boyun tutulması: boyun ağrısı Kafa kafaya vermek: Birşey hakkında oturup düşünmek Yufka yürekli: İyi niyetli, anlayışlı Nefesin tutulması: nefes almamak Gözlerin dolması: ağlamaklı gibi olmak Gözlerin parlaması: sevinmek	Yıldızlar: gece Anten: Televizyon	El ele tutuşmak: birliktelik	

Şiddet İçeren:

Çocukların canavarın var olduğuna inanmalarını onları stres altına sokar. Kedilerin sürekli korkması, ne kadar olmadığına insanlar da var olabileceği düşüncesini yaratır. Buldukları yere yüksek bir ses gelmesinin canavarın var olduğunun kanıtıdır. En ufak bir ses onları korkutur. Yanlarına yaklaşan köpeğin gelmesi ile korkular başlamıştır.

Hikâyenin sonuna doğru köpek onları yuvasına taşır.

Aslında, bakıldığı zaman mutlu son ile bitse de, köpeğe canavar adını takarlar.

4.2 Bulgular

Tablo 76: İncelenen Kitaplardaki Şiddetin Nedeni, Türü, Davranış Şekilleri ve Şiddet ile İlgili Kullanılan Sözcükler

Kitap Adı	Şiddet Nedeni	Şiddet İçeren Davranışlar	Şiddet İçerikli Sözcükler	Şiddet Türü
3 Kedi 1 Dilek	• Çaresizlik • Umutsuzluk • Yalan İki kedinin arkadaşının iyiliği için yalan söyleyerek onu kandırmaya çalışmaları	• Yalan söyleme • Hırsızlık • Rüşvet	• Yazık • Zavallı	• Psikolojik • Şiddet
3 Kedi 1 Canavar	• Korku • Çaresizlik Üç kedinin canavarın varlığına inanmaları ve bundan korkmaları	• Korkudan bayılma • Gölgenin giderek yaklaşması • Hayalde korkutucu canlandırmalar yapmaları	• Canavar • Eyvah • Uğultulu sesler • Sivri dişler	• Psikolojik • Sindiren • Şiddet
Zürafanın Upuzuun Derdi	• Çaresizlik • Umutsuzluk Zürafanın boyun ağrısına çare bulamamaları	• Doktorun iğneyi göstermesi üzerine iğnenin büyüklüğünü gören hayvanların, zürafada dahil olmak üzere korkup kaçması	• İmdat • Eyvah • Vah vah • Yazık • Kaçın	• Psikolojik • Şiddet
Eyvah Kalbim Kırıldı	• Umutsuzluk • Yalnızlık • Arkadaşlarının oyun oynarken Kalben'i yanına almamaları	• Sürekli mutsuz • Üzgün ve Ağlaması • Çaresizlik • Umutsuzluk	• Yazık	• Psikolojik • Şiddet
Geveze Leylek Çalçene	• Yalnızlık • Dışlanma Çevresini çok konuşması nedeniyle rahatsız etmesi	• Rahatsız edici konuşması • Dışlanma	• Saçma • Geveze	• Psikolojik • Çıkarıcı • Şiddet

Ormanın Yeni Komşuları	• Zarar verme • Korku • Çaresizlik • Pişmanlık Ormana eğlence amaçlı zarar vermeleri	• Şimşeklerin çakması • Bulutların kızgınlıktan kararması • Gök gürlemesi • Çiçeklerin solması • Cücelerin yürüdükleri yerlerde ıssırgan out ve dikenlerin yeşermesi • Çiçekleri, meyveleri izinsiz koparmaları ve ezmeleri • Ağaçları kesmeleri	• Eyvah	• Psikolojik • Fiziksel • Kozmik • Çıkarıcı • Şiddet

Yukarıda gösterilen tabloda:

Şiddet içerikli görsellerin bulunduğu 6 kitapta geçen metinlerde ve resimlerdeki tüm şiddet içerikli davranışlar, sözcükler, bu kitaplardaki şiddet türüleri ve nedenleri belirtilmiştir.

Resimli Çocuk Hikâye Kitaplarında:

Şiddet Nedenleri; çaresizlik, umutsuzluk, yalan, korku, yalnızlık, dışlanma, zarar verme, pişmanlıktan oluşmaktadır.

Şiddet İçeren Davranışlar; yalan söyleme, hırsızlık, rüşvet, bayılma, korku, hayalde korkutucu canlandırmalar yapmaları, dışlanma, ağlamak, çaresiz ve umutsuz bir davranış gösterme, şimşeklerin çakması, bulutların kızgınlıktan kararması, gök gürlemesi, çiçeklerin solması, ıssırgan otu dikenlerin yeşermesi, çiçekleri ve meyveleri izinsiz koparmaları ve ezmeleri, ağaçları kesmeleri.

Şiddet İçerikli Sözcükler; yazık, zavallı, eyvah, canavar, uğultulu sesler, sivri dişler, imdat, geveze, saçma

Şiddet Türü; psikolojik, sindiren, çıkarıcı, fiziksel, kozmik

Araştırmada incelenen kitaplarda:

- Şiddet türü olarak “psikolojik şiddet” ;
- Şiddet nedeni çaresizlik ve umutsuzluk;
- Şiddet içeren davranışlar ise korkutma ve rahatsız edici davranışlar

hepsinde ortak olarak tekrarlayan şiddet türleri olarak bulunmuştur.

4.2.1 Resimli Çocuk Hikâye Kitaplarında İşlenen Şiddet Olaylarında Cinsiyet Ayrımcılığı İçeren Görseller ve İçerdiği Mesajlar

İncelenen 6 adet resimli çocuk hikâye kitaplarından bir tanesinde (Geveze Leylek” Çalçene) adlı kitapta cinsiyet ayrımcılığı içeren 4 görsel bulunmuştur.

Şekil 76: Birden Fazla Leyleğin Uçması (Şahinkanat, 2019, s. 1)

Burada cinsiyet ayrımcılığını belirten bir dişi leylek görüyoruz. Dişi olduğunu belirtmek için baş örtüsü, topuklu ayakkabı ve elinde çantası ile resmedilmiş. Buradaki mesaj kadına belli bir şekil çizerek kadın erkek ayrımında insanları belli bir fiziki şekle sokuyor.

Sayfa 67, şekil 8 de yer alan görsel: Anne, baba ve çocuklardan oluşan bir aile ve çalçene diye adlandırılan leyleği görüyoruz. Burada da yine dişi olan martı, baş örtü ve ev işi yapılırken takılan önlük ile resmedilmiştir. Dişi martı çocuklar ile ilgilenmekte, baba martı dışarıdan gelen yabancıya karşı ailesini korumaktadır. Buradaki mesaj anne ev işi yapıp çocuklar ile ilgilenirken baba aileyi dışarıdan gelen tehlikeye karşı korumalıdır şeklinde cinsiyetçi bir ayrımcılık yapılmaktadır.

Sayfa 68-69, şekil 10-11 de yer alan görsel: Gündüz saksığanlar ile konuşan leyleği görüyoruz, saksığanlar uyumaya gittiklerinde bile evlerinin içini gözetleyerek konuşmaya devam ediyor.

Burada özel yaşama müdahale söz konusudur. Çocuklara başkalarının evlerini, yaşamlarını gözetlemenin normal bir durum olduğu mesajını veriyor.

Sayfa 71, şekil 14 de yer alan görsel: Kadın ve erkekler belli kalıplara sokulmuştur. Örneğin: dişi tavuğun çocuklarla ilgilenmesi gibi.

Renklerin kullanımı da çok önemli, burada pembe renk kadınlar için kullanılırken erkekler için mavi renk kullanılmıştır. Erkeklerin değil sadece kadınların pembe renk giysi giyebileceği yine cinsiyetçi bir mesajı veriyor.

Leylekten (Çalçene) metinlerde bey olarak bahsedilirken, görsele bakıldığında cinsiyetinin belli olmadığı görülüyor. Bunu mavi şapka takmasından anlayabiliriz. Çünkü hikâyede yer alan tüm dişi hayvanlarda pembe renk, erkeklerde ise mavi renk kullanılmıştır.

Hikâye kitapları genel olarak değerlendirildiğinde (tablo 2), korkuya ilişkin öğelerin şiddete ilişkin öğelerden göre daha fazla yer aldığı ortaya çıkmıştır.

Alay etmek, küçümsemek, tehdit etmek, büyüğün küçük olanı ezmek istemesi, kahramanın kendisini çok bilgili görüp herkesten üstün olduğunu düşünmesi şeklindeki olaylar buna maruz kalan bireylerin benliği üzerinde olumsuz etki

yaratmıştır. Hikâyedeki kahramanların kendilerine güveninin oldukça fazla olması ve kendilerini herkesten (tüm kahramanlardan), her konuda daha başarılı ve üst görmeleri kişilik olgusu üzerinde olumsuz etkiler yarattığını gösteren örnekler kullanılmıştır: “Sen ne anlarsın”, “çok korkaksın, cesaretli ol”, “ne çok konuştun, susmayı öğrenmelisin”.

Hikâye kitaplarında rastlanılan ve iletişimi olumsuz etkileyen bir diğer unsur ‘lakap’ kullanmaktır: “geveze leylek”, “küçük budala”.

Hikâyede yer alan kahramanlar hem kendilerini hem de çevrelerindeki diğer canlıları eleştirmekte ve suçlamaktadırlar: “hiçbir zaman mutlu olamayacağım”, “hay aptal hay, sen iğneden nasıl korkarsın”, “bu kadar korkak olduğuma inanamıyorum”

Ayrıca değerlendirmeye alınan bu hikâye kitaplarında tehdit ve göz dağı verme engelleri de yer almaktadır: “beni dinlemezsen, seni bir lokmada yutarım”

4.2.2 Araştırma Sorularının Cevapları

4.2.2.1 Resimli Çocuk Hikâye Kitaplarında, Korku ve Şiddet Göstergeleri

4.2.2.1.1 Geveze Leylek Çalçene

21 sayfalık hikâye kitabında tek bir görselde şiddet vardır. Zorunluluk, kaba davranış işlenmiştir. Şiddet içeren görselde tehdit ön plandadır.

Bu Hikâyedeki Şiddet Türü: Psikolojik ve çıkarıcı şiddettir.

Bu görselde sindiren- eğiten ve püskürten şiddet çeşitleri de vardır.

Bu Hikâyedeki Şiddet Nedeni: Rahatsız edici davranışlar (Çalçene'nin çok konuşması gibi.)

Sayfa 72, şekil 16 da yer alan görsel: Şiddet içeren hikâyenin genelinde geçen, leyleği çok konuşmasından dolayı kendisini kimsenin dinlemediğine kızgın olan leylek bir tarla faresini gözüne kestirir ve onu kendisini dinlemesi için tehdit eder.

4.2.2.1.2 Zürafanın Upuuzun Derdi

21 sayfalık hikâye kitabında, 2 adet şiddet içeren görsel vardır. Doktora gitmeden de iyileşebilme imkânı olduğu anlatılmıştır.

Bu Hikâyedeki Şiddet Türü: Psikolojik Şiddettir.

Bu Hikâyedeki Şiddet Nedeni: Çaresizlik ve umutsuzluktur.

Sayfa 82, şekil 26 da yer alan görsel: İğnenin oldukça büyük olması (hikâyedeki tabiriyle “kocaman” olması) çocuklara korkutucu olarak gösterilmektedir. Bu korku nedeniyle hayvanlar iğneden kaçmaktadırlar.

Sayfa 82, şekil 27 de yer alan görsel: Zürafanın acıdan ağlaması ve arkadaşlarının bu durumuna çok üzülmesi. Acı çeken arkadaşlarına çok üzülmeleri, hüznün, anlatılmıştır. Arkadaşlarının kullandıkları kelimeler ise bu durumu açıklar. “ay yazık”, “vah vah” gibi.

Zürafanın üzerinde sürekli bir ağrı olması ve bu ağrıya çözüm bulma şekillerini anlatan bir hikâye kitabıdır.

4.2.2.1.3 Eyvah Kalbim Kırıldı

27 sayfalık hikâye kitabında, 8 adet şiddet içeren görsel vardır. Hiçbir arkadaşın olmaz ise mutsuz olunacağı anlatılmıştır.

Bu Hikâyedeki Şiddet Türü: Psikolojik Şiddettir.

Bu Hikâyedeki Şiddet Nedeni: Çaresizlik ve umutsuzluk

Bu hikâye genel olarak psikolojik şiddet üzerinedir.

Kalben'in arkadaşları, onu aralarına almadıkları için Kalben bunalıma girer ve hiç arkadaşının olmayacağını artık ne yaparsa yapsın mutsuz olacağını düşünür ve hikâye boyunca depresyon halindedir. Bu da çocuğu olumsuz etkiler ve psikolojik baskı oluşturur.

Resimlerde de görüldüğü üzere Kalben hikâye boyunca hep üzgündür.

Çocukların psikolojilerini bozacak karamsarlık ve mutsuzluk içeren duygular anlatılıyor.

Sayfa 86, şekil 31'de yer alan görsel: Metinde arkadaşları tarafından dışlanan Kalben, oynadıkları topun dondurmasına geldiğini anlatırken görselde anlatılan sadece külahı kırık bir dondurmanın yerde olduğudur. Dondurma genelde çocuklar tarafından sevildiği için yere düşmesi çocuk için çok üzücü bir durum oluyor.

Sayfa 86, şekil 32'de yer alan görsel: Kendini yalnız hissettiği için balıkla konuşma ihtiyacı hissediyor. Ama balık öylece ona bakıyor. Yalnız olduğundan dolayı çareyi bir balıkla konuşmakta arıyor.

Sayfa 87, şekil 33'de yer alan görsel: Üzgün ve suratı asık bir şekilde, tek başına hiçbir şey yapmadan yatakta uzanan kız.

Sayfa 87, şekil 34’de yer alan görsel: Merdivende mutsuz bir şekilde oturup kucağında kedi severken görülüyor. Kedilerin surat ifadelerinde de şaşkın ve üzgün olduğu görülüyor. Sürekli bir üzüntü ve mutsuzluk hâkim.

Sayfa 88, şekil 35’de yer alan görsel: Şekil 32 ve şekil 33’teki görsellerde, kızın mutlu olma çabası anlatılıyor. Hayatında bir hareket olması için içecek içiyor ya da çimenlerde uzanıyor fakat ne yaparsa yapsın daha sonraki şekil 34’de de görüldüğü üzere mutlu olamıyor. Kalbi hep kırık ve her zaman üzgün.

Sayfa 89, şekil 36’da yer alan görsel: Bu görsel, üzgün olduğunu en belirgin gösteren resimdir. Yağmurun altında kalmış, gökkuşağının güzelliğini göremeyip gözleri aşağıda ve dudakları bükük bir vaziyette duruyor. Onun için her şey bitmiş ve bir daha asla mutlu olamayacak gibi düşüncelere kapılıyor.

Sayfa 89, şekil 37’de yer alan görsel: Burada da tamamen üzgün bir kız görüyoruz. Aslında kızın yüzü tam olarak görülme de yüzünde mutlu olduğunu gösterecek bir gülümseme bulunmadığı, metonimi ile anlatılmaktadır.

4.2.2.1.4 Ormanın Yeni Komşuları

14 sayfalık hikâye kitabında, 3 adet şiddet içeren görsel vardır. Doğaya karşı duyarlı olunması gerektiği anlatılmıştır.

Bu Hikâyedeki Şiddet Türü: Psikolojik ve fiziksel şiddettir.

Bu Hikâyedeki Şiddet Nedeni: Kaba davranış, anlayışsızlık, korku ve çaresizlik.

Çocuklar, doğaya zarar veriyorlar. Bunun üzerine hikâyede doğada onları korkutuyor. Bir korku var. Psikolojik ve fiziksel şiddet bulunuyor.

Sayfa 95, şekil 43 ve sayfa 96, şekil 44’de yer alan görseller: Resimlerde çocuklar (hikâyedeki cüceler) ağaçları yerlerinden sökerek, çiçekleri kopartarak ve dalları kırarak ormana, fiziksel şiddet uygulayarak zarar veriyorlar.

Sayfa 97, şekil 45’de yer alan görsel: Orman perisinin sözlerini dinlemeyen cüceler ormana zarar verdikleri için orman, çiçekler yerine dikenler ve kurumuş çalılar çıkarmaya başlıyor; güneşin yerini yağmur ve gök gürlemeleri alıyor. Cüceleri korkutuyor.

4.2.2.1.5 Üç Kedi Bir Dilek

27 sayfalık hikâye kitabında, 8 adet şiddet içeren görsel vardır. Arkadaşını mutlu etmek için gerektiğinde yalan söylenebileceği anlatılmıştır.

Bu Hikâyedeki Şiddet Türü: Psikolojik ve çıkarıcı şiddettir.

Bu Hikâyedeki Şiddet Nedeni: Kandırmaca, çaresizlik.

Çocuklara, yalan söylemek ve kandırmanın yaşadıkları bazı sorunlarına çözüm olduğunu anlatır.

Sayfa 104, şekil 55’de yer alan görsel: Bu görselde kedinin kömür tozlarını topladığını görüyoruz. Kedinin elinde fener ile bekçiden kaçtığı görülüyor. Burada kedi, feneri izinsiz alıyor. Bunu bekçinin onu kovalamasından ve kedinin telaşlı halinden anlayabiliriz. Burada kedi hırsızlık yapıyor. Ne kadar metinde ödünç almak olarak geçse de görselde görünen izinsiz aldığıdır.

Sayfa 105, şekil 56’da yer alan görsel: Kedi leyleğe hediye veriyor. Buradaki anlam metinde de belirtildiği üzere her şey karşılıklı ifadesi beliriyor. Görselde gördüğümüz ise kedinin leyleğe hediye verdiğiidir.

Sayfa 106, şekil 57’de yer alan görsel: Metinde planı devreye soktuklarından bahsetse de resme baktığımızda kediyi çatıdan sarkıtan leylek, görülüyor. Kedinin yüz ifadesi çok korkmuş görünüyor. Bacanın arkasına saklanan kedi de onlara endişeli bir

yüz ifadesi ile bakmaktadır. Resmin bütününe bakıldığında bir tehlike var. Aslında, leyleğin kediyi ağzına alıp kaçırdığı anlamı çıkıyor. Fakat metinle beraber olunca daha farklı bir anlamı oluyor. Çocukların metinden değil de resimlerden anlamlandırması da resmin bütününde görülen şiddete göre yorumluyor olmaları tehlikeyi güçlendirmektedir. Örneğin: leyleğin kediyi ağzına alıp kaçırması gibi.

Sayfa 107, şekil 58’de yer alan görsel: Burada arkadaşını kandırmaya çalışıyorlar. Metine göre artık kuyruklu yıldız beklemekten vazgeçmesi için kendi arkadaşları bir kuyruklu yıldız yaparak onu kandırıyorlar.

4.2.2.1.6 Üç Kedi Bir Canavar

30 sayfalık hikâye kitabında, 4 adet şiddet içeren görsel vardır. Korku anında duyulabilecek garip bir ses veya görüntünün kötü bir şey olabileceği hissiyatını vermektedir.

Bu Hikâyedeki Şiddet Türü: Psikolojik şiddettir.

Bu Hikâyedeki Şiddet Nedeni: Korku, çaresizlik ve umutsuzluk

Sayfa 116, şekil 69’da yer alan görsel: Sağ üst köşe ve sol alt köşede canavarlar vardır. Canavar sesleri oldukça ürkütücü, kediler de çok korkmuş oldukları resme yansıtılmıştır.

Sayfa 120, şekil 74’de yer alan görsel: Büyük harfle yazılmış olan yazılar canavarın varlığını temsil ederken kedilerin korkmuş surat ifadelerinde korku, endişe görülüyor.

En ufak ses gelse bile canavarın var olduğuna anlam veriyorlar.

Sayfa 121, şekil 75’de yer alan görsel: Bu görsele bakıldığında kedilere ve küçük köpeğe bakan büyük bir köpek olduğunu görüyoruz. Kediler resimde her ne kadar uyur gibi gözükseler de metinde köpeği canavar sanmış ve korkudan bayılmışlardır.

4.2.3 Resimli Çocuk Hikâye Kitaplarında, Korku ve Şiddet İçeren Göstergelerle Verilen Mesajlar

4.2.3.1 Geveze Leylek Çalçene

Şiddet İçeren:

Leyleğin zorla kendini dinlettirme çabası sonunda yalnız başına kalmasına neden oluyor. İnsanlar size kabul etmiyor ise kendindenizden daha güçsüz birini bulup tehditkâr davranarak kendini kabul ettirebileceğini mesajını veriyor.

4.2.3.2 Zürafanın Upuuzun Derdi

Şiddet İçeren:

Çocukları iğneden korkutuyor. Burada iğnenin iyi bir şey olmadığı ve kaçınılması gereken bir şey olduğunu söylüyor. İğne olmadan da ağrısının geçtiğini çocuklara gösteriyor ve çocukların iğneden korkmasına neden oluyor.

Yazar sürpriz bir son hazırlamıştır. Bir sonraki resimde, kitap bir okur tarafından dik konuma getiriliyor ve boynu dik olduğu için bu şekilde ağrısı geçiyor. Okuyan kişi resme düz baktığında ise zürafanın boyun ağrısının boynunu eğmesinden kaynaklandığını anlar. Burada çocuklara doktora gidilirse iğne olacağını ve canlarının acıyacağını empoze ediyor. Doktora gidilmemesi gerektiğini tıp dışı çareler ile de iyileşebileceği mesajını veriyor.

4.2.3.3 Eyvah Kalbim Kırıldı

Şiddet İçeren:

Çocukların psikolojilerini bozacak karamsarlık ve mutsuzluk içeren duyguları anlatılıyor. Hikâye boyunca karakter metinlerde ve resimlerde her zaman üzgün. Kitabın sonunda ise mutlu oluyor ancak, bu mutluluk bir martının ona hediye getirmesinden kaynaklanıyor. Bu hediyeyi alınca mutlu oluyor; gülümsüyor ve mutlu olabilmek, gülümsemek için bir başkasını sevindirmek gerektiği mesajını veriyor. Tek

başınıza mutlu olunamayacağını mutlaka bir şeyler paylaşabileceğimiz kişilerinde olması gerektiğini söylüyor.

4.2.3.4 Ormanın Yeni Komşuları

Şiddet İçeren:

Çocukların, doğaya zarar vermeleri anlatılıyor. Hikâyedeki cücelerin doğaya zarar vermeleri üzerine, doğada onları korkutuyor. Bir korku var. Psikolojik ve fiziksel şiddet bulunuyor. Burada verdiği mesaj doğaya iyi davranırsanız doğada size iyi davranır, doğaya kötü davranırsanız doğada size kötü şeyler getirir. Örneğin: Şekil 41’de çocuklar ağaçları yerlerinden söküyorlar ve ormana zarar veriyorlar. Şekil 43’e bakıldığında burada da doğa, çiçekler yerine dikenler ve kurumuş otlar çıkartıyor. Bunun gibi örnekler verilebilir.

4.2.3.5 Üç Kedi Bir Dilek

Şiddet İçeren:

Çocuklara, yalan söylemek ve kandırmanın yaşadıkları bazı sorunlarına çözüm olduğu ve arkadaşlarımızın iyiliği için onları kandırabileceğimiz ve yalan söyleyebileceğimizin doğru olduğu mesajını veriyor. Çocuklara gerekirse başkasına ait olan eşyaların izinsiz alınabileceğini aşıyor.

Kedilerden birinin dileği gerçekleşsin diye günlerce kayan bir yıldız geçmesini beklemesi üzerine gidiyor hikâyeye. Burada arkadaşının haline üzülen iki kedi kayan yıldızı beklemekten vazgeçsin diye onu kandırarak bir kayan yıldız yapıyorlar. Bunu, yalan söyleyip hırsızlık yaparak gerçekleştiriyorlar. Hikâyede bir de yardım etmek karşılıklı olmalıdır mesajını içerin bir kısımda var. Görselde ne kadar göstermese de metinde yazdığına göre eğer yardım istiyorsa karşılığında bir şey verilmesi gerektiğini söyleniyor. Kısaca “senden bir şey almalıyım ki ben de sana yardım edeyim” gibi bir

mesaj veriyor. Çocuğa, arkadaşını veya herhangi birini onun iyiliği için kandırmanın doğru ve güzel bir şey olduğu mesajı veriyor.

4.2.3.6 Üç Kedi Bir Canavar

Şiddet İçeren:

Çocuklar üzerinde ne kadar korku yaratsa da hikâyenin sonunda, aslında gerçekte canavar diye bir şeyin olmadığı mesajını içeriyor.

Kediler bir kâğıt parçasındaki yazıdan etkilenerek canavarın var olduğuna inanıyorlar. Hayallerinde canavarı canlandırıyor ve duydukları her sesi canavarın sesi olduğunu sanarak korkuyorlar. Hikâyede sürekli bir gerilim ve korku mevcut. Çocuğa, korku anında duyacağı her sesin aslında canavarın sesi olduğu mesajını veriyor.

4.2.4 Resimli Çocuk Hikâye Kitaplarında Şiddet Olayları Çatışma/Sorun Çözme Yöntemi Olarak Ele Alınması

4.2.4.1 Geveze leylek Çalçene

Sayfa 15'te leylek hiç kimse kendi hikâyesini sonuna kadar dinlemediği için sinirlenir ve bu duruma kızar bu kızgınlık ile bir tarla faresini gözüne kestirir.

Tarla faresini ensesinden yakalayarak onu kendisini dinlemesi konusunda tehdit eder ve korkutur. Korkan fare çaresizce onu dinler, burada tehdit içeren bir şiddet vardır. Bu şiddetten kurtulmak isteyen fare çaresizdir ve çözümü leyleğin hikâyesini dinlemekte bulur. Bu arada leyleğin arkadaşlarının toplu halde gittiğini görünce leylekten tamamen kurtulmak için ona, arkadaşları ile gidebileceği önerisinde bulunur. Leyleğin bir anlık şaşkınlığından faydalanan fare, oradan kaçarak leylekten ve onun tehdidinden kurtulur.

Tehditten kurtulmanın çözümü önce sessiz kalmak daha sonra tehdidi uygulayan kişinin bir anlık gafletinden yararlanarak uzaklaşmış olur.

Tehdit karşısında şiddete başvurmamış, uygun bir zamanı kollayıp oradan uzaklaşmıştır.

4.2.4.2 Zürafanın Upuzuun Derdi

Kitapta sayfa 12,13 ve 14'te zürafayı iyileştirmek amacıyla kullanılan iğnenin oldukça büyük resmedilmesi tüm hayvanları korkutmuştur. İğnenin acı vereceği can yakacağı mesajı verilerek korkmaya neden olmuştur. Korku içeren şiddet vardır. Tüm hayvanlar oradan kaçarak korku içeren şiddetten kurtulma yöntemini seçmişlerdir.

Korktuğunuz an oradan uzaklaşın mesajı verilmektedir.

İğne daha küçük çizilseydi hasta olan hayvan kaçmaz tedavi görür ve sağlığına kavuşurdu. Burada çocuklara doktordan ve iğneden korkmaları gerektiği mesajı verilmiştir.

Şekil 27 (bkz. ss.15-16'da) diğer hayvanlar arkadaşının acısı karşısında hiçbirşey yapamayıp “ay yazık”, “vah vah” şeklinde kelimeler kullanmaktadırlar. Bu kullanılan kelimeler durumun hüznü ve acınası olduğunu açıklamaktadır. Psikolojik şiddettir ve bir çözüm yaratmamaktadır. Hikâyenin sonunda sürpriz bir şekilde kitabın yan çevrilip zürafanın boynunun diklenmesiyle ağrı geçmiştir.

Herhangi bir yeriniz ağrıdığına doktora gitmeden de iyileşebileceği yönünde yanlış bir çözüm gösterilmiştir.

4.2.4.3 Eyvah Kalbim Kırıldı

Arkadaşları tarafından dışlandığı için sürekli yalnız kalan ve üzgün olan kız çocuğu bu yalnızlıktan dolayı üzülmemektedir. Çareler arar ve çareyi gülümsemekte bulur bu gülümsemesi bir martının kendisine bir hediye vermesiyle gerçekleşir hediye alınca mutlu olmuştur. Mutlu olmanın sırrının bir başkasını gülümsetmek olduğunu düşünerek kendisi de başkalarına hediye vermiş ve hem kendisi hem de başkaları mutlu olmuştur.

Arkadaşları tarafından dışlanarak psikolojik şiddete uğrayan bir kişinin hediye vererek hem kendisinin hem de başkalarının gülümsemesi sağlanarak bu şiddetten kurtulabileceği çözümünü anlatmaktadır.

4.2.4.4 Ormanın Yeni Komşuları

Ormanda oynayan çocuklar ağaçlara ve çiçeklere zarar vermekte ve bunu bir eğlence olarak görmektedirler. Bu doğaya yapılan bir fiziksel şiddettir.

Orman perisinin doğaya zarar vermeleri üzerine onları uyarmasına rağmen zarar vermeye devam etmeleri perinin üzülmesine yol açar ve psikolojik şiddet oluşturur.

Bu zarar verme sonucunda ormanda ağaçlar ve çiçekler yok olmuş yerine dikenler çıkmış ve çocukların oyun alanı kalmamıştır.

Bu duruma üzülen çocuklar hatalarını fark ederek doğayı korumak gerektiğini anlamış ve zarar vermekten vaz geçmişlerdir. Sevmenin korumak olduğunu anlamışlardır.

Şiddet uygulayarak bir varlığa zarar verildiğinde, bu hatayı fark edip en kısa sürede doğru olan davranışı uygulanarak sevmek ve korumak eylemlerine önem verilmelidir.

4.2.4.5 3 Kedi Bir Dilek

Arkadaşının isteğini gerçekleştirmek için bir başkasına zarar vermesi ve istediğini yaptırtmak için rüşvet verme şeklinde çıkarıcı bir şiddet söz konusudur.

Arkadaşının isteğinin gerçekleştiğini sanması için, olamayan bir şeyi olmuş gibi göstererek kandırmaları yalana teşvik eden bir şiddettir. Ancak arkadaşını kandırdıkları için daha sonra pişmanlık ve üzüntü duyuyorlar yalan söylemenin ve kandırmanın üzüntü vereceğini anlıyorlar.

Bir başkasını sevindirmek için diğer kişilere zarar vermek, yala söylemek o an için çözüm olabilir ancak daha sonra üzüntü ve pişmanlık yaratır.

4.2.4.6 3 Kedi Bir Canavar

Gece vakti kar yağışı altında kalan karanlıktan ve etrafta duydukları değişik seslerden korkan kedilerin hayallerinde canlandırdıkları canavar ve bu canavarlara olan korkularından bahsedilmektedir.

Canavar diye bir varlığın olabileceği ve karanlıkta kalmanın korkunç bir his olabileceği belirterek korku içeren psikolojik bir şiddet anlatılmıştır.

Gerçekle yüzleştiklerinde ise sesini duydukları ve canavar sandıkları varlığı görünce korkularının yersiz olduğunu ve canavar diye bir şeyin olmadığını anlamışlardır.

Belirsizlikten ve hayalde canlandırılan korkunç düşünce ve görüntülerden kurtulabilmek için korkularımızın üzerine gitmek çözümü anlatılmıştır.

Bölüm 5

SONUÇ

Bu bölümde çalışmanın sonucu ve öneriler yer almaktadır. Çalışma resimli çocuk hikâye kitaplarında şiddet içeren görselleri incelenerek araştırma sorularına sonuca ulaşılmıştır.

5.1 Sonuç

Çocuk kitapları, çocukların ruhsal ve sosyal yönden sağlıklı birey olmalarını amaçlar. Nitelikli çocuk kitapları, çocukların kendine güveni olan birey olmaları, sağlıklı sorun çözme yöntemlerini bulmaları sosyal ilişkilerinde başarılı olmaları yönünde faydalı olmaktadır. Bu durum, elbette ki şiddet ve korku öğeleri içeren kitaplar ile mümkün değildir.

Şiddet ve korku içeren kitaplar, saldırganlığın sorunları çözümede etkili olacağına ve saldırganlığın bir sorun çözme yöntemi olduğu algısını çocuklara işleyebilmektedir. Bu tür kitaplar sosyal ilişkileri zayıf ve kendine güveni olmayan bireyler olmalarına sebep olabilmektedir.

Aileler ve eğitimciler, çocuklara kitap seçerken çocuğun ilgisine, gelişimine, ihtiyaçlarına göre seçim yapmalıdır. Bunun için ise hikâye kitabı seçerken kitabın içeriği ve resimlemesi ile ilgili olarak gerekli içerikleri ve nitelikleri bilinmeli ve çocuğa fayda sağlayacak kitaplar bilinçli bir şekilde seçilmelidir.

Kitaplarda, alay etme, dışlama, bağırma, korkutma, can acıtma şeklindeki olumsuz davranışlar çocuklar için yanlış bir örnekleme olduğu söylenebilir.

Başal (2012) çocuklarda saldırganlığın oluşumu üzerinde öğrenmenin ve model almanın önemli bir etkisi olduğunu ifade etmektedir (Başal, 2012).

Korku ve şiddet içeren kitaplar, çocuklarda saldırgan bir kişiliğin oluşmasına sebep olabilmektedir. Çocukların kendilerine olan güvenini sarsabilmekte, sosyal ilişkilerinde zayıf olmalarına sebep olabilmektedir. Çocuklara hikâye kitabı seçiminde aileye ve eğitimcilere büyük görev düşmektedir. Çocukların yaşlarına ilgi ve ihtiyaçlarına, eğitimlerine en uygun kitabın seçiminde dikkatli olunmalıdır. Şiddet ve korku unsurlarının bulunmaması hususu özellikle dikkat edilmesi gereken bir noktadır. Sağlam (2007)'ın yaptığı araştırmada, babaların çocuk kitabı seçerken şiddet ve korku unsurlarının bulunmaması, konusunda annelere oranla daha az duyarlılığa sahip olduğunu ortaya çıkmıştır (Sağlam, 2007).

5.2 Tartışma

Günümüzde gerek medyada gerekse yakın çevremizde gördüğümüz üzere şiddet olayları oldukça fazladır ve gün geçtikçe de artmaktadır.

Şiddetin yazılı ve görsel medyada atması neticesinde şiddete karşı duyarsızlık oluşmakta ve şiddet normal bir olaymış gibi kabul edilmektedir. Sürekli görüldüğü veya yaşandığı için de şiddet günümüzde artık normalleşmeye başlamıştır.

İnsanlar doğduklarında şiddeti bilmezler sonradan öğrenirler. Bazı insanlar şiddete meyilli olurlar. Bunun nedeni nedir? Neden bazı insanlar şiddete meyilli olurlar veya şiddet neden bazı insanlara normal gelir? Aileden mi görmüştür yahut yazılı veya görsel medyadan mı öğrenmiştir? Bu sorular oldukça önemlidir.

Öğrenme küçük yaşlarda başlar, hatta öğrenme süreci dünyaya gelindiği andan itibaren başlar. Bugün, şiddeti uygulayan yetişkin dönün çocuğu olduğu için, çocuk eğitimi oldukça önemlidir.

Günümüzde çocuk henüz çok küçük yaşta yazılı veya görsel medya ile tanışır. Televizyondaki çocuk çizgi filmleri ve resimli çocuk hikâye kitapları bunların başında gelir. Çocuk okumayı bilmese veya hikâyeyi dinlemese de görsellerden kendisine göre anlam çıkarır. Hikâyede yer alan resimler ile yaşadığı dünya arasında pek çok sorusuna cevap bulabilir.

Çalışmada yer alan Türkiye Cumhuriyeti'nde en çok satan 6 adet resimli çocuk hikâyeye kitabı incelendiğinde şiddet ve korku içeren görseller bulunmuştur. Bu görsellerdeki şiddet ve korku içeren öğeler çocuklar için olumsuz birer örneklemedir.

Hikâyelerde yer alan olumsuz örnekleme çocuklarda saldırganlığa, özgüvensizliğe, sosyal ilişkilerde zayıflığa neden olabilmektedir. Bu duruma maruz kalan çocuklar ruhsal ve sosyal yönden sağlıklı birer birey olmaktadır.

Küçük yaşlarda şiddet ile tanışan çocuklar, şiddeti bir çözüm aracı olarak görür ve yaşamında uygular.

Bu nedenlerden dolayı çocukların yazılı ve görsel medyada yer alan olayları izlemeleri veya okumaları ailelerin denetiminde olmalıdır. Aileler ve öğretmenler kitap seçimine dikkat etmelidirler.

Masum gibi görünen her türlü medya yayınları dikkatle incelenmelidir. Masum görünen birçok görselin içerdiği mesajlar şiddet ve korku içerebilmektedir. Bu sebeple, anlamlandırma (düz anlam-yan anlam yaklaşımı) konusunda bilinçli olmak gerekir. Örneğin; bu çalışmada ele alınan 3 Kedi 1 Dilek kitabında sayfa 12'de kedinin leyleğe hediye vermesi resmedilmiştir. Ancak, içerdiği mesaj; işini yaptırabilmesi için rüşvet vermesi gerektiğidir.

Günümüzde şiddetin azaltılması ve ruhsal açıdan sağlıklı bireyler yetiştirilebilmesi için medyada yer alan görsel ve yazılı çocuk hikâyeye kitapları bilinçli bir şekilde çocuklara sunulmalıdır.

5.3 Öneriler

Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara aşağıdaki öneriler sunulabilir:

Çocuklar için hazırlanan hikâye kitaplarında yer alan görselleri inceleyerek bunların çocuk üzerinde nasıl bir etki yarattığını içeren gözlemsel bir çalışma yapabilirler.

Belirtilen kitapların okuyan çocuklar üzerindeki etkisi yalnızca resim, duygu ve düşüncelerini bize aktaracakları kısa birer yazıyla sınırlandırılabilir. Ayrıca, çocuklara çocuk hikâye kitaplarındaki görselleri gösterip, okuma yazma bilmeyenler ile bilenler arasında oluşturduğu etkileri gözlemek, farklı yaş ve eğitim seviyesindeki çocukların görsel göstergeleri nasıl anlamlandırdıklarını yorumlamak açısından faydalı olabilir.

KAYNAKLAR

- Adak, N. (2004). Bir Sosyallezyon Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet. *Bilig*, 30, 27-38.
- Akbayır, S. (2008). *Çocuğum Neyi Okumalı*, Pegem Akademi: Ankara.
- Aksoy, P. (2020). Masallarda Yer Alan Çatışmalara İlişkin Bir İnceleme: Aytül Akal'ın Okul Öncesi Masallar Dizisi Örneğı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 657-674.
- Alem, J. (2008). Medya ve Şiddet. *Media Analizleri*, 147-176.
- Alemdar, K., & Erdoğan, İ. (1990). İletişim ve Toplum. Bilgi Yayınevi: Ankara.
- Aslışen, E., T. (2017). 5-6 Yaş Çocuklarının ve Ebeveynlerinin Bazı Alışkanlıkları İle Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklılıklara İlişkin Bir Çalışma. *Başkent University Journal of Education*, 4(1), 11-28.
- Aydın, İ., S., & Pehlivan, A. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının “öğretmen” ve “öğrenci” kavramlarına ilişkin kullandıkları metaforlar. *Turkish Studies*, 5(3), 818-842.
- Aydın, M. Z. (2012). Eğitimci Gözüyle Çocuğun Eğitiminde Ailenin Önemi.

- Aziz A. (1994). Araştırma Yöntemleri, Teknikleri ve İletişim, Ankara: İlad İletişim Yayınları. Yusuf Yüksel, İçerik Çözümlemesi.
- Barthes, R. (1979). Göstergibilim İlkeleri, çev. Berke Vardar-Mehmet Rifat, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Barthes, R. (1993). Göstergibilimsel Serüven, çev. Mehmet Rifat-Sema Rifat, İstanbul: Yapı Kredi.
- Barthes, R. (2003). Çağdaş Söylemler, çev. Tahsin Yücel, İstanbul.
- Barthes, R. (2017). Görüntünün Retoriği Sanat ve müzik. (Çev.) Ayşenaz Koş, Ömer Albayrak. 2. Baskı. İstanbul; Yapı Kredi yayınları
- Başal, H., A. (2012). Gelişim ve Psikoloji, Nasıl Mutlu ve Başarılı Bir Çocuk Yetiştirebilirim? Bursa: Ekin Yayınları.
- Berger, A. A., & Ulutak, N., & Tunç, A., & Barkan, M. (1993). *Kitle iletişiminde Çözümleme Yöntemleri*. Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Berger A. A. (1996). Kitle İletişiminde Çözümleme Yöntemleri, (Çev.) Murat Barkan, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Berger, A., A. (2000). Kültürün anlamları. *M / C: Bir Medya ve Kültür Dergisi* , 3 (2).
- Bertrand, D. (2000). Yazınsal Göstergibilim Kitabı (Précis de sémiotique littéraire), Nathan, Paris.

- Bilgin, N. (2000). Sosyal Psikolojiye Giriş, Ege Üniversitesi yayınları, İzmir.
- Bircan, U. (2015). Roland Barthes ve Göstergebilim. 14-41.
- Büker, S. (1996). Film Dili Kuramsal ve Eleştirel Eğilimler, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Büker, S., & Kıran, A., E. (1999). *Televizyon Reklamlarında Kadına Yönelik Şiddet: Şiddetin Nesnesi Kadın*. s.39,45 İstanbul.
- Büte, E., B. (2017). Anlamın Peşinde Bir Bilge Ronald Barthes. Yapı Kredi Yayınları.
- Cebeci, O. (2013). *Metafor ve şiir dilinin yapısal özellikleri*. İthaki YayınlarCiroloğlu, Ö., F. (2000). Çocuk Edebiyatı Esin Yayın evi İstanbul.
- Culler, J. (2008). Romanı hazırlamak: Geri giderek. *Paragraf*, 31 (1), 109-120.
- Cüceloğlu, D., & İnsana, Y. İ. (1991). Remzi Kitabevi.
- Demir, A., S., & Nam, D. (2014). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede Erkeğin Rolü. *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 19(3).
- Dilidüzgün, S. (2005). Eğitsel Bir Bakış Açısıyla Ömer Seyfettin ve" Kaşığı". *HAYEF Journal of Education*, 2(1).

Doğan, İ. (2001). *Osmanlı ailesi: sosyolojik bir yaklaşım* (Vol. 1). Yeni Türkiye Yayınları.

Doğan, S. (2008). Cinsel istismar davranışı gösteren ergenler: İki olgu ve konunun gözden geçirilmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(3), 157-162.

Dora, B., & Newman, M. (1995). Televizyonda Şiddet ve Çocukların Korunması. (Çev., Seniz Özusta). *Türk Psikoloji Bülteni*, Nisan (2) 59-61.

Fiske, J. (2003). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. (Çev., Süleyman İrvan), Bilim ve Sanat Yayınları: Ankara.

Fiske, J. (2017). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. (Çev., Süleyman İrvan) 5. Basım. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Fiske, J. (2017). *Popüler Olanı Okumak*, Roudledge.

Gönen, M. (1993). Anaokulu öğretmenlerinin beş ve altı yaş çocukları için kullandıkları masal ve hikâye kitaplarının niteliklerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 7(2), 83-88.

Gönen, M. (2005). *Mübecceli Çocuk Edebiyatı Dersi*. Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Ankara.

Güleç, H. ve Gönen, M. (1997). 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 11 (1), 42-53.

Gümüş, İ. (2019). *Mitoloji Araştırmaları*. İstanbul Hiper yayın.

Günay, V., D. (2002). *Göstergebilim Yazıları*.

Günay, V., D., & Parsa, A. F. (2013). *Görsel Göstergebilim*. İstanbul: ES Yayınları.

Gündüz, A. (2007). Anne-baba ve öğretmenlerin okul öncesi çocuk kitaplarını değerlendirmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar*.

Güngör, N. (2013). *İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar*, 2. Baskı, İstanbul: Siyasal Kitapevi.

Güz, H. (2006). Şiddet ve gençliğin şiddeti algılaması. *Çocuk ve ergene yönelik şiddetin önlenmesi sempozyumu, 15-16 Mayıs 2006*.

Işıker, F. (2011). Televizyon yayınlarında şiddet. *Uzmanlık tezi*.

İnal, A. (2003). Roland Barthes: Bir Avant-Garde Yazarı. *İletişim Araştırmaları*, 1(1), 9-38.

- Jols, T., & Thoman, E. (2008). 21. Yüzyıl Okuryazarlığı. Medya Okuryazarlığına Genel Bir Bakış ve Sınıf İçi Etkinlikler. (Çev: Cevat Elma ve Alper Ketsen). *İstanbul: Ekinoks Yayınevi.*
- Kara, T. (2011). Görsel Medyanın Aile Bireyleri Üzerindeki Etkileri Üzerine Bir Araştırma. TÜİK Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi.
- Karaman, E. (2017). Roland Barthes ve Charles Sanders Peirce'nin Göstergebilimsel Yaklaşımlarının Karşılaştırılması. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 34, 25-36.*
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalin Önemi ve İşlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(3), 463-477.*
- Kartari, A. (2006), Farklılıklarla Yaşamak: Kültürlerarası İletişim. Ürün Yayınları.
- Kılcan, B. (2017). Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi. *Ankara: Pegem Akademi.*
- Kıran, Z., & Kıran, A. (2006). Dilbilime giriş. *Ankara: Seçkin Yayıncılık, 321-322.*
- Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım. *C.Ü Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt;30 NO; 1, 47-70.*
- Köknel, Ö. (1996). Bireysel ve Toplumsal Şiddet. Altın Kitaplar Yayınevi Ankara.
- Köknel, Ö. (2000). Bireysel ve Toplumsal Şiddet, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 2000, 5.

- Maltepe, S. (2009). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Edebiyatı Ürünlerini Seçebilme Yeterlilikleri. *Balikesir University Journal of Social Sciences Institute*, 12(21).
- Oğuzkan, A. (1987). Ferhan Eğitim Terimleri Sözlüğü. TDK Yayınları Ankara .
- Öcel, N. (2002). İletişim ve Çocuk, İstanbul: Emel Matbaacılık.
- Palabıyıkoglu, R. (1997). Medya ve Şiddet. AÜ. Kriz Dergisi Cilt: 5, Sayı: 2.
- Parsa, S., & Parsa A. (2004). Göstergibilim Çözümlemeleri. II.Baskı, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Peirce, G. (2016). Göstergibilim. (Çev., Mehmet Yalçın). 3.Baskı. Ankara: İmge Kitabevi.
- Pembecioğlu, N. (1997). Çocukluklarını Yitiren Çocuklar Üstüne. *İÜ İletişim Fakültesi Dergisi*, 6, 253-277.
- Polat, O. (2001). Çocuk ve Şiddet, İstanbul: Der Yayınları.
- Postman, N. (1994). Televizyon Öldüren Eğlence Gösteri Çağında Kamusal Söylem. (Çev. Osman Akınbay. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Rifat, M. (2008). Homoseksualus ve Genel Göstergibilim Sorunları,İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Samur, A., Ö., & Çiftçi, Y. (2019). Ailelerin Nitelikli Çocuk Edebiyatı Ürünlerini Seçebilme Yetkinlikleri. *Iğdir University Journal of Social Sciences*, (18).
- Saussure, F. de (1985). *Genel Dilbilim Dersleri*. (Çev., Berke Vardar). Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.
- Semerci, B. (2008). Simge Kullanımı. Medyada Şiddete Duyarlılık Paneli. 26 Kasım 2004, Ankara: RTÜK Yayınları.
- Stewart, D., E., & Robinson, G., E. (1998). A Review of Domestic Violence and Women's Mental health. *Archives of Womens Mental Health*, 1, s.83-89.
- Şahin, F., & Beyazova, U. (2001). Çocuğun Şiddetten Korunma Hakkı. *Milli Eğitim Dergisi*: Sayı 151. Temmuz, Ağustos, Eylül Dönemi.
- Şahin, G. (2014). Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Görsel Bir Uyarı Olarak Resim. *Electronic Turkish Studies*, 9(3),1309-1309.
- Şirin, M., R. (2007). Çocuk edebiyatı kültürü. *Ankara: Kök Yayıncılık*.
- Tekin, H. (2005). Çocuk Edebiyatında Şiddet, Korku ve Sevgi Üçgeni. *Hece Edebiyat Dergisi*, 104-105 304-306.
- Tıgılı, İ., T. (2012). Film Afişleri Tasarımında Göstergeler: Prof. Yurdaer Altıntaş'ın Film Afişleri Çözümleme Örneği. T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

- Trend, D. (2008). Medyada Şiddet Efsanesi-eleştirel bir giriş-, Çev. G. Bostancı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tuğrul, B., & Feyman, N. (2006). Okul öncesi çocukları için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temalar. *Yayına Hazırlayan: Sedat Sever. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*, 2, 4-6.
- Ünal, F. (2008). Ailede çocuk istismarı ve ihmali. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12:9-18.
- Ünal, G. (2005). Aile ve Toplum. Yıl: 7 Cilt: 2 Sayı: 9 Ocak-Mart 2005:1303-0256.
- Vahip, I. (2002). Evdeki şiddet ve gelişimsel boyutu: Farklı bir açıdan bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13(4), 312-319.
- Vardar B. (2001). Göstergibilim ve Toplumsal Bilimler, Dilbilim Yazıları, İstanbul.
- Yalçın, A., & Aytaş, G. (2005). Çocuk Edebiyatı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Yavuzer, H. (2007). Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi İstanbul.
- Yengin, H. (1996). Medyanın Dili: İletişime Kuramsal Bir Yaklaşım. Popüler kültür türlerinin çözümlenmesi. Der Yayınları.
- Yıldırım, A. (1998). Sıradan şiddet: Kadına ve çocuğa yönelik şiddetin toplumsal kaynakları. İstanbul: Boyut Kitapları

Yıldız, M. G. (2008). Türkiye’de Töre Baskısına Bağlı İntiharlar ve Töre Cinayetleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (16).

Yılmaz, N. (2003). Türkiye’de okul öncesi eğitim. *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar, 1*.

Zembat, R., & Unutkan, Ö. P. (2001). Okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeri. *İstanbul: Ya-Pa Yayınları, 1(2), 3*.